

EDITORIAL

Ha estat notícia arreu del món. Els catòlics i no catòlics ens hem vist sotragats per la lenta agonia del Papa, el seu decés, les multituds que li han retut un darrer homenatge abans i durant la cerimònia del seu enterrament.

Volem fer des d'aquestes pàgines un darrer homenatge a la memòria de Joan Pau II. Ha estat indiscutiblement un cristià de fe profunda i de conviccions granítiques. La seva història personal ens testimonia una grandesa d'ànim que frega l'heroïcitat. Basti recordar aquí la seva lluita contra el nazisme i el comunisme en la seva joventut o la seva reacció serena i caritativa com a víctima d'un atemptat terrorista. També ens plau destacar el seu coratge, sobretot a l'hora de demanar perdó per les faltes comeses en el passat pels fills i filles de l'Església, per la seva participació en la reunió interreligiosa d'Assís o per la seva inequívoca condemna de la guerra de l'Iraq. Descansi en pau a la presència del Senyor.

Estrenem també nou Papa: Benet XVI, el bavarès cardenal Ratzinger. Tant amics com adversaris coincideixen a considerar el nou Papa com un intel·lectual d'alta categoria. Teòleg brillant, bisbe de Munich, elevat al cardenalat per Pau VI, en els darrers vint anys ha estat el Prefecte per a la Doctrina de la Fe i ha vetllat per l'ortodòxia doctrinal amb gran zel, cosa que li ha conferit una imatge un pèl recelosa. Per això, al costat de l'alegria de molts per la seva elecció, alguns sectors i veus de l'Església es van sentir inicialment decebuts.

Benet XVI rep una Església plena de reptes. En el nostre entorn social no podem amagar el progressiu allunyament de la pràctica sacramental d'importants sectors de batejats o la indiferència de la joventut. També podem afirmar que hi ha veus d'Església i espiritualitats que, encara que siguin minoritàries, se senten poc ateses i fins i tot rebutjades. I no per això deixen d'estimar-se l'Església amb un amor apassionat. Creiem que l'Església és una simfonia i no una monodia i que des del segle XX, fins i tot la dissonància pot ser bella si no es falta a la caritat.

El papa Benet XVI està assistit per l'Esperit Sant i presideix en comunió totes les esglésies del món. És la nostra fe. Us invitem, doncs, a pregar perquè discerneixi bé els camins de l'Esperit. Humilment confessem que ens agradaria recordar-lo en particular per un mot d'un dels títols històrics dels papes: *summe pontifex*, és a dir, "el qui construeix ponts".

LLENGUA DE MESTRE I DE DEIXEBLE

A la Sagrada Escripura hi ha textos interessants que, amb gran saviesa, poden il·luminar la nostra vida al llarg del seu camí en aquesta complexa i difícil societat. Us proposo aquest text: *el Senyor, Déu sobirà, m'ha donat una llengua de mestre, perquè, amb la paraula, sàpiga sostenir els cansats. Un matí i un altre em desvetlla perquè l'escolti com a deixeble* (Is 50, 4ss).

Aquest text del profeta Isaïes pertany al Tercer Cant del Servent que s'aplica a Jesucrist. És molt suggeridor. Aplica a la mateixa persona la condició de mestre i de deixeble. Simultàniament hem de ser "mestre i deixeble". És a dir, sostenir, animar i ensenyar els altres, i a la vegada, escoltar i estar receptius a la paraula, a la vida... Dit d'una altra manera: hem d'estar en la vida i viure la seva apassionant experiència i, alhora, hem de ser receptius a aquesta escola que és la vida mateixa.

Jesucrist ho fa així: és mestre i a la vegada deixeble. *Vosaltres em dieu "Mestre" i "Senyor", i feu bé de dir-ho, perquè ho sóc (...). Us he donat exemple perquè, tal com jo ho he fet, ho feu també vosaltres* (Jn 13,13). *Jo faig el que em diu el Pare* (Jn 10,25s). *El meu aliment és fer la voluntat del Pare* (Jn 4,34).

Jesús està sempre pendent del Pare, unit a Ell, per això qui el veu a Ell veu el Pare. I així és com es constitueix en font de tot ensenyament, en font de vida, en una paraula: en mestre. Un mestre la paraula del qual ens sosté, ens anima i ens vigoritza... Però, a la vegada, aquest Jesús està entre nosaltres també com a deixeble davant el Pare. **Fa sempre el que li diu el Pare.** També està com a deixeble davant dels homes. En el seu ensenyament reflecteix la vida dels homes, les seves

LLENGUA DE MAESTRO Y DE DISCÍPULO

En la Sagrada Escritura hay textos interesantes que, con gran sabiduría, pueden iluminar nuestra vida a lo largo del camino en esta compleja y difícil sociedad. Os propongo este texto: *El Señor me ha dado una lengua de maestro para saber sostener con una palabra a los cansados... El Señor me espabila el oído para que escuche como discípulo* (Is 50, 4ss).

Este texto del profeta Isaías pertenece al Tercer Canto del Siervo que se aplica a Jesucristo. Es muy sugerente. Aplica a la misma persona la condición de maestro y la de discípulo. Simultáneamente debemos ser "maestro y discípulo". Es decir, sostener, animar y enseñar a otros, y a la vez, escuchar y estar receptivos a la palabra, a la vida... Dicho de otra forma: hemos de estar en la vida y vivir su apasionante experiencia y, al mismo tiempo, debemos permanecer receptivos a esta escuela que es la misma vida.

Jesucristo lo hace así: es maestro y a la vez discípulo. *Vosotros me llamáis Maestro y Señor, y con razón... Pues si yo he hecho esto también vosotros debéis hacer lo que yo hago...* (Jn 13, 14). *Yo hago lo que me dice el Padre* (Jn 10,25s). *Mi alimento es hacer la voluntad del Padre* (Jn 4,34).

Jesús está siempre pendiente del Padre, unido a Él; por eso quien le ve a Él ve al Padre. Y así es como se constituye en fuente de toda enseñanza, en fuente de vida, en una palabra: en maestro. Un maestro cuya palabra nos sostiene, nos anima y nos vigoriza... Pero, a la vez, este Jesús está entre nosotros también como discípulo ante el Padre. **Hace siempre lo que le dice el Padre.** También está como discípulo ante los hombres. En su enseñanza refleja la vida de los hombres, sus preocupacio-

preocupacions, els seus interessos... Les paràboles, el seu gest amb els malalts, amb la dona, amb els deixebles... mostren sempre una actitud d'escolta. Per això Ell sempre respon a l'interès concret de la vida humana.

Encara que la realitat sembla mostrar que tot es redueix a un "digue'm el que tens i et diré el que vals", nosaltres vivim en els temps del compliment d'aquella paraula segons la qual **tots seran ensenyats per Déu**. I Déu s'ha fet home, per realçar la grandesa i dignitat de la persona humana, de tota persona —tingui aquesta el que tingui— i a la vegada per a ensenyar-la i guiar-la també de manera molt personal. Déu no fa com nosaltres que ens agrada ser mestres des de l'estrada, des del poder, des del domini... Si ens comportem així som mestres dolents perquè llavors ens constituïm en una autoritat merament externa d'efectes efímers i superficials.

Tots ensenyats per Déu. Per tant, tots amb una gran riquesa personal. Això pot fer apassionant posar-nos davant de l'altre en actitud de deixeble, d'aprendre a la vegada que ensenyem, d'animar a la vegada que ens deixem animar, o si voleu, fins i tot de "dominar" a la vegada que ens deixem "dominar".

Mestre i deixeble. No és fàcil exercitar-se avui en aquests dos serveis de manera simultània. Això requereix pau i serenitat interiors i ser conscients del valor de l'altre, del valor de la vida...

Són molts els exemples diaris que il·lustren aquesta realitat en la vida de la societat, de la mateixa Església, en la de cadascun de nosaltres.

Un exemple social: la reunió parlamentària sobre el problema del Carmel. Hi havia tot un barri esperant aquesta paraula d'ajuda, d'esperança, d'ànims per part de tots els qui els estaven representant. I es van quedar atònits contemplant com els seus representants intentaven escombrar-se els uns als altres, quan precisament els veïns esperaven que

nes, sus intereses... Las parábolas, su gesto con los enfermos, con la mujer, con los discípulos... muestran siempre una actitud de escucha. Por ello Él siempre responde al interés concreto de la vida humana.

Aunque la realidad parece mostrar que todo se reduce a un "tanto tienes, tanto vales", nosotros vivimos en los tiempos del cumplimiento de aquella palabra según la cual **todos serán enseñados por Dios**. Y Dios se ha hecho hombre, para realzar la grandeza y dignidad de la persona humana, de toda persona —tenga ésta lo que tenga— y a la vez para enseñarla y guiarla también de manera muy personal. Dios no hace como nosotros que nos gusta ser maestros desde el estrado, desde el poder, desde el dominio... Si obramos así somos malos maestros, pues entonces nos constituimos en una autoridad meramente externa de efectos efímeros y superficiales.

Todos enseñados por Dios. Por lo tanto todos con una gran riqueza personal. Esto puede hacer apasionante ponernos ante el otro en actitud de discípulo, de aprender a la vez que enseñamos, de animar a la vez que nos dejamos animar, o si queréis, incluso de "dominar" a la vez que nos dejamos "dominar".

Maestro y discípulo. No es fácil ejercitarse hoy en estos dos servicios de manera simultánea. Ello requiere paz y serenidad interiores y ser conscientes del valor del otro, del valor de la vida...

Son muchos los ejemplos diarios que ilustran esta realidad en la vida de la sociedad, de la misma Iglesia, en la de cada uno de nosotros.

Un ejemplo social: la reunión parlamentaria sobre el problema del Carmel. Había todo un barrio esperando esa palabra de ayuda, de esperanza, de ánimo por parte de todos los que allí les estaban representando. Y se quedaron pasmados contemplando cómo intentaban barrerse unos a otros, cuando esperaban que todos juntos se esforzaran por barrer la an-

tots junts s'esforcessin per escombrar l'angoixa del barri i donar-los esperança. Era un moment d'or perquè les forces polítiques tinguessin un sentit desvetllat i sensible a la problemàtica del barri. Una gran oportunitat perduda per ser mestres en la vida política i avantatjats deixebles del poble.

Un exemple religiós: els bisbes publiquen un document de gran interès per a la societat. El document surt amb registres diferents de veu. I veus enfrontades, que mai no és el mateix que diversos matisos els quals, de vegades, poden enriquir. Crist va venir amb un missatge de reconciliació de tota la diversitat humana amb l'únic Déu. I ens ha deixat un missatge de reconciliació per als homes. Si no estem en el mateix grup escolar i no desvetllem el sentit de deixeble, la nostra paraula de mestres pot ser confusa.

I cadascun de nosaltres pot posar més exemples de la pròpia vida, de la pròpia experiència. Jo, com abat, m'he de preguntar constantment si sóc un bon mestre, és a dir, si tinc la paraula adequada per sostenir i per ajudar. Alhora, però, he de preocupar-me per dir aquesta mateixa paraula amb una llengua de deixeble, és a dir, posant-me a l'altura de l'interlocutor, en una actitud d'escolta de la vida i de la persona de l'altre. Perquè només llavors pot arribar la meua paraula al seu cor. Perquè només quan arribo al seu cor puc jo escoltar la vida més genuïna de l'altre.

Crist, enviat del Pare, se'ns mostra com a Mestre i com Deixeble. Nosaltres, enviats per Crist, ho farem bé quan actuem com a mestres i com a deixebles. Simultàniament. Tot un repte.

Josep Alegre
Abat de Poblet.

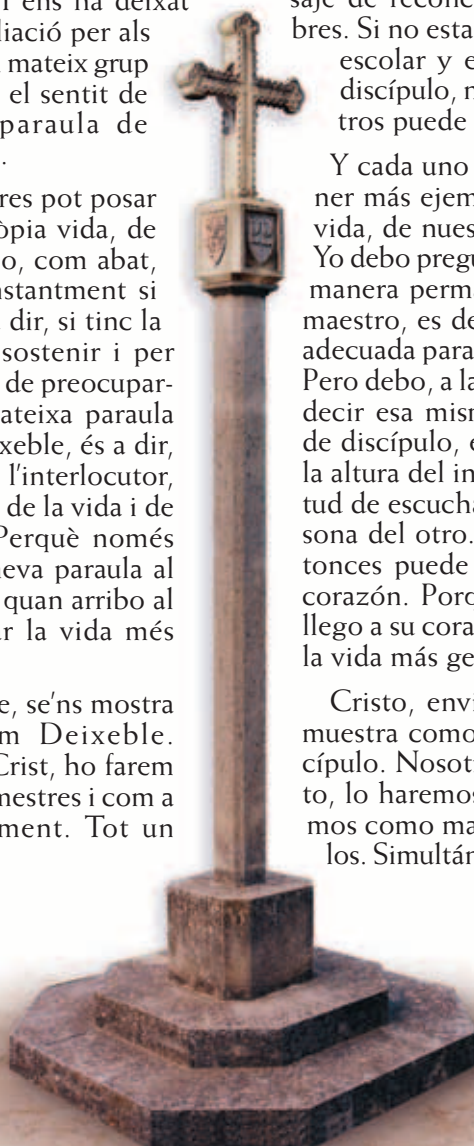
gustia del barri y darles esperanza. Era un momento de oro para que las fuerzas políticas tuvieran un oído espabilado y sensible a la problemática del barrio. Una gran oportunidad perdida para ser maestros en la vida política y aventajados discípulos del pueblo.

Un ejemplo religioso: los obispos publican un documento de gran interés para la sociedad. El documento sale con varios registros diferentes de voz. Y voces encontradas, que nunca es igual que matices diversos que, a veces, pueden enriquecer. Cristo vino con un mensaje de reconciliación de toda la diversidad humana con el único Dios. Y nos ha dejado un mensaje de reconciliación para los hombres. Si no estamos en el mismo grupo escolar y espabilamos el oído de discípulo, nuestra palabra de maestros puede ser confusa.

Y cada uno de nosotros puede poner más ejemplos de nuestra propia vida, de nuestra propia experiencia. Yo debo preguntarme, como abad, de manera permanente, si soy un buen maestro, es decir, si tengo la palabra adecuada para sostener y para ayudar. Pero debo, a la vez, preocuparme por decir esa misma palabra con lengua de discípulo, es decir, poniéndome a la altura del interlocutor, en una actitud de escucha de la vida y de la persona del otro. Porque solamente entonces puede llegar mi palabra a su corazón. Porque solamente cuando llego a su corazón puedo yo escuchar la vida más genuina del otro.

Cristo, enviado del Padre, se nos muestra como Maestro y como Discípulo. Nosotros, enviados por Cristo, lo haremos bien cuando lo hagamos como maestros y como discípulos. Simultáneamente. Todo un reto.

José Alegre
Abad de Poblet.

"COM PREPARAR EL NADAL"

Poblet - Recés d'Advent 2004 (27.11)

Seguint una tradició encetada fa tres anys, el P. Abat i la comunitat de Poblet, obren les portes del monestir i convoquen una jornada de recés. L'economista Llibori Casadellà, membre de la Germandat de Poblet, ens fa la crònica de la jornada.

Missa conventual

"Tens uns ulls dintre teu i unes orelles que veuen i escolten Déu: cal endinsar-se en el propi cor". Així predicava el P. Abat Josep Alegre en l'homilia de la Missa conventual, que obria el recés d'Advent.

"Estigueu alerta dins vosaltres mateixos, en el vostre interior, per a escoltar la Paraula, la riquesa de Déu, en el més pregon de la vostra vida. Només en el silenci s'escolta la Paraula de Déu". En la celebració conventual de l'Eucaristia, en la comunió ens agermanàvem comunitat i laics.

Conferència

"Som a les portes del Temps d'Advent, temps de preparació pel Nadal del Senyor, i un any més, per tercera sessió, la Comunitat monàstica de Poblet ha volgut convocar aquest dia de recés obert a

tothom, encara que pensant d'una manera especial en els membres de la Germandat. És amb goig i il·lusió que els més directament responsables d'aquestencontre hem preparat aquesta jornada monàstica, quasi completa, per tal que tots els qui us heu acostat al monestir pugueu gaudir d'un temps de reflexió, de silenci, de pregària i de convivència fraterna". Amb aquestes paraules el P. Josep M. Recasens encitava després la seva conferència, les seves reflexions sobre les figures del temps d'Advent.

Figures que no són les del pessebre. "Es tracta de situar tres personatges concrets, un de l'antic testament, el profeta Isaïes, i els altres dos del nou testament, Joan Baptista i la mateixa Verge Maria, en el quadre de la història de la salvació amb referència a la primera vinguda del Senyor".

"No oblidem que la salvació és un do gratuït de Déu, fruit de la seva decisió lliure i benevolent. Per això podríem ben dir que aquesta història és una història d'amor, una "love story" entre dos protagonistes, Déu i el Poble d'Israel, el seu poble". "La fidelitat al Déu de l'aliança fou la predicació incansable i insistent de tots els profetes que Déu anà suscitant en cada moment de la història d'Israel".

El profeta Isaïes és el preeminent "protagonista velltestamentari del temps d'Advent". La fe del profeta Isaïes "es basa en la

Foto: Arxíu Poblet

El P. Josep M. Recasens en un moment de la seva conferència sobre l'Advent.

fermesa, en la tranquil·litat i en la humil confiança en Déu. Aquesta fe es recolza en signes com el del naixement de l'Emmanuel, signes que situen la fe en el domini de la realitat i no en el de la utopia. L'oracle de l'Emmanuel: "*La noia tindrà un fill, i li posaran Emmanuel, que vol dir "Déu és amb nosaltres"*" és pronunciat per Isaïes" en moments d'incertesa i temor dels pobles d'Israel i Judà davant l'amenaça dels reis veïns.

Joan Baptista, fill de dos ancians estèrils, "es presenta com el precursor del Messies, aquell que ve a preparar els camins del Senyor. Per això dirà als qui l'escolten: "*Jo us batejo només amb aigua, però ve el que és més fort que jo, i jo no sóc digne ni de deslligar-li les corretges de les sandàlies: ell us batejarà amb l'Esperit Sant i amb foc*" (Lc 3, 16, i paral·lels). El baptisme amb foc que anuncia Joan en aquest verset ve a significar el gran dia de Jahvè, tan predicat en la tradició profètica. En aquest sentit, doncs, Joan actualitza la predicació profètica antiga i la fa fins i tot imminent".

Però, la figura central i més clarament protagonista del Temps d'Advent i de Nadal és Maria de Natzaret. Davant l'anunci tan singular que li fa l'àngel Gabriel, ella, que és verge, "s'avé a la voluntat de Déu i dóna el seu consentiment, el seu 'fiat': "*Sóc l'esclava del Senyor, que es complexin en mi les teves paraules*". I des d'aquest mateix instant, el Verb es féu carn de la seva carn, el Déu etern entrà en la nostra finitud i començà una aventura *amb nosaltres*, començà a ser l'Emmanuel".

Tot just acomiadat l'àngel Gabriel, Maria marxa cap a Judea i allà, en abraçar-se amb Elisabet, la seva cosina, "en el xoc d'ambdós ventres, Joan reconeix en el ventre de Maria el Salvador i espeternega d'alegria dins les entranyes de la seva mare" Elisabet. "I la humil Maria, que no es deixa impressionar pels elogis que li dedica la seva parenta perquè ella sap molt bé que tot el que s'ha esdevingut en ella és obra de Déu, li canta el primer Magnificat". "Aquest càntic és tot un programa revolucionari, un cant a la llibertat i a l'amor".

"Maria de Natzaret, doncs, va viure el

seu advent en el dia a dia, atenta a la Paraula de Déu i al batec de l'esperança de tot el poble d'Israel, i sol·lícita en l'acolliment i en el servei. Tenim, doncs, en ella un exemple a imitar".

Silenci, reflexió personal i pregària del migdia

Començava, tot seguit, una estona de silenci, de reflexió personal a l'entorn del claustre, tot repensant les tres preguntes que, en finalitzar la seva xerrada, ens proposava el P. Josep M. Recasens: "¿sé fiar-me de Déu i deixar la meua vida a les seves mans?"; "¿sóc prou coherent com per anar a contracorrent i denunciar amb valentia les injustícies que veig al meu voltant?"; "¿estic delerós per la vinguda del Regne, o bé em trobo tan bé instal·lat en el meu petit món que no em preocupa massa la novetat que ens espera?".

A la Sala Capitular, més tard, tots plegats alçàvem la veu amb la pregària del migdia: "Sigueu amb nosaltres, Déu nostre. Senyor, veniu a ajudar-nos!". "Que el meu clam arribi fins a vos, doneu-me la vida, Senyor, com vàreu prometre. Deixeu entrar fins a vós la meua súplica, tal com vàreu prometre, allibereu-me!". (Salm 118,169).

Dinar i visita

A continuació, amb el dinar al Refetor alimentàvem els nostres cossos, però també el nostre esperit escoltant una lectura, tot seguint el costum monàstic. El silenci contingut sols es trencava per la dringadissa de coberts i plats.

Fra Marc ens mostrava, havent dinat, el rerefons, el llenguatge de les pedres, dels símbols i figures en elles esculpides. Portal d'entrada, claustre, presbiteri, sala capitular. I d'aquesta la síntesi de la clau de volta: "En el Misteri de la Trinitat, en el Crist ressuscitat, donem-nos la pau".

Lectio divina

Després, sota el guiatge del P. Abat, ens endinsàvem, aprofundíem els camins de la «lectio divina»: lectura (lectio), meditació, oració i contemplació, tot resseguint el Salm 22, "El Senyor és el meu pastor ...". És un salm de confiança individual en el

Foto: Arxíu Poblet.

Els assistents al recés dinen en silenci al refetor amb la comunitat.

Senyor: "no em manca res", "no temo cap mal", "tots els dies de la meua vida".

Cal acollir "el llibre", la Paraula; aquest llibre reclou un tresor infinit. La Paraula no és lletra ans Esperit Sant, amor diví que davalla a tu. Obrim el "llibre" i el llegim pausadament, sense frisanques. Cap Paraula és insignificant, Déu pot sortir-te a l'encontre en qualsevol mot.

Es tracta, tot seguit, de meditar, de "rumiar", "assaborir", "comprendre" els diversos matisos i significats que tenen per a mi les paraules del Senyor. Deixar-se impregnar per les paraules, una rere l'altra: que et parlin. I després sí: que el teu cor es desbordi, vessi en oració, en el secret doni gràcies al Senyor pel que "t'ha revelat". "... Perquè Vós sou vora meu" (Salm 22, 4).

I en retornar al silenci, a la quietud contemplativa, cal deixar-se penetrar per la seva mirada, que t'empapa, et coneix, t'estima. "Déu parla en silenci, tota la resta és una traducció ... algunes d'elles no massa bones" (P. Keating). "... I habitaré a la casa de Jahvè per un seguit de dies" (Salm 22, 6).

El P. Abat finia així l'estona de "lectio divina" i ens convidava a recollir i a reflexionar a casa la nova edició del "Comentari a

les Antifones de la O" per a l'Advent 2004, sota el lema "Déu dansa per a tu". "Oh Emmanuel, Rei i legislador nostre, esperança i salvació de les nacions. Vine a salvar-nos, Senyor Déu nostre" (Antífona del 23 de desembre).

Vespres i comiat

Al cap de poca estona ja vesprejava. De nou la solemnitat austera de la nau de l'església, acollia Comunitat i laics amb el darrer acte del recés, la pregària de Vespres. "No tardeu a venir, Senyor. Jo us invoco, escolteu el meu clam. Que pugui el

meu prec davant vostre com l'encens; alço aquestes mans com l'ofrena del capvespre" (Salm 140, 1-2).

Els salms escollits són d'acció de gràcies per tot el que Déu ens dona i especialment per la Salvació. "Havent-se fet semblant als homes i començant de capturar-se com un home qualsevol, s'abaixà i es feu obedient fins a acceptar la mort i una mort de creu" (Càntic, Fl 2, 6-11). I finalment amb el "Magnificat" de la Mare de Déu, proclamàvem una solemne acció de gràcies, malgrat la nostra "petitesa".

I després, en sortir de l'església, quan encara en el nostre interior ressonaven els versets del "Càntic de Maria", el Magnificat, a l'esplanada, fora murs, una espessa boira ho embolcallava tot. Humida, penetrant, intimidadora.

Mentre els monjos es retiraven monestir endins, els pocs laics que restàvem, ens diem els darrers "a reveure", tot cercant els nostres cotxes sota els focus groguencs i enterbolits. Marxàvem cap el "món" exterior, cenobi enllà, després d'una jornada en què l'alè de la Paraula divina havia amarat els nostres esperits, tal com la boirassa fregava els nostres rostres.

Llibori Casadellà

LOS LAICOS EN LA IGLESIA

En los actos realizados en la Sala Capitular durante la Asamblea General de la Germandat de Poblet en junio de 2004, destacó la conferencia dictada por Lord Brennan, presidente de la Asociación de Católicos Ingleses, sobre el papel de los laicos en la Iglesia en el contexto del mundo actual. Damos a continuación un resumen de lo esencial de su interesante discurso.

En primer lugar lord Brenan, citando a Chesterton, se refirió al hecho de que el mundo de hoy aparece fragmentado sin disponer de una filosofía común que lo una. Es por ello que la voz de los laicos católicos debe hacerse oír hoy más que nunca. El mismo Santo Padre define a los laicos como "la vanguardia de la Iglesia" y les anima a participar en la vida política y pública.

A continuación se refirió a los ámbitos de actuación de los laicos que enumeró y comentó: la familia, la parroquia, el lugar de trabajo y la comunidad (sea ésta local o nacional). De una manera particular recordó que la parroquia comprendía la familia, la iglesia, pero también la escuela; e hizo hincapié de una manera especial, que en el ámbito parroquial y diocesano los laicos, tal y como legisla el Derecho Canónico, deben participar en los consejos pastorales.

Para lord Brenan el discurso civil desaparece a gran velocidad. Esta es la razón por la que la voz de los laicos católicos debe estar presente de manera continua en el ámbito público para influir en la toma de decisiones ejecutivas y legislativas de los Estados, especialmente en el terreno de la salud, la educación, la investigación médica y científica, en las cuestiones de justicia social y en los temas mediáticos y de familia. En esta tarea los laicos deben ser animados y apoyados por los sacerdotes y por las conferencias episcopales.

Siguió su discurso comentando los derechos y deberes de los laicos. Citó a Juan XXIII y recordó que el derecho a vivir implica el deber de preservar la vida; que el derecho a tener un nivel de vida respetable implica el deber de vivir honestamente; y que el derecho a ser libre y a buscar la verdad implica aceptar y defender ese derecho en los otros. Cada uno de estos derechos y deberes se hallan en todos los ámbitos de la sociedad. El conferenciante citó aquí a Eleanor Roosevelt, esposa del presidente Franklin D. Roosevelt y una de las autoras de "La Declaración Universal de los Derechos Humanos". Según Eleanor Roosevelt *los derechos humanos se deben ejercer en pequeños lugares, cerca de casa y tales lugares son aquellos donde cada hombre, mujer y niño solicitan igualdad de justicia, de oportunidad y de dignidad sin discriminación alguna. Si estos derechos carecen de significado en casa, es imposible que lo puedan tener en otra parte. Sin el compromiso por parte del ciudadano a mantener vivos estos derechos en casa, sería inútil esperar ningún tipo de progreso en el mundo.*

Y para que no quepa la menor duda de que el papel de los laicos católicos no debe limitarse a una espiritualidad desencarnada, lord Brenan concluyó su brillante intervención recordando las palabras de Juan Pablo II. Según el Santo Padre el papel de los laicos está orientado a la *aspiración por la consecución de la justicia social y de los derechos humanos*. En esta cuestión, y son palabras del mismo Papa, *no cabe posibilidad de mantenerse al margen.*

Foto: BEDMAR.

Lord Brennan en un momento de su intervención.

Redacción

"FELIÇOS ELS CONVIDATS A LA TAULA DE L'ANYELL"

Els monjos de Poblet, una estona després de la pregària de Laudes, són convocats a la missa conventual. És, sens dubte, el centre litúrgic de la seva jornada. Mossèn Rafael Serra i Abellà ens parla d'aquest gran nucli de la vida monàstica i cristiana,

La "vita angelica"

Quan els monjos van adelerats a l'Ofici Diví - amb la voluntat de no anteposar res a l'Obra de Déu- de fet van a participar d'una litúrgia eterna i preexistent: la litúrgia eterna del cel. El sentit més pregon de la litúrgia d'aquest món no és altre que la participació en la litúrgia celestial. Amb raó sant Benet a la seva Regla, en el capítol 19, en què parla de la disciplina de la salmòdia, cita el primer verset del salm 137: *Us vull cantar a la presència dels àngels*. La litúrgia terrenal, doncs, no és sinó epifania de la litúrgia eterna. Des de Pentecosta l'església camina cap a la seva consumació en el Regne, i, en aquest temps, la litúrgia eclesial és anticipació i penyora de la litúrgia celestial.

De manera que la litúrgia esdevé així el centre de la vida monàstica. I amb raó als antics els agradava de parlar de la vida dels monjos com "vita angelica". El cor dels monjos esdevé certament participació en la lloança i en l'adoració de la litúrgia celestial de l'Anyell immolat i glorificat. I, per tant, el monacat té aquesta funció dins de l'Església: donar testimoni, per la pregària i la vida fraterna, del Regne que ha de venir. El Regne és l'únic motiu de la lloança i de la intercessió dels monjos. Aquests són aquells que estimen l'adveniment del Senyor. I, per això, s'endinsen en el desert. De fet, els monjos, que cerquen el Regne per damunt de tot, proclamen amb la seva vida allò que la comunitat que celebra els Sants Misteris diu després

Foto: BEDMAR.

Cada dia la comunitat monàstica de Poblet celebra la missa conventual, centre litúrgic de la jornada .

de la consagració: *Anunciem la vostra mort, confessem la vostra resurrecció, esperem el vostre retorn, Senyor Jesús.* I és així que els qui viuen sota una Regla i un abat anuncien: *allò que el cor de l'home no somnia i que Déu té preparat per als qui l'estimen* (1Co 2, 9). La vida monàstica és tota ella una professió de fe pasqual en l'esperança de l'acompliment de la benaurada Esperança.

La missa: centre de la litúrgia monàstica

És ben veritat que la història de la celebració de l'eucaristia en el monacat occidental marca el pas d'un monacat fonamentalment laical a un monacat cada vegada més clericalitzat. És així que en els primers segles els monjos celebraven l'eucaristia només els diumenges. El capítol 38 de la Regla n'és un indicatiu. Després, per diverses causes, s'introduí i es generalitzà la praxi de les misses privades que els monjos sacerdots havien de celebrar quotidianament, i també la Missa Conventual que formà part de l'Ofici quotidià. Així ha estat fins als nostres dies. Actualment les nostres comunitats monàstiques, a més d'aplegar-se per a la celebració de les Hores s'apleguen també cada dia per a la celebració de l'Eucaristia i rebre així el *panem quotidianum*, que deia Cassià (Cf. *Collationes*, 9, 21,2).

Tant és així, que la Missa conventual, honorada ara per la celebració quotidiana, esdevé el centre i la plenitud de la celebració de les Hores. És celebrant l'eucaristia que resplendeix, més que en cap altre lloc i moment, la vocació monàstica. Perquè en l'eucaristia els monjos surten a l'encontre d'Aquell a qui han vingut a buscar al monestir. Aquell que és la seva vida.

L'eucaristia celebrada per la comunitat dels germans evoca, més que cap altra, la litúrgia celestial. Els germans que viuen tota la vida davant la *maiestas Domini*, davant del Senyor elevat i glorificat, comprenen que el Senyor de la Glòria ve en la celebració del seu memorial. No pas com un acte de culte més, sinó com un esdeveniment de la història de la salvació

que incorpora al Misteri de la seva Pasqua. I l'Església, també la comunitat dels monjos, surt al seu encontre celebrant la litúrgia eucarística, i justament aquesta celebració és l'accés al seu adveniment, conscients que cada celebració eucarística és anticipació del seu adveniment, la irrupció del 'ja en el encara no'. És l'Hora del Messies anticipada per la pregària de la seva esposa, l'Església. La celebració de l'eucaristia té una incomparable grandesa en relació a les Hores de l'Ofici que santifiquen el temps.

L'eucaristia dels monjos ocupa el lloc més important en la seva vida. Malgrat la celebració quotidiana no es pot menystenir la celebració dominical. Ja sant Benet, en diversos capítols de la Regla, té en alta estima el dia del Senyor. El diumenge ocupa un lloc important en la Regla i és veritablement el Dia del Senyor. Les vigílies nocturnes arribaran fins a la proclamació de l'evangeli, els salms seran cantats amb al·leluia (RB 11) i els germans s'ocuparan en la *lectio divina* (RB 48, 22)

Al voltant de l'altar

L'eucaristia porta els monjos al voltant de l'altar. És allí vers on convergeixen els seus cors. D'aquí la inclinació profunda dels monjos davant de l'altar del Senyor. L'eucaristia quotidiana és memòria constant de la seva oblació. És precisament davant de l'altar del Senyor que el monjo féu la professió de vida monàstica. És davant de l'altar que elevà els braços per cantar el *Suscipe*, i és damunt de l'altar que signà la cèdula de professió. L'oblació dels monjos se situa a l'interior de l'oblació del Crist al Pare en l'amor de l'Esperit Sant. I només des d'aquí adquireix sentit la seva vida. La vida del monjo és una vida oferta a l'interior de l'ofrena de Crist al Pare en l'Esperit. És una vida que participa de l'hora de la creu. És una vida que participa de l'obediència del Crist i porta a la consumació de l'amor. És així que la taula eucarística és als ulls de la comunitat monàstica, la taula del memorial i de l'aliança.

La resplendor de la Ciutat de Déu

És en cada eucaristia que el Senyor, per la comunió eucarística, rep a cada monjo en la seva misericòrdia i el fa viure. I així durant tota una vida fins a la mort. Una mort sempre pasqual. Aquí l'evocació de la mort de sant Benet enmig de l'oratori revesteix una bellesa i una significació pregonna. És llavors que la taula de l'eucaristia, del banquet del Regne, esdevé el centre i el cor del monestir. Esdevé memorial de l'aliança i resplendor de la glòria. Una bellesa que resplendeix quan els germans monjos s'acosten a l'altar per a rebre el Cos del Senyor. El que van a rebre és la seva vida, el seu amor, la plenitud del tot, la seva joia, i també la seva pau. El monjo aprèn constantment en la intimitat de la comunió eucarística "a viure en tot moment de l'amor de l'Únic". L'eucaristia és Pa dels vianants, que sosté llur feblesa, i els fa forts en el combat espiritual. Però és també entrada en la terra promesa i possessió d'Aquell que estima la seva ànima. Perquè no és possible en aquest món una comunió més alta i més profunda amb el Crist que quan el rebem en el signe sacramental de l'eucaristia.

La comunitat dels monjos, celebrant l'eucaristia, resplendeix de la bellesa de la Ciutat de Déu que davalla del cel i on Déu és tot en totes les coses. Certament, els antics monjos consideraven el monestir com un desert. I el desert era el seu regne. En aquest gran camí de desert, en aquest èxode, i en aquesta llarga travessa del Jordà, l'eucaristia és per al monjo penyora de la vida eterna. Ara el Senyor està ocult sota els signes sacramentals, però el banquet eucarístic és anticipació del Banquet del Regne, i ressonen aquestes paraules del llibre de l'Apocalipsi: *Alegrem-nos-en i celebrem-ho, cantem la seva glòria, que ha arribat l'hora de les noces de l'Anyell i la seva esposa ja està engalanada: Déu li ha concedit de vestir-se de lli finíssim, blanc i resplendent... Després l'àngel em digué: Feliços els convidats a les noces de l'Anyell* (19, 6-9). Quan el celebrant aixeca el Pa fragmentat de l'eucaristia i en fa ostensió al poble i

diu: "*Mireu l'Anyell de Déu, mireu el qui lleva el pecat del món, feliços els convidats a la seva taula*", la comunitat monàstica sap ben bé que això és el cor i el sentit de la seva vida. Han vingut al monestir perquè se senten convidats, ja en aquest món, al Banquet del Regne. I aquesta invitació, de la qual cada eucaristia n'és memorial, és la causa de la seva alegria. Per això sant Benet diu que els monjos esperin amb deler ple de joia espiritual la santa Pasqua. (RB 49,7) És la mateixa joia espiritual amb què han d'esperar la vida eterna (RB 4, 46). La dimensió escatològica de l'eucaristia adquireix ple sentit quan és celebrada per una comunitat monàstica. Hi és posada màximament de relleu. Ells, els monjos, ja canten l'al·leluia, però saben que estan en camí vers la *pàtria de l'al·leluia*. El monacat és testimoni del "vuitè dia" i del Regne que esperem. És memòria, dins l'Església, de la gran esperança i de la consumació de tot l'univers en Crist.

L'Eucaristia fa l'Església

També en la comunitat monàstica, com en qualsevol comunitat de creients, es realitza l'axioma teològic del P. Henri de Lubac: *l'Església fa l'eucaristia i l'eucaristia fa l'Església*. La comunitat monàstica s'origina constantment des de dins, des de l'amor entranyable del Crist. Per això el monjo no ha d'anteposar res a aquest amor (RB 4, 21) I aquest amor del Crist, que és alhora manifestació del Pare i de l'Esperit, brolla a cada celebració de l'eucaristia i allí es donat. Car en la celebració de l'Eucaristia com obra *totius Trinitatis* el Pare es dona en el Fill en l'amor de l'Esperit Sant. La comunitat dels germans és receptacle d'aquest amor i d'aquí en neix constantment l'Església, com també la comunitat monàstica. És en aquesta font d'aigua viva que viu la comunitat. És en l'eucaristia que entrem cada diumenge, també cada dia, en l'avui de Déu, i la litúrgia eucarística és esclatxa per on entra ja la llum de la Jerusalem celestial. És en aquest espai teològic - el de la dispensació del Misteri Pasqual - que qualsevol comunitat cristiana, també la monàstica,

creix. Un monestir esdevé difusió de la Glòria del Ressuscitat. Una glòria que es manifesta en la caritat dels germans, en la seva pobresa, en la seva benaurada joia, en el seu acolliment dels pobres, i aquesta glòria esdevé intensíssima en la Taula de l'eucaristia. L'eucaristia esdevé així el lloc on conflueixen totes les pregàries, tots els silencis, tota la salmòdia, també els sentiments del cor i és en l'oblació del Cos de Crist que la vida del monjo és assumida. És l'amor que es consumeix en la carn d'aquells que volen retornar *pel treball de l'obediència*. I que no consideren res com a propi, perquè el Crist i el seu amor és la seva única riquesa.

Per això crec que la celebració de l'eucaristia en una comunitat monàstica ha d'expressar l'acolliment de la comunitat. Els hostes són rebuts en el nom del Senyor, però han d'ésser rebuts -abans que tot- en la Taula de l'eucaristia. Aquesta, per la seva naturalesa, no pertany a la comunitat tota sola, pertany a l'Església. Més encara, la comunitat monàstica és abans que tot una comunitat de creients que celebren l'eucaristia, i els hostes i els fidels que participen en la celebració del monestir han de sentir-se exquisidament acollits en la taula de l'eucaristia i participar en la litúrgia dels monjos talment com germans seus que són. L'eucaristia fa de cada comunitat cristiana una casa oberta. Perquè en la casa de Déu, tant els que hi viuen com els que hi van, tots són hostes de la casa del Senyor. I Ell esdevé cada dia per a ells banquet i nodriment. Ell que en l'eucaristia esdevé *pelegrí i hoste* entre nosaltres.

Un cant d'amor

L'any de l'eucaristia ha de ser un bon motiu per revisar pastoralment l'acolliment eucarístic que fan els nostres monestirs. En uns temps tan oblidadissos de la transcendència, la bellesa d'una comunitat monàstica que celebra els Sants Misteris en actitud de contemplació i de recepció agraïda del Do que el Crist fa de si mateix en el sagrament, és en si mateix evangelitzadora. I qui sap si el més eficaç

testimoni de la fe cristiana és aquesta celebració litúrgica del Memorial del Senyor i l'adoració del Misteri eucarístic, com Moisès davant l'esbarzer incandescent. L'eucaristia d'una comunitat monàstica en el seu ritme diari expressa tot el que és la seva vida, viscuda en la lloança i en la caritat. De fet l'església és possible perquè hi ha el misteri del Cos de Crist. Aquesta no existeix mai sense l'eucaristia. També en els nostres monestirs l'eucaristia és el fonament, el bressol i el medi on la comunitat neix, creix i viu. En aquest sentit la vida monàstica no seria el que ha de ser sense l'eucaristia.

En la celebració de l'any de l'eucaristia que ens deixà com herència el Papa Joan Pau II, la praxi eucarística de les nostres comunitats ha de ser viscuda amb més profunditat i ens ha de portar a comprendre l'eucaristia, i a celebrar-la i viure-la amb estupor davant la Bellesa i la Llum pura que són donades a la Taula del Senyor i a viure aquella joia que ningú no ens pot prendre, la de sentir-nos convidats a cada eucaristia al Banquet del Regne. Aquesta és la font de la joia més pura, i també la font d'on brolla la caritat que és un do de l'Esperit Sant. Perquè el Crist ens ha estimat -i cada eucaristia és sagrament d'aquest amor- som capaços d'estimar d'una manera incansable.

Ho he escrit en aquesta Pasqua en què cada dia la comunitat canta a l'antiquíssim himne de Vespres: *Iam Pascha nostrum Christus est/Agnus occissus innocens/sinceritatis azyma,/qui carnem suam obtulit*. És ben cert, després del trànsit pasqual (*post transitum maris Rubri*): el Cos de Crist ens ha estat donat i ofert. I esdevé viàtic i manà dels qui caminen en la constant conversió vers el Regne. En aquest camí, despullats de tot, ens queda només el cant. *Un cant d'amor*.

Els monjos en saben molt d'aquest cant i ens el poden ensenyar, i de fet, ho fan. Que aquesta sigui la seva joia més plena.

Rafael Serra

LA PREGÀRIA EN LA REGLA DE SANT BENET

El dia que el P. Abat imposa la medalla als nous germans, els obsequia amb un exemplar de la Regla de Sant Benet. Indica així que l'espiritualitat que es desprèn d'aquesta guia no només està reservada als monjos sinó també als laics que troben en el seu carisma el camí de santificació personal pròpia de la vocació de tot cristià. Avui el P. Josep Maria Recasens, monjo de Poblet, ens parla de les diverses dimensions de la pregària contingudes en els capítols de la regla benedictina.

Una regla per a principiants

La Regla que sant Benet deixà com a llegat als seus monjos de Montecassino esdevingué, des de l'època carolíngia, el codi monàstic universal per a tots els monestirs d'Europa. L'èxit d'aquest text radica en la seva moderació i en una assenyada organització de la vida monàstica adaptable a diferents llocs i temps.

Sant Benet (480-547) va escriure la seva Regla cap al final de la seva vida, després d'una llarga experiència en llocs i amb persones de tota mena, nobles i plebeus, romans i bàrbars, sants i mediocres. El personal que formà part de la seva escola no era precisament d'allò més edificant, i d'alguna manera la seva tipologia queda retratada al llarg de la Regla amb els adjectius més realistes. Sant

Foto: Arxivi Poblet.

Monjos de l'abadia de la Trappe al cor. La pregària més important del monjo és l'ofici diví. Sant Benet diu taxativament que res no se li ha d'anteposar.

XIX. L'actitud en la salmòdia

Creiem que Déu és present a tot arreu i que *els ulls del Senyor en tot lloc esguarden els bons i els dolents*; però això, creguem-ho sobretot sense cap mena de dubte, quan som a l'ofici diví.

Per tant, recordem-nos sempre d'allò que diu el profeta: *Serviu el Senyor amb temor*; i encara: *salmegeu amb gust*; i: *us vull cantar a la presència dels àngels*. Així, doncs, considerem com cal estar a la presència de la divinitat dels seus àngels, i mantinguem-nos de tal manera a la salmòdia, que el nostre pensament estigui d'acord amb la nostra veu.

Benet no va escriure una regla per a sants, sinó per a uns pobres homes que, malgrat les seves febleses i misèries, sentissin en el seu interior un desig viu de buscar Déu. Per això, considera el monestir com una mena d'escola del servei diví on cada monjo avança en la recerca de Déu, cadascú al seu ritme. El menjar espiritual que reben és el mateix per a tots, però no tothom el digereix igual. Sant Benet féu experiència de paciència en aquest aprenentatge, adaptant-se a cada temperament i a l'evolució humana i espiritual dels seus monjos. D'aquí ve que ell no els demana més que un mínim de comportament monàstic que no desdigni de la santa professió a què s'han consagrat. És més, sant Benet, amb un realisme sincer, conclou la seva Regla dient que no és més que un "*començ de vida monàstica*" (LXXIII,1), amb la qual cosa, a més de rebutjar qualsevol mena de pretensió, la fa accessible a tothom qui cerqui Déu amb un cor pur: "*Tu, doncs,*

siguis qui siguis, que t'afanyes per arribar a la pàtria celestial, compleix bé amb l'ajut del Crist aquesta mínima Regla que hem redactat com un començament, i aleshores arribaràs, amb la protecció de Déu, als cims més elevats de doctrina i de virtuts que ara recordàvem. Amén" (LXXIII, 8-9).

El monjo en pregària

El conegut lema Benedictí, "*Ora et labora*", no apareix en la regla que el sant Patriarca va escriure per als seus monjos, però, de fet, resumeix amb encert la jornada monàstica i, sens dubte, tota la vida del monjo.

El monjo dedica llargues hores a l'ofici diví (*opus Dei*), la pregària coral o comunitària, estructurada d'acord amb l'ús de l'Església romana (cf. XIII,10). I és tanta la importància que el sant concedeix a l'ofici diví, que no se li ha d'anteposar res (XLIII,3), de manera que el monjo ho ha de deixar tot a mig fer tan bon punt hagi sentit el senyal que convoca a la pregària comuna. A aquesta pregària la Regla hi dedica pròpiament onze capítols, del VIII al XVIII, més dos capítols, el XIX i el XX, on parla de

LII. L'oratori del monestir

L'oratori ha de ser allò que diu el seu nom on s'hi ha de fer ni de guardar cap altra cosa. Acabat l'ofici diví, que surtin tots amb el màxim silenci i guardin la reverència deguda a Déu, perquè el germà que potser vulgui pregar ell tot sol no es vegi destorbat per la importunitat d'un altre. I si algú, una altra estona, volia pregar amb més recolliment que entri senzillament i que pregui, no amb esclats de veu, sinó amb llàgrimes i amb efusió de cor. (...)

Foto: Arxíu Poblet.

Monja cistercenca a l'abadia de Belvar (França). A més de l'ofici diví el monjo o monja contemplatiu han de dedicar més estona a la pregària. Sant Benet prescriu silenci en acabar l'ofici diví per si algun germà (o germana) vol continuar pregant.

l'actitud en la salmòdia i la reverència en la pregària. Un capítol mig perdut al llarg de la Regla, el XLVII, parla del senyal que s'ha de fer per a l'hora de l'ofici diví, on prescriu també la forma de recitació dels salms i antífones així com la idoneïtat dels lectors i cantors. Finalment, un altre capítol apart, el LII, fa referència a l'oratori del monestir, on sant Benet, tot salvant l'ordre i el respecte degut al mateix i a les persones que s'hi troben, respecta la llibertat del monjo que, cercant un major recolliment, vulgui pregar tot sol, "amb llàgrimes i amb efusió del cor" (LII, 4; cf. XX,3; XLIX, referent a l'observança de la quaresma), és a dir, amb un esperit d'humilitat, conscient de la

pròpia indigència, i amb una disposició amorosa i un cor pur.

La pregària és considerada per sant Benet com un acte de fe que amara tota la vida del monjo i de la vida monàstica. El monestir esdevé així una escola de pregària; per això ell centra l'organització de la vida de pregària en el marc de la litúrgia de les hores, on el rés dels salms fet en comú dia a dia, any rere any, anirà introduint el monjo i la mateixa comunitat en una atmosfera espiritual que els anirà formant i madurant sota el guiatge de l'Esperit Sant. La Bíblia, seguida dels comentaris dels Pares antics i autors eclesiàstics (LXXXIII, 3-6), serà l'aliment constant i imprescindible on el monjo assaborirà les delícies del mannà espiritual que li donarà reflexos sempre renovats per créixer en la humilitat, la pietat, l'obediència, la paciència, el temor de Déu i totes les virtuts. A aquesta lectura, anomenada pròpiament "lectio divina" dedicaran els monjos un temps llarg durant el dia per tal de mantenir el caliu del diàleg amb Déu a través de la seva mateixa

Paraula. En la litúrgia diària no es tracta, per tant, d'un salmejar monòton i insípid, i per tal d'evitar aquest escull, sant Benet demana del monjo una actitud tal que el seu pensament estigui d'acord amb la seva veu (cf. XIX,7). Caldrà, doncs, que posi tots els seus sentits en allò que recita, canta o escolta. L'acció de l'Esperit Sant s'anirà manifestant a poc a poc en la vida del monjo a mida que es deixi purificar i ensenyar per la Paraula de Déu.

Sant Benet és un home de fe, que creu en la pregària, però sap també que l'home és lent i inconstant en el diàleg amb Déu. En la seva Regla no parla de mètodes de pregària, ni de graus de pregària, ni d'elevacions místiques. No és que

desconegui la pregària contemplativa ni tampoc que vulgui amagar als seus monjos els camins que hi condueixen. Benet no perd de vista que la seva Regla és un manual de vida monàstica per a principiants. Ell està més pendent d'un ordenament que assegurí el rés diari de la pregària oficial de l'Església, convençut que tot mantenint-s'hi fidel, el monjo podrà arribar lluny en la seva recerca incessant de Déu, ja que el dia menys pensat se li obriran nous horitzons que li inculcaran encara un desig més gran i continu de pregar. I fins i tot, se li facilitarà el camí de la pregària que inicialment potser li resultarà monòton i fatigós. "Arribarà tot seguit -diu sant Benet- en aquella caritat de Déu que, en ser perfecta, foragita el temor, i, gràcies a la qual, tot allò que abans observava no sense temença, ho començarà de complir sense cap esforç, com naturalment, pel costum, ja no per por de l'infern, sinó per amor del Crist, pel costum del bé i pel gust de les virtuts" (VII, 67-69).

La pregària de la vida

A banda dels moments propis de pregària comunitària, *lectio* o pregària personal, la pregària esdevé un recurs insubstituïble en els diferents moments de la vida comunitària. És ben bé aquest esperit de fe que ho amara tot i que es manifesta a través de la súplica, la intercessió, la lloança, o la petició. Així, ja des del pròleg, el sant demana que el monjo pregui insistentment per tal que el Senyor "dugui a terme qualsevol cosa bona que comenci a fer" (P, 4). Més avall diu encara: "I per allò que no pot en nosaltres la natura, preguem al Senyor que vulgui atorgar-nos l'ajut de la seva gràcia" (P. 41). En el C. IV, "Quins són els instruments de les bones obres", sant Benet prescriu que el monjo es doni sovint a l'oració (56), com a signe d'estar pendent de la presència de Déu en la pròpia vida i per retre-li un homenatge de gratitud i de lloança.

La pregària en el Codi Penal monàstic

Paral·lelament a un ofici diví ben estructurat, sant Benet presenta en la seva Regla un codi penal (XXIII-XXX; XXXIII-XXXIV; XLIII-XLVI; LXIX-LXI) força minuciós per als qui transgredeixen les normes de la vida comunitària, sigui arribant tard a l'ofici diví, als àpats o faltant en qualsevol altra cosa. Es tracta de disset capítols, un nombre bastant respectable respecte al total, setanta-tres capítols. Doncs bé, en tots aquests capítols disciplinars, la sol·licitud que el sant vol inculcar a l'abat i als germans és d'una gran humanitat i un desig que el monjo culpable s'esmeni a fons de la seva culpa. Per això "a l'oratori no entonarà ni salm ni antífona, ni recitarà cap lliçó, fins que hagi satisfet" (XXIV, 4, cf. XLIV, 6); "menjarà sol després que hagin menjat els germans" (XXIV, 4; cf. XXV, 5), ni tan sols no el beneiran ni beneiran tampoc el menjar que li donen (cf. XXV, 6), per tal que s'adoni de la importància de la comunió amb els germans. Però l'abat i els monjos a qui ho encarregui l'abat, li tindran mostres de caritat i pregaran per ell (XXVII, 4). La pregària esdevé així un antídoto contra el germà malalt a fi que no caigui en una tristesa excessiva que el podria consumir (cf. XXVII, 3). Tot aquest capítol XXVII és d'una exquisida humanitat amarada d'evangeli: el pastor que va a la recerca de l'ovella perduda. La pregària farà també acte de presència, com a darrer recurs i remei per tal de salvar el germà obstinat en la seva culpa (XXVIII, 4). L'esperit de fe de sant Benet vol fer front fins i tot a les situacions límit, quan ja s'han esgotat tots els mitjans humans.

La pregària pels setmaners de cuina i del lector setmaner

La Regla prescriu també que es pregui pels setmaners de cuina, els qui surten i els qui comencen la setmana (XXXV) així

Foto: Arxíu Poblet.

Un dia el monjo, prosternat a terra, demanarà la pregària dels seus germans en el moment de comprometre's per sempre solemnement pels vots d'obediència i conversió de costums. (Abadia de La Trappe).

com pel lector setmaner (XXXVIII). El setmaner de cuina que surt de setmana, donarà gràcies a Déu, a l'oratori, per l'ajuda i el consol que ha rebut d'ell: "*Sou beneït., Senyor Déu, que m'heu ajudat i m'heu consolat*" (XXXV, 16), i el qui entra suplicarà a Déu que el sostingui i l'ajudi, tot dient: "*Déu meu, veniu a ajudar-me, no tardeu a defensar-me*" (17). Aquests versets es repeteixen tres vegades, en honor de la Santa Trinitat. Tot seguit l'abat els dóna la benedicció conclusiva. Semblantment, tots els germans pregaran pel lector setmaner, "*perquè Déu li allunyi l'esperit de vanitat*" (XXXVIII, 2), ja que eren pocs els qui sabien llegir tot edificant els oients (cf. XXXVIII, 12; XLVII, 3).

L'observança de la quaresma

En l'observança de la quaresma, sant Benet invita els monjos a *guardar la pròpia vida amb tota puresa, aquests dies de quaresma*, i suggereix que aquests dies sants el monjo

es doni a l'oració amb llàgrimes i s'imposi generosament *pregàries particulars*. Però cal que allò que ofereix el monjo ho proposi al seu abat i ho faci amb la seva pregària i amb el seu consentiment (XLIX, 8).

Els qui treballen lluny o són enviats de viatge

El germans que treballen lluny del monestir o bé són enviats de viatge, han de fer l'ofici diví allà on treballen o bé on es trobin durant el viatge. El toc de campana l'han de portar els monjos ben integrat per tal que *no negligixin de satisfer la tasca de la seva servitud* (L, 4).

La comunitat tindrà sempre present els germans absents del monestir (LXVII) i pregarà per ells a l'oració final de l'ofici diví. En sortir de viatge els monjos s'encomanaran a la pregària de tots els germans, i, en retornar, a totes les hores canòniques, en acabar l'ofici diví, es

prostraran a terra a l'oratori tot demanant la pregària de tots per les faltes que se'ls hagin pogut escapar durant el viatge. La pregària, tant del monjo que surt de viatge com dels germans que es queden en el monestir, no és un pur ritual, sinó que adquireix una dimensió de fe i de confiança en la protecció de Déu. Sant Benet valora molt la pregària d'intercessió al llarg de tota la Regla.

En l'acolliment dels hostes

Els monjos també prepararan junts amb els hostes que arribin al monestir per sojornar-hi (LIII). El monestir és un oasi de pregària on els qui hi habiten dediquen tota la seva vida a Déu. Per això, el millor testimoni que poden donar als hostes és el d'invitar-los a compartir la pregària amb ells, de llegir-los lectures edificants i de tractar-los amb tota humanitat.

En l'admissió dels germans a la vida monàstica

El capítol LVIII de la Regla tracta del procés d'integració del qui es presenta per fer-se monjo. Se li demana principalment que cerqui Déu de veritat, que sigui zelós per l'ofici diví, per l'obediència, per les humiliacions. Després de llegir-li la Regla sencera tres vegades, en períodes de dos mesos, sis mesos i quatre mesos, acabat l'any, havent-s'ho pensat bé i havent promès de *complir totes les coses i observar el que li manin, llavors sigui admès a la comunitat*. L'admissió es fa a l'oratori on el monjo escriurà una cèdula on constarà la seva promesa i tot seguit farà davant de tots aquesta pregària: "*Rebeu-me, Senyor,*

segons la vostra paraula i viuré: que no em vegi confós en la meua esperança" (SI 118, 116). La repeteix tres vegades i la comunitat la repeteix després d'ell afegint-hi el Glòria al Pare. Tot seguit, el nou profés, prostrat als peus de cada un els demanarà que preguin per ell.

Relacionat amb aquest capítol, hi ha també el dels fills del nobles o dels pobres que són oferts (LIX). Es tracta d'un ritus totalment caigut en desús però que era freqüent en temps de sant Benet: l'oferiment de fills petits al monestir amb la intenció que arribessin a ser monjos. L'oferiment té lloc durant l'eucaristia, embolcallant la cèdula i la mà del noi amb les tovalles de l'altar. L'oblació es realitza, doncs, en un context de pregària d'acció de gràcies.

Conclusió

La Regla de sant Benet, llegida amb deteniment, no és un codi litúrgico-penal o una mena de costumari fred i sense vida. La pregària, comunitària i personal, constitueix la saba que alimenta la vida del monjo i de la comunitat i la que dóna un contingut espiritual a aquesta vida i la situa en referència a Déu, que en Crist ens ha donat un model a seguir (pròleg, 3) i a l'amor del qual el monjo no ha d'anteposar res (IV,21; LXXII, 11).

La pregària ve a ser com la respiració de l'ànima del monjo, l'element que dóna un toc distintiu a la vida comunitària i el testimoniatge d'una fe viscuda i convincent.

Josep M. Recasens

POBLET: UN SILENCI QUE PARLA

Moltes persones al llarg de l'any passen alguns dies a l'hostatgeria interior de Poblet compartint a lliure voluntat la jornada monàstica. L'atenció als hostes és una de les prioritats dins de l'espiritualitat benedictina. Sant Benet fins i tot diu que se'ls ha d'acollir com si es tractés del mateix Crist. Les experiències dels hostes, però, no acostumen a fer-se públiques. Ens agradaria que aquells que vulguin explicar-nos-les, escrivissin a aquesta secció. Avui ens en parla el jove pianista Ricardo Rovirosa.

Quan tenia sis anys els meus pares em van portar a Poblet. Em deien que no era la primera vegada que hi havia estat, però a mi m'ho semblava plenament. A l'entrar a la plaça majestuosa em va colpir l'estructura arquitectònica del monestir. Quines torres! Vaig pensar que tot allò era molt poderós per trobar-hi, al bell mig del cor arquitectònic, la pau i la vida que mai no podia haver imaginat.

A mesura que els anys han anat passant he anat pujant a Poblet més i més sovint. Semblava que hi havia alguna cosa, una mica misteriosa potser, que em corprenia. A poc a poc vaig anar descobrint l'essència de Poblet.

Un dia, mentre passejava pels jardins de Poblet i contemplava les vinyes i el cel, em vaig adonar que, dins meu, hi havia silenci. Allò era tota una novetat car estava acostumat al ritme de ciutat: un ritme frenètic i estressant. Quina gran experiència aquella! Vaig continuar passejant pels paratges esmentats i em vaig adonar que, a poc a poc, anava copsant petits detalls. Vaig observar formigues carregant

menjar per a les seves respectives "famílies" o flors que eren il·luminades pels raigs solars.

Tot allò era fantàstic! El que abans hauria estat una nimietat ara es convertia en una cosa digna de ser gaudida. Era Poblet un lloc màgic? Possedïa algun encanteri que el fes tan diferent de la vida de ciutat? No ho sabia. Tanmateix, volia continuar descobrint què era el que tant m'inspirava d'aquell monestir.

Un altre aspecte que vaig anar entenent va ser la pregària. Tant a la capella de St. Esteve (una capelleta preciosa que hi ha dins del monestir) com a l'església hi vaig copsar, altra volta, el silenci. Els cants i la pregària m'elevaven cap a un paradís on regnava la pau més entranyable i dolça. Observava les cares dels monjos i entenia per què dedicaven tota una vida a la pregària, al silenci, a la pau... als altres i a Déu. Entenia que dins dels seus cors s'hi traçava un llarg camí cap a Déu. Aquelles mirades reflexives i introspectives em feien estar immòbil, callat, sorprès i amb un somriure mig esbossat. Em feien compartir aquells sentiments de comunió fraternal. Era curiós car mai no m'hauria imaginat que darrere d'una estructura arquitectònica tan feudal i «freda» s'hi amagués una escalfor tan i tan gran i tan plena... Però és que era el secret de Poblet; no, no era cap encanteri, doncs; no era cap sortilegi especial... era la presència de Déu que el feia transparent, ric i humà... era un silenci que parlava...

Però era precisament aquesta materialització humana d'un paradís el que em sorprenia. No estava

Foto: C. Trepbat.

Vista del claustret de sant Esteve.

acostumat a trobar-me amb una humanitat tan profunda. A Poblet hi he descobert l'essència humana pura. I amb el temps he anat descobrint que dins meu també s'hi anava teixint un cor lligat a unes torres que em guiaven cap al cel, uns monjos que em mostraven un camí cap a Déu i cap a dins d'un mateix i uns paisatges que xiuxiuejaven emocions d'amor, pau i altruisme.

Vaig descobrir que Poblet era un lloc construït per molts cors creients on el silenci era el mediador cap a la vida i cap a Déu.

Ricard Rovirosa

CATÒLICS A BOSTON: CRISI I ESPERANÇA

La universalitat de l'Església catòlica no està gens renyida amb la seva encarnació cultural en els diversos àmbits regionals on actua. Un català arribat a determinades parròquies dels Estats Units es troba amb una sensibilitat expressiva de la Fe que el sobta. És el cas de l'autor d'aquest article, Xavier Trepà, físic i doctor per la Universitat de Barcelona, que està realitzant un treball de recerca en bioenginyeria a la Universitat de Harvard (Boston). En aquest article ens parla de la crisi soferta per l'Església catòlica arran del problema de les acusacions de pederàstia d'alguns dels seus ministres i també de la força de l'Esperit que mai no deixa de bufar esperança.

La crisi

Gener de 2002: el prevere de la ciutat de Boston, John Geoghan, és declarat culpable d'abusar sexualment d'un noi de 10 anys i és acusat d'un centenar de casos més de violació de menors. Al mateix temps el diari *The Boston Globe* revela que l'Església a Boston, dirigida pastoralment pel cardenal Bernard Law, coneixia el comportament del pare John i que, en comptes de denunciar-lo, es va limitar a assignar-lo succes-

sivament a diverses parròquies de la ciutat. Durant els següents mesos, una allau de denúncies contra preveres i diaques americans, juntament amb nous documents i declaracions que suggerien el coneixement parcial d'aquest cas per part de la jerarquia eclesial, va encetar un escàndol sense precedents en el si de l'Església catòlica americana. Les estadístiques mostren clarament la magnitud de l'escàndol: un estudi encarregat pels bisbes

Foto: X. Trepà.

Missa Universitària a "Saint Cecilia". En el moment de la consagració els estudiants de la Northeastern University envolten el prevere a l'altar.

americans al *John Jay College of Criminal Justice* revela que entre el 1950 i el 2002, un total de 4 392 preveres i diaques catòlics americans (un 4% del total) van ser acusats d'abusos sexuals.

Paradoxalment, la major part d'aquests presumptes abusos van ser comesos abans del 1985. ¿Com és, doncs, que la majoria de denúncies es van realitzar l'any 2002 quan el nombre de clergues acusats d'abusos durant aquell any era el més petit dels darrers 50 anys? La raó és probablement que un escàndol mediàtic enorme va fer que moltes víctimes es decidissin a denunciar abusos que feia molts anys que s'havien produït. Per què l'escàndol es va destapar precisament el 2002 i no abans és una pregunta que es presta a un gran nombre d'especulacions. Cal recordar, per exemple, que al gener de l'any 2002 George Bush ja havia iniciat la seva *guerra preventiva* contra Afganistan i, probablement, ja començava a plantejar la invasió d'Iraq amb l'oposició ferma de l'Església catòlica, que en un nombre sempre creixent (actualment 64 milions de creients) és potser la institució moral més important del país. ¿Potser algú va decidir que en aquell moment l'oposició catòlica a la guerra era massa perillosa per al govern dels Estats Units? D'altra banda cal recordar el constant posicionament de la Santa Seu en el conflicte Palestina-Israel, sempre a favor del poble palestí. Era aquest fet massa molest per al poderós "lobby" jueu que domina alguns dels mitjans de comunicació més importants dels Estats Units? Finalment, ¿com és que bàsicament es van airejar casos de pederàstia en preveres i diaques catòlics quan se sap que aquest problema també afecta ministres d'altres confessions religioses? Sigui com vulgui, els nombres parlen sols i palesen uns fets totalment intolerables per a la comunitat catòlica americana i mundial.

La crisi provocada pels escàndols de pederàstia no només va afeblir la posició de l'Església davant de l'opinió pública catòlica i no-catòlica, sinó que també va accentuar una crisi econòmica de gran abast. Es calcula que durant els propers

anys, la diòcesi de Boston haurà de pagar desenes de milions de dòlars a les víctimes dels casos de pederàstia. A aquesta xifra s'hi han de sumar altres deutes estructurals. Segons publica l'arquebisbat de Boston a la seva pàgina web, l'any 2003 el deute de les seves parròquies i centres educatius s'elevava a 34 milions de dòlars. A aquest fet cal afegir-hi l'estat crític d'alguns edificis, la reconstrucció dels quals costaria 104 milions de dòlars més. Finalment, cal completar el panorama de crisi de l'Església americana amb altres problemes gairebé generals al món occidental: l'envelliment dels preveres i la falta de vocacions. El nombre de preveres ha caigut un 37% en els darrers 15 anys; actualment la seva mitjana d'edat és de 59 anys, amb 152 preveres de més de 70 anys, mentre que el nombre de seminaristes només és de 40.

La resposta de l'Església: reconfiguració

La major part de l'opinió pública, tant la catòlica com la no-catòlica, americana i no-americana, coincideix en el fet que la jerarquia de l'Església va reaccionar tard i malament davant l'escàndol de pedofília. El cardenal Bernard Law va demanar perdó repetidament a les víctimes i a les seves famílies i va iniciar una política de «tolerància zero» segons la qual cap prevere o diaca declarat culpable d'haver abusat d'un menor podria tornar a exercir el seu ministeri a la diòcesi de Boston. Però a mesura que anaven apareixent nous casos d'abusos i d'encobriment, la situació es va fer insostenible i l'opinió majoritària de la comunitat catòlica de Boston va començar a creure fermament que el cardenal Law ja no podia guiar l'Església catòlica per remuntar la crisi ni mantenir cap autoritat moral davant dels fidels. Així, al cap d'un any de l'inici de l'escàndol, el cardenal Law renunciava al seu càrrec. Mig any més tard, el franciscà Sean O'Malley era nomenat arquebisbe de Boston en el que representava el primer pas ferm de l'Església cap a la sortida de la crisi. Repetint les paraules que Jesús crucificat va anunciar a Sant Francesc d'Assís, O'Malley instava la comunitat catòlica de

Boston a "reparar la seva Església". Per als fidels de Boston, O'Malley representa el contrari que Law, reconegut més aviat com un "príncep de l'Església" en tots els sentits. Només a tall d'exemple cal dir que, nou dies després de la seva ordenació, O'Malley abandonava el palau episcopal en el qual havien residit els bisbes durant tants anys i instal·lava la seva residència a la més aviat humil rectoria de la catedral, propera als col·lectius més necessitats de la ciutat com ara els immigrants hispans.

Però aquest només és un petit símbol del que serà tota una reconfiguració de l'Església a Boston. Per fer front a la crisi econòmica, a la manca de vocacions, a la migració urbana cap a l'extraradi i a l'envelliment dels preveres i diaques, O'Malley s'ha vist abocat al tancament i en molts casos venda de més de 50 parròquies durant els propers mesos. Evidentment aquesta decisió ha despertat moltes reaccions contràries a l'arquebisbe, però de mica en mica ha estat acceptada amb resignació per la majoria de comunitats, i en certs casos, fins i tot ha significat un revulsiu per a la dinamització d'alguna d'elles.

L'esperança

Malgrat la profunda crisi institucional i econòmica, l'Església catòlica a Boston, vista des del punt de vista d'un català catòlic, mostra molts signes per a l'esperança, especialment quan la comparem amb les parròquies catalanes. Un dels punts clarament diferencials en aquest sentit, és el sentiment de comunitat que es viu a les parròquies de Boston. És habitual veure com, després de cada celebració, una gran part dels feligresos es troben als locals parroquials durant una bona estona per celebrar el diumenge en comunitat tot xerrant i menjant els característics i calòrics «donuts» i bevent cafè aigualit. A pràcticament cap parròquia no hi falta la col·laboració d'un abundant grup de laics encarregats de tasques organitzatives o d'animar musicalment les celebracions. Un altre aspecte destacable és l'elevada capacitat comunicativa dels preveres americans i la seva sintonia amb la feligresia: es dirigeixen a la comunitat en un to proper, col·loquial i distès i al final de la missa es situen a la porta de l'església per saludar, un per un, cada membre de la comunitat.

Foto: X. Trepal.

La Saint Francis Chapel, al bell mig del centre comercial Prudential Center, ofereix més misses que qualsevol altra parròquia de la ciutat.

És particularment sorprenent i esperançador l'ambient catòlic universitari. Boston, amb una mitjana d'edat de poc més de 30 anys, és la ciutat universitària per excel·lència als Estats Units. S'hi poden trobar algunes de les universitats capdavanteres del món en tots els àmbits del coneixement, encapçalades per la *Harvard University*, el *Massachusetts Institute of Technology* i la *Berklee School of Music*. Cadascuna d'aquestes universitats té una parròquia associada en la qual es celebra com a mínim una missa setmanal per a estudiants. Els assistents a aquestes celebracions es compten per centenars, incloent sempre un nodrit grup de joves músics que animen les celebracions amb cants de gran qualitat interpretativa. A part de les celebracions eucarístiques, els grups d'estudiants catòlics ofereixen tota mena de serveis, des del voluntariat fins a reunions, xerrades, pregàries i cursos. No és sorprenent passejar pel campus de la universitat i trobar anuncis d'eucaristies, d'actes d'associacions d'estudiants catòlics o bé de cursos d'estudis bíblics.

Per què?

Aquesta aparent contradicció entre crisi i esperança que es pot viure a Boston, obre un bon nombre de preguntes sobre la situació de l'Església als Estats Units comparada amb la de l'Església a Catalunya. En la meua opinió, l'Església a Catalunya, tot i no patir una crisi econòmica i institucional d'abast similar, no gaudeix ni de bon tros d'una salut comparable a la de l'Església americana. Un dels arguments que més sovint s'utilitzen per explicar la crisi del catolicisme a Catalunya i a Europa en general, és el pronunciat augment del consumisme i de l'individualisme. També se sol afirmar sovint, des dels estudis de sociologia, que a mesura que les societats van cobrint les seves necessitats materials i es desenvolupen intel·lectualment ja no cal disposar d'una fe religiosa que consoli la manca de recursos o la injustícia, o bé que "expliqui" allò que la ciència ara o més endavant explicarà, respecte tant del que és encara desconegut

com respecte del sentit de les accions humanes. L'axioma seria el següent: a més desenvolupament intel·lectual i més cultura, doncs, menys necessitat de religió. I això seria el que explicaria la crisi de l'Església a Catalunya en particular o a Europa en general. Però, ¿com s'explica aleshores que als Estats Units, un país amb un capitalisme ferotge i on el consumisme i l'individualisme són màxims, l'Església es trobi en més bona forma que a casa nostra? Com s'explica que l'Església sigui dinàmica i present en altes instàncies intel·lectuals i en un món com el de Boston que es caracteritza precisament per haver resolt les seves necessitats i haver desenvolupat al màxim històric fins ara la seva cultura científica i intel·lectual? La resposta a aquesta pregunta no és fàcil i està fora de l'abast d'aquest article, però potser un punt d'explicació es pugui trobar en el fet que als Estats Units ningú no s'avergonyeix del que és. Pots caminar descalç pel carrer o circular en limusina sense cridar l'atenció de ningú. Així mateix, ser catòlic no causa cap alarma social com pugui causar al nostre país en molts ambients. Un exemple ben clar el trobem en un dels centres comercials més visitats del centre de Boston, el *Prudential Center*. Enmig d'una inacabable successió de botigues de roba i de música, restaurants i cinemes en constant ebullició, apareix un aparador ben peculiar amb un missatge poc freqüent en aquesta mena d'ambients: *Saint Francis Chapel, Oblates of the Virgin Mary*. Sí, es tracta d'una parròquia catòlica que ofereix quatre misses diàries, cinc el dissabte i set el diumenge, gairebé set hores de confessions cada dia de la setmana i quatre hores d'exposició del santíssim sacrament. Potser hauríem d'abandonar els nostres prejudicis i acceptar amb humilitat que, malgrat tots els aspectes negatius de la societat americana, podem aprendre molt de la manera de viure de la gent d'aquest país, en especial pel que fa al dinamisme de les seves comunitats catòliques.

Xavier Trepà

ELS REPTES DE LA PASTORAL FAMILIAR A LES PORTES DEL TERCER MIL·LENI

En la nostra societat s'han produït i s'estan produint canvis accelerats. Un dels canvis socials més espectaculars ha afectat profundament la institució matrimonial. Cada dia són més les parelles que conviuen públicament sense passar per cap institució, ni civil ni religiosa. A casa nostra, d'altra banda, els valors del matrimoni cristià van esdevenint minoritaris. Davant d'aquesta situació, ¿quins són els reptes de la pastoral familiar per al nou mil·lenni? Com identificar el que és essencial i perenne en el matrimoni i el que pot canviar? Com cal adequar les nostres paraules al llenguatge d'avui? Ens en parla el Dr. Manuel Claret, rector de la parròquia de Nostra Senyora de la Pau i delegat diocesà de pastoral familiar a la diòcesi de Barcelona.

Preàmbul

Quin és el futur del matrimoni i de la família del segle que acaba de començar? Quins són els reptes de la pastoral familiar d'aquest tercer mil·lenni? Aquestes preguntes són difícils de respondre perquè no és gens fàcil fer de profeta. D'altra

banda les causes de les noves situacions familiars i matrimonials són diverses i complexes. Conèixer a fons tots els seus problemes i totes les seves

implicacions no és gens senzill. Amb tot, intentarem presentar a continuació una breu aproximació històrica del matrimoni, un resum de la seva situació actual i, finalment, una exposició del projecte de família segons Jesús i el cristianisme.

Una pinzellada històrica

No es pot negar que el matrimoni ha sofert al llarg dels segles canvis importants en la seva concepció i en la seva pràctica. Les primeres comunitats cristianes valoraven del matrimoni més la

qualitat moral que no pas la jurídica. Tanmateix, per influència de les lleis romanes, es va anar imposant de seguida la dimensió contractual i institucional. De seguida es van prohibir els casaments entre parents pròxims a fi d'evitar l'endogàmia i garantir així la llibertat dels futurs esposos. Per tal de ressaltar-ne la dimensió social i evitar abusos, l'Església, sense negar-ne la validesa, es va oposar també ben aviat als matrimonis ocults o a les unions derivades d'una decisió privada interpersonal. L'Església va anar enriquint el matrimoni natural amb una altra dimensió, la sacramental, no sense dificultats i llarga reflexió.

Durant l'època medieval i moderna, el matrimoni va esdevenir una institució fonamental, base de la societat, al qual s'hi accedia a través d'una celebració. D'aleshores ençà el matrimoni va mantenir una estructura fèrria amb lleis pròpies, dites naturals, que exigia unitat i fidelitat total fins a la mort d'un dels contraents. Tot això es va començar a esberlar amb la ideologia moderna, hereva de la Il·lustració i dels valors de la Revolució Francesa (1789). El canvi més substancial es va manifestar en la defensa de la llibertat personal i en la reivindicació dels drets individuals per sobre dels estructurals i, per descomptat, de la indissolubilitat sacramental del matrimoni. La llibertat va ser el principi i el dret inviolable que se situava per damunt de qualsevol altra llei o estructura que impedís la seva manifestació. Per contra, l'Església va defensar aferrissadament l'estructura matrimonial, oposant-se a qualsevol legislació civil reguladora del divorci, argumentant que la indissolubilitat era de dret diví perquè el matrimoni és obra del Creador i instituit en els inicis de la humanitat; i aquesta institució, òbviament situada per damunt de qualsevol voluntat humana, havia estat lliurada a l'Església perquè la salvaguardés. L'Església, doncs, era l'única defensora i dipositària d'aquest ordre i la seva autoritat en aquest camp

era indiscutible i irrenunciable perquè provenia del mateix Déu.

La situació actual

Els anys posteriors a la segona guerra mundial a Europa (del 1945 en endavant) i a la desaparició del franquisme en el nostre país (1975), s'han caracteritzat pels canvis espectaculars en l'estructura conjugal i familiar. Aquests canvis accelerats han desembocat en la situació actual.

La nova mentalitat dels joves

El perfil dels joves que avui accedeixen al matrimoni, incloent-hi fins i tot els qui es volen casar per l'Església, és el següent: tenen a l'entorn de 30 anys; han fet un prometatge llarg per causes diverses; creuen que cal molta maduresa per casar-se; necessiten temps per acabar els estudis —llargs i progressivament difícils— o per compaginar-los amb el treball; tenen dificultats per trobar un lloc de treball més o menys estable que els garanteixi uns ingressos suficients per poder afrontar les despeses del manteniment d'una família; creuen que cal molta preparació i seguretat per afrontar els anomenats deures conjugals; tenen una lleugera por al matrimoni a causa dels fracassos conjugals viscuts en amics, parents i coneguts, fracassos que interpel·len la seva decisió; i, finalment, no és estrany identificar una certa inseguretat respecte a les possibilitats de felicitat de futur, especialment, en els més conscients, sobre si seran capaços d'oferir-la i de rebre-la. Hi ha més aspectes, però crec que aquests són els més destacables.

Certament, els joves, quan fan el pas de casar-se, desitgen fer un compromís conjugal definitiu, però no amaguen ni menystenen la possibilitat del divorci si posteriorment no es produeix la sintonia necessària i l'esperada i alegre convivència. En altres paraules: es casen amb mentalitat divorcista.

Una majoria dels joves té una certa experiència de la vida conjugal perquè han tingut relacions sexuals amb força regularitat i han conviscut íntimament durant molts caps de setmana, en temps de vacances o en viatges més o menys llargs. Quan a partir d'aquesta experiència creuen que el compromís és relativament estable, bastants es consideren casats, i per tant no senten ni creuen tenir cap raó

Les joves parelles tenen molt clar que han de planificar la natalitat.

per posar "barreres" rituals o legals a les seves vides.

Entre els que es casen, els primers anys de convivència estan marcats, d'una banda, per l'esforç de treballar molt per afrontar les despeses generades per la celebració del casament, i principalment, per la hipoteca del pis conjugal, la qual cosa condiona la seva economia durant una llarga temporada. D'altra banda, a més de les necessitats, la mentalitat social de la igualtat de gènere i d'independència econòmica els obliga a treballar tots dos.

Les estructures socio-laborals i la vida de família

Les actuals estructures socials i laborals comporten una limitació de l'experiència de vida conjugal. El treball professional, en general, a les empreses o institucions que no són públiques no té en consideració la situació familiar ni les seves necessitats. Sembla com si, de fet, l'estat matrimonial fos una opció personal que no té per què interferir-se en la professió o en la vida laboral. La forta competitivitat social del nostre temps redueix la vida matrimonial i familiar a unes poques hores de convivència nocturna, a vegades sense possibilitats de diàleg profund. Les llargues hores de treball no faciliten que la llar pugui oferir l'adequada atenció a les persones que la formen, i la temptació de coexistir davant de l'aparell de la TV és més forta que la d'enriquir-se afrontant un diàleg que comuniqui experiències i que ajudi a afrontar els problemes.

La paternitat i maternitat responsables

Respecte a la procreació, les joves parelles tenen clar que han de planificar la natalitat. La dimensió familiar ha de ser a mida de les seves possibilitats econòmiques i educatives; d'altra banda els nous habitatges no estan pas pensats per acollir famílies nombroses. L'ambient social tampoc és propici a una generositat excessiva en aquest aspecte, i els que opten a favor d'una natalitat nombrosa no es lliuren d'una certa crítica social d'irresponsabilitat, com tampoc no s'escapen, de vegades, a un cert sentit de culpabilitat.

Tampoc des del punt de vista biològic les possibilitats que els matrimonis puguin tenir una elevada natalitat són gaire altes. El temps de fertilitat femenina s'ha reduït a causa del retard en l'edat de contreure matrimoni i de les recomanacions mèdiques per tal que les dones evitin embarassos a partir de certa edat pel perill

d'engendrar fills amb deficiències o malformacions. La fertilitat dels matrimonis es redueix, de fet, a un màxim d'un o de dos fills per parella.

La capacitat educadora dels pares en relació als seus fills, en molts aspectes, no passa per un dels millors moments. És també una de les causes de les pors conjugals. En els moments conflictius amb els fills, el valor de la seva paraula i del seu testimoni es troba fortament contrarestat per la força dels nous corrents ambientals. Avui dia la mediàtica del grup juvenil a la qual pertanyen els fills, la força dels ídols socials i de les modes, la dels cantants i actors de cinema que dirigeixen les formes socials de pensament i de vida, així com la importància que té per a ells el valor absolut de la pròpia experiència, és més important en la seva percepció que qualsevol consell dels pares, mestres o adults. Una de les tensions i patiments importants dels matrimonis és la por que els fills entrin en el món de la droga a la qual resulta tan fàcil accedir i que s'ofereix com un mitjà gratificant de plaer i de fugida dels problemes sense que l'horitzó de l'autodestrucció personal es tingui en compte.

Podria semblar que presento una visió pessimista i negativa de les noves perspectives conjugals i familiars i de la manera de ser dels joves d'avui. Crec que només cal llegir les enquestes i articles al respecte per adonar-se que hi ha una nova realitat social que afecta profundament les famílies. Certament molts joves matrimonis tenen valors altament positius, tals com no voler viure hipòcritament, esforçar-se a buscar i donar sentit a la seva vida de parella, superar falses barreres en el tracte interpersonal, viure una vida de parella en el respecte mutu amb llibertat i igualtat, esforçar-se a situar la sexualitat en el seu autèntic sentit de manifestació compromesa d'amor, buscar una vida espiritual que els ajudi a viure millor el

compromís de la seva unió, voler plasmar el seu amor en una procreació responsable, ser solidaris amb altres famílies que pateixen situacions de dolor, dificultat, etc. Tanmateix no podem pas negar els nous corrents que d'una manera o altra es presenten com les noves formes de ser i de viure.

Les noves formes de vida de parella

Avui apareixen noves formes de vida de parella que es presenten o semblen alternatives al matrimoni i família tradicionals. Una d'aquestes alternatives és la de la convivència matrimonial de cap de setmana. La vida laboral és exigent, demana concentració i plena dedicació; la realització professional és un deure que passa per damunt d'altres. La vida conjugal, les exigències diàries poden presentar-se com un inconvenient, un fre a la quantitat d'exigències professionals i a la llibertat personal que es reclama. El millor és que la parella es trobi en moments determinats i en un ambient relaxat, sense la tensió dels problemes de cada dia. Neix, així, el contracte conjugal sense convivència, la qual s'exclou com a estat de vida.

Hi ha altres formes de convivència que exclouen el compromís conjugal com l'anomenat matrimoni a prova. Els qui opten per aquest estat de vida afirmen que els "principis" o les "lleis" no són el fonament de la vida conjugal, sinó l'experiència provada. Serà el compromís interpersonal, conscient i responsable de conviure el que ha de tenir la suficient fermesa, el que ha de respondre a les expectatives de la vida. La persona no pot prendre decisions tan transcendents -el compromís conjugal per sempre- sense saber les reaccions i l'experiència de la vida de cada dia. Cal provar l'estat conjugal per decidir amb coneixement de causa sobre la capacitat de l'altre i si el mateix estat conjugal respon a les expectatives personals de tots dos.

A Poblet se celebren durant l'any molts sacraments del matrimoni.

Les parelles de fet i les situacions de convivència semblants a l'anterior, postulen de fet com a valor l'absència de tota dimensió social a la seva relació de parella. Creuen que no hi ha raons sòlides que no siguin les pures tradicions per tal de sotmetre's a l'autoritat civil o canònica, fins i tot en el cas dels qui es declaren creients. Afirmen que el contracte jurídic no afegeix a la profunditat de la seva decisió de viure en parella. Uns papers signats davant de qui sigui no afegeixen cap aspecte substancial a la decisió ferma de viure units, fins i tot el d'estar oberts a la procreació. Les parelles de fet volen presentar-se com una alternativa vàlida que, d'acord amb la mentalitat actual,

busca fonamentar la vida en comú en l'amor, en l'autenticitat, i fins i tot de voler transmetre als fills aquests valors personals.

Dins del quadre expositiu de l'actual situació del matrimoni, no es pot oblidar el moviment dels homosexuals que demanen el reconeixement de la condició de matrimoni a la seva unió. És aquesta una aspiració que troba el seu fonament en l'exigència i el dret que ningú sigui marginat a l'interior de la societat en raó de la seves tendències sexuals perquè tots els ciutadans tenen els mateixos drets. Reivindiquen el dret de viure en parella. Aquesta reivindicació, a més, arrenca del fet que han hagut de viure reprimits per raons de tipus històric, religiós i cultural. D'altra banda, els mitjans tècnics actuals els permeten o bé tenir fills propis, en el cas de les dones lèsbiques a través de la fecundació "in vitro", o bé accedir a l'adopció en el cas dels homes, perquè es veuen totalment capacitats d'oferir els mitjans adequats als infants adoptats perquè posseeixen la suficient maduresa personal. La condició homosexual no és cap obstacle per a negar el dret a l'adopció d'infants.

La caiguda del consens en els valors que il·luminen la vida personal i familiar

Aquestes diverses opcions, poden tenir explicacions diverses segons el punt de partida. Dependrà de l'antropologia de la qual es parteixi per fer un judici o altre del conjunt d'aquestes realitats. Si es creu que s'ha de partir del que es demana socialment, que aquesta és la norma, no hi haurà més remei que acceptar les noves formes de vida conjugal i familiar, tot i que potser la persona humana no hi trobi l'atenció que requereixi la seva condició. Segons els estudis sociològics, a mesura que creix la desestructuració familiar s'incrementen conductes inadaptades, neuròtiques, agressives, antisocials, immadures, etc. Si s'ha d'acceptar com a

definitiu el que passa al carrer, el futur del matrimoni i de la família no es pot preveure. Un matrimoni o família en el qual tot és vàlid, perquè no hi ha valors definitius, absoluts, sense cap referència última, comportarà un altre tipus de societat, d'unions i de convivència a hores d'ara imprevisibles.

Les llargues jornades laborals comporten una limitació de la convivència conjugal i familiar.

Aquesta, és, doncs, una de les qüestions que avui hi ha sobre la taula: el relativisme de valors respecte a la moral i la vida familiar. El pluralisme social mena a una sensació generalitzada segons la qual tot és vàlid. És un fet que persones que es consideren i s'anomenen creients semblen no tenir dubtes per prendre decisions de tot tipus que s'aparten totalment de la moral cristiana. Sembla que les opcions del que és un bé o profit personal passen per sobre de les ideologies, de la fe i de la moral. Sembla que els valors morals no tenen la força d'interpel·lar la consciència, sinó que es limiten a oferir un sentit orientatiu i no

normatiu. La dimensió moral sembla adaptar-se cada vegada més a les necessitats personals. Certament, no es pot fer un judici universalment vàlid, però ens ha de fer pensar l'existència d'una gran quantitat de matrimonis creients que solucionen els problemes morals d'una manera que no té res a veure amb la moral cristiana. És un signe que o estan profundament convençuts que les decisions morals poc tenen a veure amb l'evangeli o que tenen una fe que no arriba a la vida, poc formada, que es mou més segons criteris seculars que no pas dels que han d'il·luminar la vida dels creients.

El matrimoni i la família cristiana: una proposta de present i de futur

Després de tot el que hem exposat, que podria semblar que mirem el futur amb poca esperança, cal respondre a una qüestió fonamental: ¿el matrimoni i la família cristiana tenen futur?

L'especificitat de l'amor cristià: l'oblació

En la mentalitat de Jesús el matrimoni entronca amb el concepte d'aliança, amb l'amor de Déu manifestat definitivament als homes i a les dones. Si el matrimoni té aquesta capacitat d'evocar una realitat religiosa, és que té una riquesa única. La dimensió transcendental enriqueix la que té el matrimoni en si mateix i, sense desvirtuar-lo, evoca la dimensió més profunda de la relació de Déu amb la persona: l'amor.

Parlar d'amor, avui, és evocar el sentiment més desitjat per totes les persones, en la mesura que té connotacions de felicitat i de joia. S'intueix com una vivència màxima de plenitud. Certament, l'amor evangèlic va més enllà del pur sentiment i de la pura emotivitat passatgera. Parlar d'amor des del punt de vista cristià ens entronca amb una experiència de tota la humanitat, però a la vegada ens permet aportar una especificitat pròpia de la vida cristiana:

l'amor és oblativitat, lliurament. L'expressió paulina *l'amor ho pot tot*, comporta que la relació interpersonal conjugal no està subjecta a les pures circumstàncies de la vida i demana un compromís seriós de la persona que exclou situacions de temporalitat. Pel que hem dit fins ara, sembla que les estructures matrimonials de futur seran cada vegada més dèbils. Els creients hauran d'aportar un valor en crisi: el del **compromís** i el de la **fidelitat** per damunt de les febleses humanes, viscut com a conseqüència de l'amor.

Problemes pendents que l'Església ha d'afrontar

L'Església ha de reflexionar seriosament sobre el problema dels separats i tornats a casar i sobre la possibilitat de legalitzar el nou matrimoni —oferint l'oportuna llibertat als teòlegs per possibilitar una reflexió profunda sobre aquesta qüestió—. La praxi eclesial en aquest punt és clara a partir del segle V, però no pas amb anterioritat ja que algunes comunitats acceptaven un segon matrimoni en cas de separació. Avui, l'antropologia, a la qual ha d'estar receptiva l'Església per ser una dada científica, ens ha descobert noves profunditats en la psicologia de la persona. La situació personal, principalment la d'aquells als quals els resulta psicològicament impossible viure sense parella; la dels abandonats injustament; la dels que s'han separat amb culpa personal però que estan peneditos de la seva acció la qual, al seu torn, és irreversible; la dels qui creuen en consciència i certesa que el seu matrimoni és nul però no ho poden demostrar; o la dels qui tenen por de fer mal als fills si demanen una nul·litat... Tots aquests són casos als quals, amb l'evangeli de la misericòrdia a la mà, hi hem de trobar una resposta. No són pocs els teòlegs que posen avui en entredit que els efectes del sagrament restin quan s'ha acabat la convivència, o que del simbolisme conjugal se'n pugui derivar una exigència

tan gran i irreversible quan una distància immensa separa l'home de Déu precisament perquè aquell és limitat i pecador.

Els valors del matrimoni cristià no són relatius

Amb tot, els valors morals conjugals no són relatius. L'amor conjugal, més ben dit tot amor, és fidel, i en el cas del matrimoni comporta un projecte de vida, i el projecte cristià del matrimoni és una aportació a la manera de pensar i ser, una aportació positiva per a la societat. Però avui cal saber inculcar i trobar com, en les noves estructures, s'han de viure aquest valors de fidelitat com a projecte, d'unitat interior, per sobre de les aparences, encara que no siguin valors impulsats i afavorits pels mitjans de comunicació social.

L'Església ha d'afavorir valors de compromís. La nostra societat exclou els qui no es preparen degudament per exercir amb competència les tasques laborals, socials i professionals, per contra sembla que contreure matrimoni es pot fer tan sols seguint les tendències de la persona. Caldrà demanar als qui es casen en l'Església una millor preparació. Joan Pau II en l'encíclica *Familiaris Consortio* diu que els qui es volen casar per l'Església en tenen prou a no oposar-se al pla de Déu, que es pot casar per l'Església tot aquell batejat que ho demani, mentre no s'oposi explícitament al que ella proclama. Amb tots els respectes crec que aquesta postura minimalista és contradictòria amb el que és l'ideal cristià, i en certa manera, una renúncia a la utopia que presenta. El matrimoni, degut als condicionaments actuals, no es pot deixar a la improvisació o a al seguiment dels impulsos instintius. No n'hi ha prou a demanar només que els contraents no s'oposin explícitament al que l'Església proclama i exigir després una fidelitat o un compromís, de vegades heroic, sense haver-se preparat prèvia-

ment a fons.

L'experiència cristiana, també la familiar i conjugal, és una experiència comunitària. Avui els esposos amb els seus fills si no es vinculen a una comunitat de fe es vincularan o tindran relació amb una altra comunitat conscientment o inconscient. No hi ha autonomia en la vida; vivim amb els altres o en contra dels altres, però mai al marge. Tots rebem l'ajut o la influència dels altres. En definitiva: de la societat. Qui viu sense rebre l'ajut dels qui viuen i creuen en la mateixa fe, i dels seus valors, estan abocats al fracàs, a defallir. Jesús ens convoca a créixer en una comunitat i potser perquè aquesta no ha estat l'experiència dels cristians a casa nostra hi ha tanta defallença moral, precisament per manca de llocs de referència.

El matrimoni cristià en una societat secularitzada

Els matrimonis cristians viuen enmig d'una societat secularitzada. Aquest és un fet irreversible i com a tal exigirà que els qui vulguin viure la seva fe, o uns valors determinats, hauran de cercar el lloc corresponent per a mantenir-s'hi, fer-los créixer i augmentar la seva fe. S'han acabat els temps de les societats confessionals, si més no a Europa. Conseqüentment cal assumir que la societat serà cada vegada més plural i, per tant, ningú no s'ha d'escandalitzar de res ja que haurà de conviure amb persones que tenen una altra manera de pensar i de concebre la vida, la seva significació i el seu sentit. Contràriament al que molts creuen estem ja en un temps de grans possibilitats per als creients: ha arribat el moment de no queixar-se i de donar testimoni. És el moment de redefinir la pròpia identitat cristiana.

Tot i que ningú no sap cap on es decantaran les noves formes conjugals, el matrimoni i la família no seran vençuts, ben al contrari apareixeran noves manera

de viure la dimensió evangèlica de l'amor. Anem cap a temps on hi haurà matrimonis més convençuts de la seva riquesa, del seu compromís, del seu exemple i del seu valor. Els matrimonis i famílies han de començar, doncs, a no escandalitzar-se d'una societat permissiva, no cristiana, amb altres valors... no per això deixarà de ser vàlid per als creients el que es creu i la manera de viure que els és pròpia.

A manera de conclusió

La família d'avui s'ha tornat feble, i potser ho serà més la del dia de demà. Entre tots l'hem debilitat. La família potser restarà com una realitat més enmig de les altres estructures socials. Però sempre serà el lloc de l'amor incondicional, desinteressat, de servei a les persones, el lloc dels valors primaris, fonament de tots els altres. Potser es trobarà molt mediatitzada en la seva tasca educadora; altres instàncies intentaran reduir-li la labor que en principi li és pròpia. Dependrà de la seva riquesa interior, de la qualitat humana i espiritual dels seus membres que pugui continuar essent la gran defensora de la vida, dels fills, de l'autèntica convivència. No és la primera vegada en la història que, des de diverses instàncies, han intentat destruir-la. Però hauríem de fer l'esforç de superar la idea segons la qual defensar la família respon a una mentalitat carca, desfasada, antiga, tradicional, com en molts moments s'intenta plantejar avui en dia. Cal tornar a creure en la família. Cal repensar si els conceptes de llibertat, autonomia, independència, etc., poden créixer al marge de l'experiència familiar o bé si hi ha alguna realitat que pugui suplir els conceptes i sobretot les experiències fonamentals de la vida de pare, de mare, de filiació. Crec sincerament que no. La família sortirà enfortida i revaloritzada de la crisi actual. Si no fos així significaria que s'ha canviat la naturalesa humana.

Manuel Claret

CIÈNCIA I RELIGIÓ: EXPRESSIONS DE LA RECERCA HUMANA

¿La ciència anul·la la religió? A mesura que la ciència ha anat explicant aspectes cabdals de la realitat, ¿la religió ha perdut sentit? ¿Les relacions entre ciència i religió són antagòniques? En opinió de Francesc-Xavier Marín i Torné, doctor en filosofia, llicenciat en teologia sistemàtica, professor de la Universitat Ramon Llull i membre fundador del grup FAR (centre d'investigacions interconfessionals sobre el fenomen religiós) la ciència i la religió són universos autònoms que no es neguen sinó que es complementen. En definitiva: són dues expressions que responen al neguit pel coneixement connatural de tota experiència humana.

El moll de la qüestió...

Som a l'hort del monestir agustinà de Königskloster. No es tracta d'un monestir qualsevol ja que aquí els monjos es formen per ser professors de ciències al poble veí de Brünn¹ i, per tant, han habilitat gran part del centre com a laboratori. Fixem-nos un instant en un monjo de 41 anys que treballa curosament amb l'aixada mirant de no malmetre unes mates. Fa 8 anys que cada dia s'obliga a fer aquest treball en una parcel·la on ha plantat 28.000 plantes de pèsols. En certa manera hi està avesat perquè el seu avi era jardiner. No ens deixem enganyar per les aparences: sota aquest hàbit hi ha un doctor en matemàtiques i en ciències que analitza fins el més mínim detall el creixement, les varietats, el color de les flors i la rugositat de les llavors. Aquest monjo (no ho hem dit encara però el seu nom és Gregor) ha llegit l'obra de Darwin i ha omplert pràcticament tots els marges de *l'Origen de les Espècies* d'anotacions crítiques. Tants anys de creuaments de pèsols li han permès descobrir 3 lleis que intueix que tenen una importància cabdal. En fa un memoràndum i l'envia a Carl von

Nägeli, la màxima autoritat en botànica, però aquest menysprea el que al seus ulls és només una seguit de presumptuoses afirmacions d'un frare desvagat. Fra Gregor ho publica en una revista provincial, al cap d'uns anys apareix citat en una exhaustiva bibliografia sobre hibridació de vegetals i, al cap de 30 anys, de Vries, Correns i Tschermack² el redescobreixen i fra Johann Gregor Mendel esdevé famós.

Johann Gregor Mendel (1822-1884).

¿Era conscient Mendel que el seu treball a l'hort de Königs Kloster trasbalsaria els nostres coneixements científics? ¿Intuïa mentre creuava pèsols que d'això en sortiria al cap d'un segle l'ovella Dolly, el projecte GENOMA o la possibilitat de clonar éssers vius? ¿S'adonava que a causa dels seus pèsols avui a pràcticament tots els hospitals d'Occident hi ha comitès de bioètica? Evidentment tot això escapa a la seva comprensió.

La primera trobada formal de la religió amb la ciència moderna al segle XVII va ser cordial, ja que la majoria dels qui van generar la revolució científica eren pious creients com per a pensar que el que feien era estudiar l'obra del Creador. Al segle XVIII la situació ha canviat notablement: la majoria dels científics creuen en un Déu que ha dissenyat l'univers, però cada vegada són menys els qui creuen en un Déu personal providencialment involucrat amb el món i l'ésser humà. Al segle XIX Darwin (malgrat les seves impressions personals) marcarà un punt d'inflexió de no retorn que anirà quedant cada cop més clar al llarg del segle XX.

Molts descobriments científics posen en qüestió la imatge tradicional de la realitat i de moltes de les idees religioses clàssiques. Alguns reaccionen abandonant les creences religioses i adherint-se entusiastes a la nova perspectiva sobre el món; altres ho fan aferrant-se defensivament a les doctrines tradicionals; altres, finalment miren de renovar la seva fe amb l'ajuda de la ciència. Cert, més d'un considera la ciència i la religió com a enemigues mortals i en tots dos camps hi ha persones manifestament agressives. Alguns creuen que el conflicte s'evita si la ciència i la religió guarden una prudent i educada distància o, millor encara, si s'ignoren mútuament. Altres pensen que la ciència interessada per les relacions causals entre els fenòmens i la religió pre-ocupada pel sentit i la finalitat no han

d'entrar en conflicte perquè representen perspectives complementàries però independents. Altres, però, aspiren a unes relacions constructives entre ambdues disciplines en temàtiques com l'origen i la fi de l'univers, la naturalesa de la realitat i del temps, la condició humana o la rellevància d'un univers sotmès a lleis. Ben cert: la ciència i la religió (científics i creients) poden viure en conflicte però també dialogant com ho proven al llarg del temps científics tan eminents com Einstein, Darwin, Copèrnic, Edison,

Isaac Newton (1642-1727).

Hathaway, von Braun, Ampère, Newton, Gauss, Marconi, Linneus, Schrödinger, Schleich, Kepler, Hoyle, Eddington, von Liebig, Whittaker... En definitiva, som cadascun de nosaltres qui farem de la ciència i la religió rivals, desconegudes o companyes de viatge.

La història d'unes relacions complexes...

La fallida de l'imperi romà d'Occident (476 dC) va ser viscuda com un drama de

conseqüències incalculables. Efectivament, molts textos de l'època palesen clarament la sensació que s'esfondrava un món (el món clàssic) i que Europa s'endinsava en una etapa de foscor. L'expressió "Edat Mitjana" emprada per a caracteritzar aquesta època és ja ben indicativa de la sensació de trobar-se en una mena d'etapa transitòria que havia de conduir a una nova florida del saber, és a dir, a un Renaixement. Tanmateix, no tot va ser foscor, ni de bon tros: el nou saber que s'imparteix en les escoles carolíngies i les escoles de les catedrals contribuirà decisivament a fer que la sensació de fracàs no sigui absoluta; i, sobretot, els monestirs salvaguardaran el coneixement, aglutinaran el territori i faran aportacions decisives en el terreny de la ciència i de la tècnica. Vegi's el cas de Gerbert d'Orlhac (945-1003) —monjo, bisbe i finalment papa amb el nom de Silvestre II— que coneix la numeració àrab, escriu sobre la matemàtica índia, les màquines perses de calcular, els astrolabis de Síria, les brúixoles xineses...

A començaments del segle XII els professors de París organitzen una comunitat de mestres (*universitas*). El *trivium* i el *quadrivium* que constituïen el pla d'estudis de l'època eren un reflex de l'afany de saber: gramàtica, retòrica, dialèctica, música, aritmètica, geometria i astronomia. És una època de forta influència platònica, i a l'home medieval el fascinava l'analogia entre la naturalesa divina, el cosmos i l'ésser humà. Seran grans entusiastes d'aquesta relació entre el macrocosmos i el microcosmos el bisbe Isidor de Sevilla (560-636) o l'abadessa Hildegarda de Bingen (1098-1179).

Al segle XIII es fa un salt qualitatiu amb la recuperació del pensament d'Aristòtil que arriba a Europa gràcies a un Islam que, a més, ha recopilat els coneixements perses, indis i xinesos. En aquesta tasca hi jugaran un paper important Robert Grosseteste (canceller d'Oxford i bisbe de

Lincoln) i el seu deixeble Roger Bacon (frare franciscà). Bacon tenia clar que només els mètodes experimentals poden garantir la certesa en matèries científiques i, per tant, defensava sense embuts que l'única forma de comprovar les afirmacions era sotmetent-les a observació i experimentació. Per això estudiarà els telescopis, els vaixells, les màquines voladores a propulsió mecànica, la pólvora, l'imant... Amonestat pels superiors de l'Orde Franciscà i inicialment protegit pel papa Climent IV, Bacon acabarà essent condemnat a presó el 1277 pel papa Nicolau IV (Jeroni d'Àscoli, paradoxalment antic General dels Franciscans). És potser l'inici de les tensions entre els científics i el Vaticà...

Una mica més còmode serà el cas d'Albert el Gran (1193-1280), membre de l'orde dominic, potser el pensador medieval de mentalitat més científica. Entreteixint els coneixements aristotèlics, jueus i àrabs de l'època escriu sobre astronomia, geografia, botànica, zoologia i medicina. Tanmateix, el predomini de l'escolàstica aristotèlica començarà la seva davallada amb el franciscà beat Duns Escot (1266-1308) i el també franciscà Guillem d'Occam (1285-1349), nominalistes defensors de la distinció entre les veritats dogmàtiques que s'accepten per fe i les veritats filosòfiques i científiques analitzades a la llum de la raó. Emparentat amb ells trobarem Nicolau de Cusa (1401-1464), bisbe de Brixon, que treballarà les matemàtiques, la física, la botànica o l'astronomia, col·locant ja els fonaments d'un nou Humanisme.

Entre els segles XV i XVI es produeix una mena de sobreacceleració de la història que canvia les mentalitats. Leonardo da Vinci (1452-1519) serà l'encarnació vivent del nou model d'ésser humà que domina les ciències, les arts i les humanitats. Galileu passarà el seu via crucis particular amb el Sant Ofici, tot just mentre el papa Climent VII aprova el

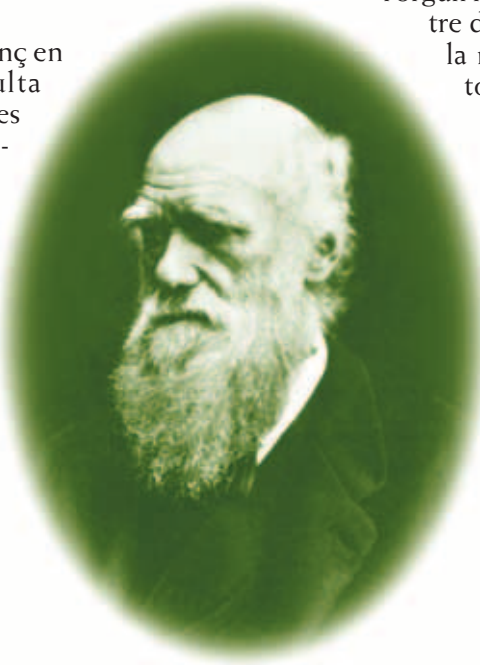
1540 la revolució astronòmica de Copèrnic però Giordano Bruno acaba a la foguera el 1600. S'avança en història natural, medicina i química (Paracels), en anatomia i fisiologia (el teòleg Servet condemnat per la inquisició a Ginebra), botànica (Turner), física (Gilbert de Colchester, forjador del mot electricitat), astronomia (l'antic seminarista Kepler) o matemàtiques (Pascal). I, enmig de tot plegat, com a símbol sublim d'aquesta nou món que neix, el papa Gregori XIII promulgarà la reforma del calendari el 1582.

A partir d'aquí l'avenç en el coneixement resulta literalment imparable: es funden arreu Acadèmies i Societats Científiques i, el 1642 (significativament el mateix any de la mort de Galileu) neix Isaac Newton, autèntic creador de la ciència moderna. No obstant, comença ara la paradoxa: Newton aprofita les seves teories mecanicistes per destacar la saviesa i bondat del Creador omnipotent, però de mica en mica es va implementant el determinisme i el materialisme que convidaran a anar guardant distància entre la ciència, la filosofia i la religió. Només caldrà un pas relativament còmode de donar per tal que l'Enciclopèdia Francesa recopilés tot el pensament científic amb un marcat to anticristià, perquè la Revolució Francesa guillotini Lavoisier (l'inventor dels mots *oxigen* i *hidrogen*), i perquè Laplace postuli davant Napoleó la no-necessitat de la hipòtesi de Déu per fer ciència. Carl von Linné i el baró de Buffon establiran la classificació dels éssers vius

com a un exemple d'aquesta nova mentalitat, i la imposició del sistema mètric decimal posant ordre en els criteris de pes i mesura esdevindrà el nou símbol de la capacitat científica del coneixement pur d'abraçar-ho tot amb pocs elements.

Encara faltava el cop de gràcia. Copèrnic havia destronat la terra del centre de l'univers però Charles Darwin (1809-1882), amb la seva hipòtesi de l'evolució natural i la lluita per la supervivència dels més forts, liquidarà

l'orgull humà de sentir-se el centre de la creació. L'estudi de la morfologia i la paleontologia demostrant que les espècies vives no són immutables semblava destruir definitivament el dogma de la creació. Charles Darwin (antic seminarista) entrarà en conflicte amb el bisbe Wilberforce i ell, que es tenia per un nou Newton, passarà a ser vist com a un nou Galileu.

Charles Darwin (1809-1882).

Aquí es produeix un punt d'inflexió brutal que fa avançar en molt poc temps totes les ciències i el nom dels científics eminents no té fi: Ampère i Ohm, Joule, Helmholtz i Volta, Faraday i Maxwell, Pasteur i Koch, Gauss, Fahrenheit i Celsius, Coulomb, Young i Fresnel, Mendeleeff, Carnot i Kelvin... No acabaríem mai la relació: Röntgen obre el camí a Becquerel i al matrimoni Curie; Hertz i Thomson enceten el camí que seguirà Rutherford i, poc després, Planck, Heisenberg, Schrödinger, Bohr i Einstein... L'estudi microscòpic de la matèria i l'anàlisi telescòpica de l'univers a partir de

l'exploració espacial recupera, així, els antics debats entre ciència, filosofia i religió...

Tot un món per explorar...

Si se'ns accepta la broma, una línia directa uneix Mendel i els seus pèsols en el monestir de Königs-kloster amb Dean Hammer i la seva pretensió el 2004 d'haver descobert el gen VMAT2 que regula la religiositat. Sigui com sigui, això acaba essent una nova prova que ciència i religió tornen a confluïr i que una disciplina tan recent com la neuroteologia³ de James Austin, Michael Persinger o Antonio Damasio té molt de camí a recórrer. Newton veia la mà de Déu en les òrbites celestials, i ara ens comencem a acostumar a detectar la religiositat en l'amígdala, els lòbuls parietal-frontal-temporals, l'àrea de Broca i, sobre tot, el sistema límbic. El

lloc de Déu ha deixat de ser el Cosmos o la Consciència per a passar a ser-ho la serotonina, la norepinefrina o la dopamina...

L'astronomia i la providència, l'evolució i la creació, la física quàntica i el determinisme, la genètica i la llibertat humana, la neurociència i el dualisme cos-ànima... Tot plegat són només noves imatges sobre l'univers i l'ésser humà i, per tant, també, una nova perspectiva sobre la Divinitat. Ciència, Religió i Filosofia segueixen retrobant-se encara que vulguin ignorar-se mútuament. Sigui com sigui, mantenim l'esperança que el diàleg entre Religió i Ciència és més prometedor que no pas el seu conflicte o la seva independència.

Francesc-Xavier Marín

NOTES:

1. Avui s'anomena Brno, a l'actual República Txeca.
2. L'holandès Hugo de Vries (1848-1935), l'alemany Karl Erich Correns (1864-1933) i l'austríac Erich Tschermak von Seysenegg (1871-1962) van redescobrir i demostrar experimentalment les lleis de Mendel gairebé al mateix temps.
3. Eugene d'Aquili i Andrew Newberg, investigadors de la universitat de Pensylvania, van realitzar estudis sobre l'activitat del cervell humà en un monjo budista i una religiosa franciscana catòlica mentre meditaven o pregaven. Aquests estudis proven que la meditació i la pregària provoquen variacions importants en dades fisiològiques com ara les ones cerebrals, els ritmes cardíac i respiratori, i el consum d'oxigen. La meditació d'un monjo budista, o la pregària d'una religiosa catòlica, tenen unes repercussions físiques en el cervell, en concret, en els lòbuls prefrontals, que provoquen el sentit d'unitat amb el cosmos que experimenta el monjo, o de proximitat a Déu que sent la monja franciscana. La religió i les experiències religioses -afirmen els científics- i el que el cervell fa per nosaltres es mouen en la mateixa direcció. Fins i tot arriben a afirmar que Déu està, en paraules d'aquests investigadors, cablejat en el cervell humà. Els resultats extrets per d'Aquili i Newberg s'adiuen amb la reflexió teològica catòlica de l'home creat com a *capax Dei*. "El desig de Déu -sentencia el Catecisme de l'Església Catòlica- és inscrit en el cor de l'home, ja que l'home ha estat creat per Déu i per a Déu".

LA VIDA COMUNITARIA EN LA TRADICIÓN MONÁSTICA

En este artículo, fruto de una ponencia con ocasión de la Semana Monástica celebrada en Loyola el mes de septiembre de 2001, el P. A. Masoliver, monje de Poblet, resume la dimensión de la vida comunitaria en la tradición monástica desde sus orígenes hasta algunos de sus aspectos más recientes.

Introducción

El padre García Colombás, con erudición y arte admirables, ha escrito una magnífica obra en diversos volúmenes sobre la tradición benedictina. De su primer tomo, *Las raíces*¹ -junto con otras fuentes²- intentaré articular la metodología de esta ponencia.

Pablo Largo, en su *Diccionario teológico de la vida consagrada*, dice que "el cristiano, aun cuando declara haber muerto al hombre viejo y haber nacido al hombre nuevo por el bautismo, conserva estructuras humanas imperecederas; el religioso, aunque manifieste haber negado el 'mundo'

con su profesión, obedece leyes antropológicas ineludibles. Un bautizado no es un suicida, un religioso no es un desertor: retirado más allá de las fronteras del mundo, no deja de militar, en cuanto religioso, en instituciones humanas, frente a las que no cabe la exención ni la huída. Pertenece, pues, a una tradición que es un hecho específicamente humano, un fenómeno intracultural e intergeneracional, y una realidad duradera. Lo que le distingue de los animales es la Tradición, como posibilidad de transmitir lo generado por el espíritu y de multiplicarlo y enriquecerlo, al conservarlo, de generación en generación. Será un repertorio de significados y valores transmitidos a la

nueva generación en el proceso de socialización que es el sedimento de experiencias, descubrimientos, conquistas, acuerdos y proyectos de los antepasados (padres, mayores, ancestros.) De ahí que se designe formalmente como legado, herencia o patrimonio cuyos receptores serán los legatarios o herederos. Esta tradición cuajará en memoria histórica cuando el proceso de transmisión acontezca en un ENCUENTRO intersub-jectivo en que un tradente ponga al alcance de un receptor un determinado legado humano" (En nuestro caso, naturalmente, la Tradición monástica misma.)³

Foto: Arxau Poblet.

Monasterio de Hauterive (CH).

La Tradición: una vocación de futuro

La palabra Tradición procede del latín, *traditio* = transmisión o entrega, del verbo *tradere*⁴. El sentido activo y principal se refiere a la acción misma de transmitir (realidades, instituciones, doctrinas), la *parádoxis* griega, mientras que en su valor pasivo, lo transmitido, será la *parathéke*, o "depósito". Pero no nos engañemos, la palabra, lejos de designar algo quieto, muerto, tiene una especial vocación de dinamismo, de futuro. ¡¡¡Es algo vivo!!! De hecho no cabe una auténtica reflexión teológica si no es partiendo de una estrecha comunión con Escritura y Tradición. Y ocurre exactamente igual si se trata de la Tradición monástica (que ha de conformar, con libertad, sí, pero también con auténtica fidelidad, nuestro monacato, en comunión con la vida y la obra de nuestros Padres.)

Los monjes, como cualquier hombre, poseen su Tradición, con mayúscula, y sus tradiciones secundarias. El propio Colombás señala, con toda razón, que se observan en la Historia tradiciones monásticas diversas, paralelas de hecho (así, para simplificar, en Antonio y Pacomio⁵, a quienes hemos dado en designar, respectivamente como Padres de la Tradición eremítica y de la cenobítica o comunitaria respectivamente.) No obstante, sigue señalando Colombás, tales tradiciones, como es lógico, nunca homogéneas, sino diversas y plurales, convergen -cosa decisiva- en una única y común Tradición monástica, basada al cabo en la común y absolutamente necesaria referencia a la Escritura y a la interpretación que de ella hizo la tradición autorizada de los Padres.

Este *mysterion*, que es el monacato en sí (y lo mismo en el monacato cristiano) y que ninguna filosofía ha podido penetrar jamás a fondo, ha ido enriqueciéndose a lo largo de la Historia, sin coincidir con ella, encarnándose en ella y tomando de ella coloraciones o tonos nue-

vos, y depurándose a la vez de toda gan-ga inútil o perjudicial a su esencia misma, pero siempre él mismo, en cuanto es tal, fiel a sus fuentes irrenunciables de la Escritura y la Tradición auténtica de los Padres.

La paradoja del monje

El monje es hijo de la gran y profunda paradoja del que, como Pedro, se ve empujado por Jesús a dejarlo todo por Él y seguirle: "¡Tú, sígueme!" Mas no, por cierto, para sestear en la falda de la montaña, sino para bajar una y otra vez cargado con la cruz de cada día y predicar incansablemente su Evangelio, la Palabra de Vida que es Él mismo, con la presencia y la vida, "por la vida del mundo", para dar al mundo precisamente el fruto de su contemplación en la montaña del Tabor, el de su oración con Jesús, la que da a Jesús. El monje no es tal si, en su unidad esencial con Cristo, no responde sincera y generosamente día a día del hermano, tanto si es eremita como cenobita, pobre de Cristo o peregrino del Señor.

Al fin y al cabo todas las formas monásticas más variopintas que en el mundo han sido, más o menos fecundas, y en cuanto, eso sí, han sido de verdad de Cristo, son respetables. Hay que pasar un poco por encima de las feroces caricaturas de san Jerónimo o de las clasificaciones casianeas, heredadas por Nuestro Padre San Benito, quien rechaza duramente los abusos de sarabaítas o giróvagos⁶.

Baste recordar, entre otros, la figura extrema de un Simeón Estilita, la de la *pregriatio pro Christo* de esos grandes apóstoles de Europa que fueron los monjes celtas y a su cabeza san Columbano —hijo suyo será el benedictino Bonifacio y hasta lo supiera o no, nuestro inquieto san Bernardo, quien anduvo de concilio en concilio, fue padre de una cruzada y creador de una orden militar; o los monjes blancos apóstoles de Escandinavia, Polonia y el Báltico—; la peregrina gallega

Egeria⁷ de la antigüedad, el peregrino ruso anónimo de los preciosos *Relatos* a su staretz⁸, incesante rezador de la oración monológica o de Jesús; o aún esos santos sarabaítas que son los *iurodivi*, los "locos" mendigos rusos medievales por Cristo, o nuestro José Benito Labre. Todos ellos son monjes, y monjes verdaderos y santos, los cuales, por extravagantes que a veces se nos antojen, concretaron formas distintas y a la vez convergentes de una sola Tradición monástica.

El fuerte linaje de los cenobitas

Nosotros vamos a centrarnos en aquello que, con fuerza y razón, designara Nuestro Padre como el *fortissimus genus cenobitarum* (=el fuerte linaje de los cenobitas.) La tradición cenobítica era algo vivo y complejo que le llegó a Benito no sin antes haber pasado por la vida solitaria, asistido por el monje Román, probablemente del vecino Monte-Calvo; ni sin haber ido madurando, incluso desde una vida semi-anacorética en las lavras⁹ y posibles colonias dependientes de Subiaco, hasta la vida común plena de su madurez en el cenobio de Montecassino. Y a pesar de ello, en Montecassino todavía será posible la excepción del monje maduro que opta por la vida solitaria tras larga probación. La idea comunitaria de Benito es algo que está muy lejos de la inmóvil cohesión de una piedra. Porque para nuestro Padre, la perfecta plasmación comunitaria de la Santa Regla, breviario del Evangelio, no es así, ni quiere ser, cortapisa ni código cerrado para otras posibles inspiraciones del Espíritu.

Así, más que una línea ascendente continua, se me figura nuestra vida, nuestra tradición monástica cristiana única, como una corriente vital convergente de todas las tradiciones, que vienen a unirse a ese

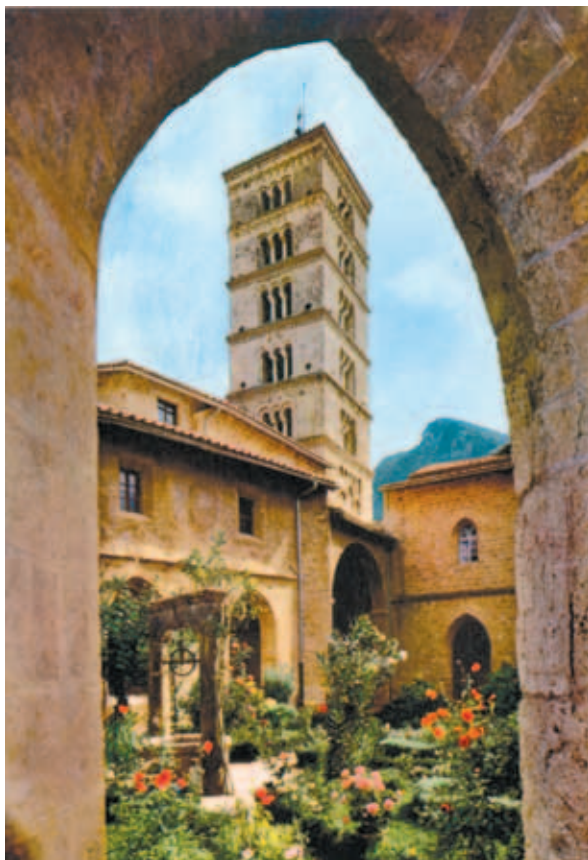

Foto: Arsium Pobiet.

Monasterio de santa Escolástica en Subiaco, fundado por san Benito en el siglo VI.

venero fecundo de lo comunitario, como ha sido desde el principio y será siempre.

Ya Antonio¹⁰ se ve solicitado desde el principio por los discípulos, que le importunan y no le dejan estar solo, ni en la Tebaida al principio, ni en Pispir, junto al Mar Rojo, al final de sus días. Mas el monje es al cabo un cristiano y no se niega, no puede negarse en caridad, por dos veces, a su amigo y biógrafo Atanasio. Y acudirá a Alejandría a luchar con la palabra santa contra el error de los arrianos.

En Pacomio se dibuja ya el primer cenobio en el Alto Egipto, una vida donde la soledad que hace al monje se completa con caridad, asistencia y hospitalidad, y de ello hará aún después teología el gran Basilio en su fraternidad en Capadocia.

Pero la línea maestra del monaquismo cristiano así dibujada, la que llegará a Occidente, providencialmente por el apostolado del mismo Atanasio en su exilio, y por la transmisión más o menos fiel de éste a san Benito a través de Evagrio y después de Casiano, no deja de recorrer antes muchos meandros, como la vida misma.

Y es que el anacoretismo químicamente puro no existe y, o se da en el semi-anacoretismo de la lavra, la colonia de ermitaños en torno a un apa o padre espiritual; o se hace vida plena de comunión en la vida común del cenobio (de *koinos*, común, y *bios*, vida). Es la evolución misma que observamos en la propia Regla benedictina, como antes en la vida de S. Benito. Así, por ejemplo, la figura del abad —según se describe en el capítulo segundo de la Regla, escrita en una primera redacción— es el centro de toda una vida que nace en torno a él; en cambio, producto de la madurez benedictina de la segunda redacción, fruto ésta del dinamismo de una vida plenamente comunitaria, en el capítulo 64, dice que el abad es "a quien toca más servir que mandar", como alguien que está en función de la comunidad que le ha tocado presidir en la caridad.

Observemos, por ejemplo, el caso de san Eutimio el "Grande". Enamorado de la soledad, se ve forzado por la caridad a evangelizar a los beduinos que le rodean, y atrae a la fe de Calcedonia incluso a la emperatriz Eudoxia. Más: precediendo aquí ya a Benito, querrá que sus monjes del *uadi*¹¹ Faran se formen hasta la madurez en el cenobio de su amigo san Teoctisto y no morirá sin transformar la propia lavra en cenobio.

Efrén, el enorme poeta y Padre de la Iglesia siria, es solo un *ihidaiá*, un cristiano consagrado a la perfección, que lleva una vida austera en el seno de un grupo de ascetas, y procura a la vez servir a la

comunidad local.

Si Casiano no ha conocido la vida pacomiana, llega providencialmente a una cierta síntesis, decantando su profundo conocimiento de la vida de los desiertos de Nitria o de Sceté en la vida de comunidad de sus creaciones masculina y femenina en San Víctor y San Salvador de Marsella, donde la primera renuncia obligada del reino material, con la segunda de la purificación del corazón, dará con la obediencia en la oración perfecta.

Llegaremos así -Dios escribe recto en líneas torcidas también para nosotros monjes y monjas de occidente y, pues, de la tradición benedictina- pasando por la *fraternitas monacha* de un Paulino de Nola, o las experiencias comunitarias canónicas de Eusebio de Vercelli y el gran Agustín, que llama sin más *monos*, "uno solo", "a quienes viven-vivimos en unidad", o todavía la experiencia común vecina de estas santas parejas que son Rufino y Melania de Jerusalén, y Jerónimo y Paula Belén, hasta Benito.

Y no se acabó la paradoja todavía-gracias a Dios- porque renovará la experiencia Romualdo en Camaldoli, formando en la vida comunitaria a los futuros ermitaños que subirán a las celdas de la montaña (y no hablo, por estar fuera de nuestra tradición, de Bruno el cartujo, aunque no sin contactos con ella, así en sus principios con nuestro padre san Roberto) o, más modernamente, el caso de los ermitaños de Montserrat, el de un Pere Marginet en el Poblet del siglo XV, que no rechazó firmar con toda la comunidad y su santo abad el documento de abstinencia perpetua de carne de siglo y medio de duración.

No hay fronteras para el Espíritu

¡Líbrenos Dios, aun felices de nuestra vocación de comunidad, de nuestro carisma (benedictino, o cisterciense o jerónimo), de poner puertas al campo ni fron-

teras al Espíritu, que nos sorprende siempre, y háganos, eso sí, generosamente fieles a su inspiración!

Puede resultarnos para ello útil la experiencia del carismático padre Merton, cuya biografía por Jim Forrest¹² me hizo releer providencialmente el hermano

tuvo ramalazos de querencias anacóreticas. Hecho al fin un peregrino de Dios, morirá en un terrible accidente, electrocutado por un ventilador a causa de un cable mal conectado, durante un congreso en Tailandia.

Yo prefería con mucho sus primeros

Foto: Arxiu Poblet.

Cartuja de la Valsainte en Friburgo (CH).

Llorenç Julià de Montserrat en una de sus mutuamente enriquecedoras estancias en Poblet.

Ese gran monje y gran espiritual cisterciense, que tuvo ya dificultades para su admisión como religioso por ser padre natural, ya en la plenitud de su vida y de su oración contemplativa y su fecunda obra espiritual, vivió el trauma de un enamoramiento. No le falló -hombre de Dios como era por encima de todo, y monje sincero y enamorado de su Orden -la gracia de Dios ni la ayuda humana de su abad, y supo renunciar. Durante toda su vida

libros (*La montaña de los siete círculos; El signo de Jonás; Las aguas de Siloé; Los hombres no son islas; El pan vivo; Semillas y Nuevas Semillas de Contemplación...*) a las especulaciones con respecto a religiones orientales o técnicas de oración. Sea como fuere, se trata de un gran monje, de un hombre de profunda oración y de un cristiano, enamorado del Cister y de su monasterio de Gethsemaní, que le ha recuperado tras su muerte.

Y aludo a un caso paralelo todavía: el de nuestro entrañable padre Jean Leclercq, que coincidió con él en el congreso de

Bangkok, y fue testigo de su muerte. También él, profundo conocedor del monacato medieval, enamorado de san Bernardo y su mejor editor, vivió muy originalmente su vida de monje, siempre de acá para allá, "estabilidad en la maleta"¹³. Francés, eso hizo que no se le viera en su casa de profesión, Clervaux de Luxemburgo, sin reticencia. Habría de redimirle, con todo, su enfermedad última y su muerte, acogido en su casa de profesión con amor por la caridad exquisita, monástica en su más hondo sentido, de sus hermanos.

Conclusión: la primacía del Amor.

Sí, al fin y al cabo, toda experiencia monástica auténtica, sea cual fuere su forma —la del eremita, la del cenobita sobre todo, y también la del peregrino por Cristo o la del mendigo por Él— se resuelve en el AMOR substancial del Dios Trinidad, que une en comunidad al *solus*

cum SOLO, si no era una soledad egoísta sino de amor y de búsqueda, como la del peregrino o la del mendigo dejado de sí por Él.

Somos todos, debemos todos tender a ser, un monje mismo, un único cristiano, enamorados todos del único AMOR. Sólo con Él, encarnado en Cristo Jesús, y en su Palabra hecha carne y sangre a diario por mí, por todos nosotros *éneken é mou kai tou euaggeliou* (esa es la expresión del Señor en el evangelio de Marcos, que quise humildemente que se gravara al pie del cáliz de mi primera misa), somos el monje solo y solidario, cristiano, que queremos ser, por el que ansía nuestra alma.

Loyola, septiembre 2001

(Publicado en *Nova et Vetera*)

Alexandre Masoliver

NOTES:

1. García Colombás: *La tradición benedictina*. Tomo I. Ediciones Montecasio. Zamora. 1989. pp. 13-23 y *passim*.
2. Me ayudaré para esta ponencia tan ambiciosa que quiere a la vez ser breve y sintética, de las fuentes que se mencionan a continuación. Olivier Rousseau: *Monacato y vida religiosa según la antigua tradición de la Iglesia*. Colección "Espiritualidad monástica", 25. Las Huelgas de Burgos. 1992. Placide Deseille: *Principios de espiritualidad monástica*. 1. (*ibidem*, 1978). Pablo Largo: *Diccionario teológico de la vida consagrada*. Publicaciones claretianas. Madrid. 1989. pp.1737-1758.
3. P.Largo: *op cit.*, p.1738-1740.
4. El verbo latino *tradere* significa 'transmitir'. Su uso ha de ser afinado puesto que también significa 'traicionar'. ¡Cuidado, pues!
5. San Antonio (250-356) se retiró al desierto de Nitria en el año 270. Su fama espiritual atrajo numerosos discípulos. Se les considera los primeros anacoretas. San Pacomio (287-346) fundó en la Tebaida egipcia el monasterio de Tabennesi hacia el 320. Fue tal el número de sus discípulos que se llegaron a fundar nueve monasterios masculinos y uno femenino. Se le considera el iniciador del cenobitismo.
6. En el prólogo de la regla de San Benito se menciona a los monjes sarabaítas y giróvagos como especies de malos monjes. La palabra sarabaíta deriva de la lengua egipcia, de "sar" (disperso) y "bet" (monasterio). Significa "alguien que vive por cuenta propia". Giróvago proce del griego "ghiros" (=vuelta) y del latín "vagus" (de 'vagare', ir de un lado para otro.) El estigma que cae sobre ellos se refiere, no obstante, al hecho de que no son capaces de vivir bajo una regla y bajo un abad, esclavos de sus propios caprichos.
7. Probablemente era una monja gallega o aquitana que en el siglo IV peregrinó hasta Tierra Santa y nos ha dejado una crónica de su viaje titulada *Itinerarium Egeriae*, escrito en latín. Este texto no fue descubierto hasta el año 1884, y es la fuente más antigua sobre la liturgia de Jerusalén.
8. "Anciano", en lengua rusa. Con esta denominación se conocían los monjes rusos que por su ascesis o plegaria se convertían en guías espirituales de otros monjes o fieles.
9. Institución monástica de origen oriental consistente en una serie de celdas monásticas individuales construidas alrededor de una iglesia. Se trata de una forma eremítica no aislada.
10. Ved en general para lo que sigue A. Masoliver, *Historia del monacato cristiano*, en 3 volúmenes. Editorial Encuentro. Madrid: 1994
11. En los países áridos del norte de África equivale a "rambla", lecho seco de corrientes de agua intermitentes.
12. Jim Forrest, *Tomás Merton. Vivir con sabiduría*. PPC, Madrid: 1994.
13. Los monjes benedictinos, como es bien sabido, añaden a los tradicionales votos de pobreza, castidad y obediencia, el de estabilidad al monasterio de su profesión. La expresión humorística de "estabilidad en la maleta" se refiere a una vida monástica muy particular caracterizada por numerosos desplazamientos.

MONACATO, IGLESIA Y SOCIEDADES EN EL SIGLO XXI

(Entrevista al P. Juan Mª de la Torre)

El P. Juan María de la Torre, monje cisterciense del monasterio de Oseira (Ourense) ha pasado por Poblet para dictar una conferencia sobre el Cister y Europa. Ha sido el primer acto de la recién creada "Fundació Poblet". Aprovechando su estancia en nuestro monasterio le hemos pedido una entrevista para saber su opinión sobre los desafíos del siglo XXI para el monacato en particular y para la Iglesia en general dentro de la sociedad en la que nos toca vivir. Han realizado la entrevista Fra Josep Antoni, monje de Poblet, i Octavi Vilà.

El Monacato en el siglo XXI

1. *¿Qué representa ser monje o, mejor aún, el monacato en el siglo XXI?*

El monacato constituye una dimensión vital paradójica en el mundo actual; y la paradoja es necesaria. Es necesaria porque vivimos un pensamiento único a través de los mass media; es preciso, pues, que el monacato, un poco

por lo menos, haga efecto de contraste y rompa con ese tipo de categorías, incluso dentro de la institución eclesial. El monacato tiene aquí una misión irremplazable en este siglo XXI y pienso que es cada vez más importante. Esto requiere, evidentemente, por parte de los monjes, una formación profunda, real, sobre todo profundamente humana también al alcance de la dimensión

Foto: Arxiu Poblet.

Acto de presentación del Dr. Josep M. Bricall, presidente de la Fundació Poblet, antes de la exposición testimonial de tres estudiantes del Programa Erasmus.

de unidad: "monje" significa "uno" y el "uno" pone de manifiesto, en la sociedad fragmentaria actual, el espíritu de dispersión que la domina. Creo que ésta es la misión fundamental del monje en nuestra época.

2. *¿Que es el Cister hoy?*

El Císter hoy tiene un problema interior: el de reencontrar su propia identidad, esa identidad que tenía en la Edad Media, que respondía a las estructuras socioeconómicas y cristianas del momento y que hoy día han desaparecido. El Cister hoy - "Cister", como dicen aquí¹ - tendrá que encontrar su propia identidad, su propio camino y de esta forma impactar en la sociedad actual. Pienso que ésta es hoy su gran misión. Desde fuera hacia dentro hay que borrar en la expresión de Císter hoy, o en el monacato hoy, todo lo que suponga una especie de romanticismo: el monasterio como lugar un poco exótico, incluso artístico, con sus cogullas, con sus cantos gregorianos... (aquí en Poblet no es así pero en algunas partes aún existe sólo el canto gregoriano). Todas estas historias hay que eliminarlas porque hoy se requiere un testimonio de sinceridad y de verdad, que sólo es posible si encontramos la veta de esta identidad.

3. *¿Qué valores puede aportar a nuestra sociedad actual el monaquismo?*

Un esclarecimiento sobre todo de la dimensión humana, como individuo y como sociedad. La conferencia que voy a dar mañana, trata precisamente sobre esto. El Cister medieval manifestaba - esto lo expreso aquí muy brevemente - tres niveles que se han de recuperar necesariamente hoy en día: la infraestructura, la supraestructura y la metaestructura.

La infraestructura es la forma de vida

que tiene que adoptar cualquier grupo, es decir, sus medios económicos (cada cual tiene que espabilarse como sea). Está ligada a la supraestructura, que son los valores. Y esto es una exigencia en la sociedad actual que, normalmente, es una esfera sin valores o, mejor dicho, que ha encontrado otros valores para encajarlos en esa infraestructura. Finalmente la metaestructura sería la dimensión trascendente de la vida, es el *más allá*, que hoy en día no existe socialmente como valor; y eso requiere una formulación nueva también. Quizás la formulación que se ha dado hasta ahora del *más allá* sea totalmente anacrónica; hoy ya no da sentido ninguno, incluso provoca ciertas actitudes de rechazo, un poco ridículas, por parte de la gente. Hay que encontrar una fórmula nueva para descubrir esa metaestructura. Infraestructura, supraestructura, metaestructura son la exigencia y el valor singular, pero al mismo tiempo global, que el actual monacato tiene que dar, sea éste cisterciense o benedictino, o sea el que sea.

4. *¿Y el Cister?*

Es lo mismo pero de una forma más concreta, porque su historia y su carisma nacieron así. Es un carisma concreto que surgió de una oposición a las estructuras muertas o mortecinas del feudalismo medieval. Aportó una novedad: formar este triple nivel de la infraestructura, supraestructura y metaestructura, que es algo específico del monacato cisterciense.

5. *El papel de Cister en la formación de la Europa medieval fue muy importante. En nuestra sociedad los valores cristianos ¿son suficientemente valorados?*

Evidentemente los valores cristianos hoy no son valorados. Por eso creo que el monacato aquí tiene una misión importante, sobre todo el monacato cis-

terciense; se trata de una misión irremplazable incluso frente al resto de la comunidad eclesial. ¿Por qué? Porque la comunidad eclesial está sufriendo un momento de carencia de personal y esto supone una multiplicación de obligaciones, de deberes y de actividades. No hay tiempo para el sosiego, para el estudio, para la reflexión, casi ni para la oración. Esta especie de hueco o espacio vacío tiene que aprovecharlo el monacato, en concreto el cisterciense para, a partir de aquí, revalorizar, valga la redundancia, todos los valores cristianos. En este aspecto, esta revalorización supone una actualización, una presentación, una puesta al día para el mundo y la sociedad del momento. Esto es para mí lo esencial.

6. *¿Qué es o qué debería ser un monasterio hoy? ¿Un referente espiritual? ¿En qué sentido? ¿Qué puede o debe recibir el laico que se acerca a una comunidad monástica?*

Tenemos en la sociedad actual un problema claro: hay gente que está harta y busca una salida, una salida espiritual. Es frecuente, en esta sociedad occidental actual, importar ideas de las grandes religiones del Extremo Oriente. Se va al hinduismo, se va al budismo, se practica el zen... En la región donde estoy, Vigo-Pontevedra, (aquí en Cataluña no lo sé pero me imagino que será igual), hay sesiones de zen y centros concretos que lo imparten. Ante este hecho me pregunto muchas veces si verdaderamente nos están robando el espacio. Muchos cristianos casi se convierten más en budistas que en cristianos. Yo no digo que haya una oposición, hasta cierto punto, con el budismo, porque éste es arreligioso, es simplemente un método. Pero esto nos indica algo; es una especie de acusación, de fuerte crítica hacia la pérdida de nuestros valores cristianos, valores que ya no llegan al corazón de ciertos

hombres de nuestro tiempo y que buscan sinceramente dar un sentido a sus vidas.

Es para mi un objetivo espiritual y una exigencia del monacato, lograr que los monasterios sean centros de auténticas vivencias espirituales, de oración, de encontrarse uno consigo mismo. El monacato cisterciense parte del ideal socrático de conocerse a sí mismo, resumido en la máxima latina *nosce te ipsum* — lo diré mañana en la conferencia—. Esto en el fondo requiere un silenciamiento, un serenamiento interior para abrirse hacia la trascendencia a través, sobre todo, evidentemente, de la oración. El ambiente de silencio tiene que ayudar. La hospedería no debería ser sólo un lugar de descanso donde pasar tres o cuatro días fuera de la sociedad actual; tiene que ser algo más positivo. Tiene que haber dentro de la comunidad, sino todos, algunos monjes que sean capaces de recoger el guante de esta especie de envite de este sector de la sociedad actual para llenar sus aspiraciones, colmar sus ansias de trascendencia, sobre todo de oración, etc. Pienso que esto es irremplazable y, evidentemente, no lo da ningún sacerdote, ningún eclesiástico porque no les es propio; diríamos que ésta es la misión específica del monasterio.

Familia Cisterciense

7. *Háblenos ahora de la Familia Cisterciense. ¿Qué debemos entender por tal?*

Se entiende por familia cisterciense una comunidad, un grupo de personas, que se comprometen a vivir un ideal común. Como grupo de personas, ese ideal común se concreta en una vida de familia y, por lo tanto, de comunidad. Este ideal común, para que sea vivo, requiere realizarse en forma dialogal, forma que tiene unas características especiales. Las notas específicas de ese

carisma están en los primitivos documentos cistercienses. Los podríamos resumir en: vida comunitaria en soledad, silencio, trabajo manual, *lectio divina*, pobreza colectiva -como decían los cistercienses, "pobreza fecunda", expresión muy característica de ellos: el trabajo es una pobreza fecunda en el sentido de que es productiva, aunque esto parezca una contradicción- y luego, evidentemente, la oración común. Estos valores determinan y limitan todo este carisma cisterciense que una familia o una comunidad tienen que vivir. Esto es una exigencia que, dentro de las circunstancias que nos ha tocado vivir, hay que actualizar. No vivimos hoy en el mismo contexto que los medievales.

8. Pasado un siglo de la consolidación

como tal de la Orden Cisterciense de la Estrecha Observancia, ¿es posible o es realmente necesaria y útil una convergencia plena con la Orden Cisterciense?

Es posible y es rica o hasta cierto punto debería ser rica. El problema como siempre no está en la base, como ocurre en el cristianismo, está arriba: son problemas jurídicos, de otro tipo, de poder (porque ahí tiene que ceder uno por el otro) y no es fácil. También hay problemas de mentalidad (no es mi caso, yo tengo contactos con unos y con otros). Cuando no se han tenido contactos con la otra rama, de una o de otra forma, evidentemente, tenemos una serie de prejuicios que son barreras que nos impiden el acercamiento y mucho más la unión. Pero actualmente yo no veo ningún problema. Incluso a

Foto: Arcitu Poblet.

Un momento de la conferencia del P. Juan Mª de la Torre.

nosotros, a los monjes de la Estrecha Observancia, se nos llama «trapenses», cuando de Trapa no hay nada; sólo en Iberoamérica se habla de "trapenses". Esto no tiene actualmente ningún sentido; es posible que haya algún problema en algunos monasterios de la Orden Cisterciense, no de los trapenses. En el Cister es más complejo porque están divididos en congregaciones y realizan diversos tipos de actividades (monasterios que tienen parroquias o universidades). Yo pienso que ese es un problema accesorio. Tendríamos que vivir una unión más global en la que cada comunidad respete las tradiciones propias de cada una, cualesquiera que sean, y así sea posible esta unión. Para mí sería enriquecedora. El problema está en las cabezas y no en la base. A mi manera de ver no hay problema.

9. *¿Qué separa y qué une a las dos observancias?*

El gran problema de la unión quizás sea más de la Orden Cisterciense por una razón práctica: la división de la Orden en diversas congregaciones. En segundo lugar, hay monasterios que tienen una tradición muy larga de parroquias, universidades o colegios, y quizás no se hacen estos planteamientos; falta sensibilidad a este respecto.

No veo otro factor de separación posible: quizás la historia para más de uno, y con la historia, los prejuicios. Las nuevas vocaciones posibles —digo posibles porque hay muy pocas para alimentar los monasterios— creo que están liberadas de estas trabas ancestrales que se vienen arrastrando desde hace mucho tiempo y que provocan una separación que no tiene razón de ser. Por eso es necesario también que estas nuevas vocaciones mantengan unos contactos mutuos, sobre todo dentro de las regiones.

Iglesia y sociedad

10. *¿Cuál tendría que ser a su juicio el papel de la Iglesia hoy en nuestra sociedad?*

La Iglesia en la sociedad actual tiene para mí un problema de anacronismo. Yo llevo un grupito de unos veinte seglares; nos reunimos cada quince días desde hace cinco años. También doy clases en la escuela de teología para seglares. Encuentro este problema de anacronismo en sus concepciones a propósito de las creencias cristianas; la culpa no la tienen ellos sino los sacerdotes o los párrocos que no han sabido ni tan sólo en las homilías, actualizar y dar una novedad a esas formas, a esas creencias según las exigencias actuales. La Iglesia en general como institución padece fuertemente, a mi manera de ver, ese anacronismo, y debería renovarse; pero eso ya no es cuestión que me concierna a mí.

La sociedad está cambiando, pero tiene también una gran lacra que es la fragmentación y la superficialidad; y ahí la Iglesia ya hace tiempo que ha perdido el tren. Se percibe a la Iglesia como algo pasado, como algo anacrónico, como una realidad de poder y como una sociedad puramente clerical. La Iglesia no es clerical; cuando se habla de "la Iglesia dice", "la Iglesia manda" se maneja una concepción que para mí es errónea. La Iglesia no es quien manda; y mucho menos los clérigos o la jerarquía; esa concepción tenemos que abandonarla porque nos comprometemos entre todos. La Iglesia necesita, hasta cierto punto, democratizarse un poco —valga la expresión no muy tradicional dentro del mundo eclesiástico—, para vivir esa dimensión comunitaria que había en el primitivo cristianismo y que por avatares históricos se ha perdido desde hace ya bastante tiempo.

11. *¿Llega el mensaje de la Iglesia a la sociedad actual con suficiente claridad?*

En absoluto. Noto —en la parte que a mí me corresponde, una parte modesta, la gente que veo y trato— que el gran problema es que, al final, las mentes, el cerebro humano, se enquistan sobre todo en las formulaciones y en las maneras. El gran problema que tiene la Iglesia en la vida actual es que ha descuidado la dimensión de la experiencia. La vida cristiana es experiencia de fe. Se han dado los dogmas como puros conceptos, como creencias puramente racionales que hay que admitir y nada más. Se busca a través de eso mantener dos cosas: primero, por parte de los que mandan, una especie de sumisión a un magisterio o formulario que te imponen; y segundo, por parte de los creyentes, digamos de base, además de la sumisión, una especie de "pasotismo" o de búsqueda de seguridades. La experiencia supone, como toda la vida, un riesgo, y nadie arriesga nada. Cuando se trata de desmontar todo este entramado de seguridades que tenemos, la gente se rebela fuertemente como diciendo "y ahora, ¿qué me queda?". Ahí se ve el gran fallo de la Iglesia actual, el haber descuidado, mejor dicho no sólo descuidado sino haber perdido, la clave de la experiencia cristiana.

12. *¿Son a veces determinadas actitudes de la jerarquía eclesial una dificultad añadida para que el mensaje de la Iglesia tenga proyección en nuestra sociedad?*

Sin duda alguna. Hay, en mi opinión, un actitud grave en la jerarquía eclesial: nunca se equivoca, siempre se equivocan los demás, ella nunca; le falta autocrítica. Sería importante, a mi modo de ver, alcanzar un nivel de autocrítica adecuado; la falta de autocrítica provoca rigidez en los comportamientos, en la guía de la base.

Dentro de cierta jerarquía eclesial existe miedo, miedo ante la sociedad actual que para ellos ha perdido el tren; por eso buscan un último recurso en la cúspide: que el Papa dice, que el Papa deja de decir... El Papa está como está, enfermo, luego toda la Iglesia adolece de esa misma enfermedad². Ese es el gran problema. ¿Qué pasa? Aquí hay una deformación de lo que es la Iglesia. Se ha perdido el sentido comunitario —un sentido horizontal de fraternidad, de comunidad— que se ha transformado en una especie de hilo vertical hacia arriba, como el *Deus ex machina* que mueve un hilo y todos los demás a obedecer y a pensar así. Esta es la gran cuestión de hoy, este es el gran problema. Ante estas actitudes de la jerarquía eclesial, el mensaje no llega o su proyección es muy débil y cada vez impacta menos en la sociedad actual, una sociedad enferma, claramente enferma bajo muchos aspectos, sobre todo por falta de algunos valores y por estar desintegrada.

13. *¿La Iglesia transmite o intenta transmitir un mensaje moral acorde con los tiempos?*

No. Actualmente la moral de la Iglesia es rígida, se ha mantenido siempre como modo de control sobre la sociedad, especialmente a partir de la Edad Media. Falta una educación moral. ¿Qué entiendo por educación moral? Que las personas se autodeterminen en sus comportamientos. No podemos seguir fieles a la expresión de los discípulos de Pitágoras *magister dixit* ("el maestro ha dicho"). Hay que obedecer lo que diga el maestro, lo que está escrito. Los dictámenes morales —aquí vengo a responder casi como a la pregunta anterior— requieren también la experiencia. Que el cristiano reciba una formación moral para que él mismo se

autodetermine frente a los problemas que se encuentra. Puede ser que la situación o la respuesta a los problemas morales no sea uniforme, pero eso es muy normal. Un uniformismo no es nada bueno frente a todo problema moral; además, con el tiempo cambia la actitud, el comportamiento e incluso la valoración.

Por ejemplo, el problema sexual requiere una revisión, ir a la raíz del mismo y ver de dónde dimana el problema de la cuestión sexual en concreto dentro del cristianismo. En el evangelio la cuestión sexual es bastante secundaria, prácticamente no aparece. Para Jesús la sexualidad no era de ningún modo un problema central. ¿De dónde viene pues que lo sea o que parezca que lo sea? ¿De dónde procede? La Iglesia da la impresión que teme encontrar las raíces de los problemas que la sociedad actual le plantea, sobre todo en lo que se refiere a problemas de tipo moral, sean éstos los que sean. Hoy en día, el pecado de la sociedad actual es estructural, ya no son pecados personales - como el que dice "me acuso de haber faltado a tal cosa"-, son de la estructura a la que pertenece. Una injusticia en la sociedad no la comete un individuo, la comete una sociedad multiplicada en mil formas. Ahí verdaderamente la Iglesia se ha perdido completamente. El gran reto moral para mí es el de la moral estructural, que el cristianismo debería buscar y encontrar. El mensaje moral tendría que ir por ahí y llegar a

unas estructuras que actualmente son impermeables y en las que no se busca otra cosa que el interés propio, de tipo económico, y el poder, claro está.

Conclusión

14. Por último, ¿qué puede decir un monje cisterciense de su experiencia a un laico hoy?

El monje cisterciense, a un laico de hoy, no le va a decir ninguna cosa más que lo que él es, porque resulta que el monje cisterciense no es más que un hombre, es un creyente. Y a través de un camino concreto, que es el de su vida monástica y de su monasterio, ha encontrado la clave o tiene que poder encontrar la clave de lo que es el hombre. La persona humana es dimensión social y trascendente, y ese es el mensaje que le tiene que dar. Un laico que viva en medio de la sociedad, con su familia, en su trabajo, en su empresa, tendrá que encontrar esa misma dimensión que vive el monje en otro contexto distinto. Es una referencia vital, sin ella el laico se va a encontrar totalmente desorientado, desconcertado. El monje debería ser una pauta, no un maestro, sino simplemente una mera pauta, el espejo en el que tiene que verse él como debe ser, como tiene que ser en principio. Aquí —y esto me parece esencial— no se trata de ser superior o inferior.

Josep Antoni Peramos i Octavi Vilà

NOTES:

1. El acento en la expresión catalana recae en la última sílaba.
2. La entrevista se realizó poco antes de la defunción de Juan Pablo II.

GARRETA OLIVELLA, Edmon Maria (i III)

En els dos números anteriors de "Poblet" hem publicat les dues primeres parts d'una llarg entrevista al qui fou el primer abat del monestir restaurat: el P. Edmon Garreta. En la primera part vàrem fer referència a la seva biografia; a la segona part ens va parlar extensament de la seva estada a Poblet i del seu abadiat així com de la fundació de Solius; finalment, en aquesta darrera i última part, ens parla de l'experiència monàstica de la vida de l'Església avui.

III. El monjo

Com i quan decideix algú ser monjo?

No hi ha un sistema únic, ni una decisió personal que mogui a algú a fer-se monjo de manera semblant a com un escull fer una determinada carrera o decideix dedicar-se a uns determinats estudis o oficis. Fer-se monjo o abraçar qualsevol estat de vida consagrada prové per damunt de tot d'una especial crida de Déu.

Que és la vocació?

La vocació no és el resultat d'una de-

terminada atracció que provingui de fora, sinó que té les seves arrels en una especial crida de Déu, que neix de dins amb una força irresistible que està per damunt de qualsevol atractiu humà. És la veu de Déu que t'interpel·la i et crida de manera irresistible a seguir-lo amb radicalitat per un camí potser impensat com Jesús va fer-ho amb els dotze "Vine, segueix-me". És posar-se amb una actitud de disponibilitat total al voler Déu com Pau: "Què voleu que faci?"; o com Maria: "Soc l'esclava del Senyor, que es faci en mi segons la vostra voluntat". O encara Jesús adreçant-se al Pare: "Aquí em teniu, heus aquí que vinc a fer la vostra voluntat".

Què era ser monjo els anys quaranta?

Ser monjo als anys quaranta, era ser en el fons, ni més ni menys, que ser-ho avui, o ser-ho en l'an-tigor dels primers segles. El que canvia és l'ambient exterior. La crida a la radicalitat és la mateixa. Les paraules del Senyor són les mateixes: "Si algú vol venir amb mi que es negui ell mateix, que prengui la seva creu, i em segueixi".

Entronització de l'abat Edmon Garreta en el cor durant la cerimònia de la seva benedicció (4 juliol 1954).

Foto: Arxiu Poblet.

Què és ser monjo avui?

És posar en pràctica avui el programa evangèlic de sempre. Potser amb l'agregant de l'evolució soferta que pot fer més difícil la generositat a l'hora de la resposta.

Com es van viure els canvis del Concili?, Després del Concili què era ser monjo?

El concili no va influir en la vida monàstica introduint-hi canvis, més aviat va insistir en la necessitat que s'aprofundís en l'essencial, i en la necessitat que té l'Església de la presència dels Monestirs com "fogars de vida cristiana", llocs d'acolliment per als homes del món d'avui, espais de silenci i pregària enmig del soroll del món actual, on l'home pugui retrobar-se amb Déu i amb ell mateix, i això és el que fonamentalment pot ser el tipus d'apostolat que els monestirs i els monjos poden oferir i comunicar acollint en les hostatgeries els qui ho demanen i ho necessiten.

Què és el Cister avui?

El Cister avui dia ha de ser el mateix que es van proposar als seus inicis: llocs de pregària, de treball, de silenci, de col·laboració modesta amb l'Església, des del seu lloc de recés del món. En una paraula "escoles del servei diví".

Com es pot viure la vida monàstica a Solius? Com a Poblet?

La vida monàstica fonamentalment es pot viure en l'essencial igualment a Solius, que a Poblet, o a Montserrat. Queda, però

condicionada per les activitats que s'hi porten, per les condicions del lloc, o per la influència que prové de fora. Cal per això saber limitar i saber preservar-se d'influències que poden anar desdibuixant el caràcter propi del monaquisme: l'assiduitat de la pregària, la distribució del temps, l'ambient de silenci, la vida de treball, la simplicitat de vida, el clima familiar de la convivència entre superiors i monjos, etc.

Foto: Arxivi Poblet.

Monestir de Santa Maria de Solius.

Els laics que s'acosten a un monestir cquè poden rebre?

En certa manera ja ho hem anat dient en les respostes anteriors. Potser hi afegiria amb insistència el saber recuperar el valor del temps, de la vida ordenada, i del silenci. L'escriptor Josep Pla en el seu llibre sobre Poblet, pondera molt el silenci, i un altre escriptor prou conegut Mn. Pere Ribot, repetia amb certa gràcia, que al pas que anem, «la gent morirà sense saber què és el silenci»

Què hi poden aportar?

Els laics que s'acosten al Monestir, també poden aportar-hi alguna cosa, segons la intenció amb què s'hi acosten.

Poden donar a conèixer als monjos, per exemple, la quantitat de coses bones, no massa bones o fins i tot dolentes que es viuen al món actual. Coses que poden ajudar als monjos a valorar més i millor el do de la vocació rebuda i saber-la agrair a Déu i desvetllar la necessitat de la pregària per tantes situacions calamitoses que viu el món actual, les guerres, la fam, les famílies desestructurades, la joventut sense il·lusió, i tantes situacions que desfan el projecte amorós amb què Déu va crear el món i va confiar a l'home la missió de créixer, multiplicar-se i poblar la terra.

Quin hauria de ser el paper de l'Església avui a la nostra societat?

Senzillament el que Jesús li va confiar. Ser continuadora de la seva obra redemptora i salvadora. Predicant més amb l'exemple que amb la paraula.

Quin és i hauria de ser el paper de l'Església avui a Catalunya?

Aquestes dues darreres preguntes toquen més aviat a aspectes sociològics que no pas temes espirituals i monàstics. I se'm demana el meu parer personal sobre punts d'actualitat que són molt sensibles especialment per al poble català. No vull defugir, però, donar-hi una breu resposta, segons el meu parer personal. L'Església va ser enviada a escampar la bona nova, a tot el món. Per Pentecosta se li va donar l'Esperit Sant amb el do de diversos llenguatges perquè l'evangeli fos predicat i acollit en la llengua de cadascú. Aquest punt actualment està resolt, encara que no del tot satisfactòriament, perquè no tot queda resolt amb el fet que regularment les misses i les predicacions es facin en català. A Catalunya no tot s'acaba amb el culte. D'altra banda vivim molt condicionats per la immigració de dins i de fora, a la qual també l'Església té el deure de no deixar de banda sobretot a les ciutats. Però també caldrà que

l'Església lluiti pels propis drets davant l'autoritat central a l'hora de les disposicions legals, no reduint els problemes a la llengua sinó a tot el que repercuteix a la vida i al ser del poble, actuant en tot moment amb respecte i amor envers tots els altres pobles d'Espanya. I per acabar jo demanaria que el mateix ideal sigui compartit i estimulat pels catalans començant per les autoritats que tenen la responsabilitat comuna tant eclesiàstica com civil de tots els pobles que constituïm un estat que està format de diverses nacionalitats.

Després del Concili provincial, ha canviat l'Església catalana? Ha de canviar? Han de canviar el paper i la figura dels bisbes?

Després del Concili Provincial Tarraconense en el qual s'hi van posar tantes esperances i il·lusions, em sembla que

Foto: Arxiu Poblet.

L'abat Garreta predicant al monestir cistercenc de San Andrés de Arroyo (8 juny 1959).

Foto: Arxiu Poblet.

L'abat en la festa de la benedicció abacial del P. Giovanni Rosavini. Monestir de Chiaravalle de Milano (23 octubre 1966).

poca cosa ha canviat en l'Església catalana. Em sembla que mentre el món eclesiàstic hagi d'anar fent tantes giragonses anem perdent forces que s'haurien d'emprar per evangelitzar i enfortir l'única i veritable Església de Jesucrist. No va ser pas així com l'Església dels primers segles es va expandir, ni va créixer i es va fer forta.

Què pot dir un monjo cistercenc de la seva experiència a un laic avui?

La meua experiència com a monjo que porta 60 anys de vida monàstica és que la experiència viscuda per una persona no és vàlida d'igual manera per a tothom. Cadascú, cada cristià, sigui monjo sigui laic, és fruit de la pròpia història; l'experiència viscuda és personal, és irrepetible i única. Cal únicament que provi

de viure-la amb rectitud, amb consciència neta i si és creient convençut s'ha de procurar viure-la segons el pla de Déu, i cristianament des del punt de vista espiritual, i honradament amb rectitud des del punt de vista humà i moral.

Per resumir-ho en poques paraules, ha d'esforçar-se a viure segons el temor de Déu, i deixant-se guiar sempre per la caritat envers el pròxim tal com ens va ensenyar a viure Jesús, donant-nos l'exemple de la seva pròpia vida. Perquè al cap i a la fi el cristià no pot tenir altre model més perfecte amb el qual es pugui emmirallar que la persona de Jesucrist, Déu i home.

Xavier Guinovart i Octavi Vilà

AQUEST ANY ES COMPLEIXEN 170 ANYS DE L'EXCLAUSTRACIÓ DEL 1835?

El P. Jesús M. Oliver, monjo de Poblet, ens comenta com ja és habitual en els darrers números de la revista, un aspecte patrimonial o històric del monestir. Avui aprofita l'avinentsa per recordar-nos la trista escena de l'exclaustració del 1835 com a conseqüència de la desamortització de Mendizábal. Com sempre, aquesta secció ens explica també el sentit de la portada

La portada

Sembla adient per il·lustrar aquesta efemèride recordar com era un dels espais més significatius de Poblet, l'anomenada Capella Reial, que no era sinó l'àmbit situat entre el començament de la nau central i el retaule renaixentista de l'altar

major. El dibuix d'en Marià Ribas, com sempre molt detallista i ben documentat, ens mostra el costat dret dels panteons reials —el costat de l'epístola com es deia abans— i que va arribar al segle XIX com un conjunt del més alt valor artístic i històric. Estava format per les tombes

Dibuix de Marià Ribas corresponent a la Capella Reial.

reials gòtiques dels segles XIV i XV i el conjunt funerari de la Casa de Sogorb i Cardona. Aquest darrer ocupava la part inferior i tapava la vista dels arcs que sostenen les tombes superiors. Tot ell era una bella obra barroca del segle XVII que es completava a cada costat per les tombes bessones del rei Alfons IV i la del seu germà, l'Infant Enric, que és la que es pot veure a l'extrem dret del dibuix.

Malauradament, i per això és oportú de mostrar-les ara, tota aquesta riquesa va ésser anorreada com a conseqüència de l'abandó forçat del monestir per part dels monjos i la consegüent espoliació i sistemàtica destrucció i profanació de tot el conjunt.

La reconstrucció feta als nostres dies per Marès ens ha retornat només una petita part de tot aquell esplendor perdut per a sempre com a fruit de la follia humana.

El 25 de juliol de 1835

Aquesta és per a Poblet i també per a moltes cases religioses de Catalunya i Barcelona en particular, la data fatídica que senyala la desaparició de comunitats que durant segles havien donat vida a importants conjunts històrics i arquitectònics amb una presència religiosa i espiritual que en formava l'ànima.

Les idees polítiques del temps, fruit de

la Revolució Francesa, i la poca flexibilitat de les comunitats per adaptar-se a sistemes que res tenien a veure ja amb el règim feudal que encara els semblava el més adient

per al seu estat de vida, va conduir a la forçada exclaustració dels monjos de Poblet. L'expulsió dels monjos i la confiscació dels béns del monestir es van dur a terme perquè l'estat en pogués treure un benefici econòmic i atendre les seves necessitats. Això es va fer sense tenir la més mínima consideració per als seus propietaris. Llàstima també que aquests, enredats gairebé sempre en nombrosos plets amb els seus súbdits, no veiessin que els temps havien canviat radicalment; si

ho haguessin vist potser es podrien haver avançat a les intencions governamentals de distribució de terres i eliminació de formes de govern pròpies de l'antic Règim.

Sigui com vulgui, la vigília de sant Jaume van arribar al monestir les tristes noves dels fets ocorreguts a Reus amb la mort de franciscans i carmelites i la consegüent destrucció dels seus convents. La comunitat pobletana ja havia tingut una experiència d'exclaustració els anys 1820-1823 i potser en aquell moment van pensar que ara també seria provisional.

Quan l'abat Sebastià Gatell, que actuava com a Prior-president, va dissoldre la Comunitat a la sala capitular poc podien pensar que es tancava per a sempre un període de vida monàstica

Fotografia del P. Jaume Cercós (mort a Arbeca el 1862) amb la cogulla dels antics monjos de Poblet.

Foto: Arxius Poblet.

Grup format pels membres del primer Patronat de Poblet i els treballadors que restauraven el monestir. Setembre del 1932.

cistercenca començat feliçment a mitjan segle XII i que havia estat una pàgina excel·lent d'espiritualitat i de cultura al llarg de la història del Principat. És de significar la importància numèrica de la Comunitat en uns temps gens favorables a la vida religiosa i encara menys a la vida monàstica. Al costat de cases, sobretot en els monestirs antics de la Catalunya Vella, que tenien el mínim de persones per mantenir amb prou feines el lloc obert, Poblet sumava, entre monjos i conversos, una setantena de membres, la majoria monjos.

Les primeres destruccions

Quan a primers d'agost es van incendiar les dependències més importants del monestir i va començar el saqueig de manera sistemàtica i imparable perquè cap representant de les autoritats civils o militars va fer res per salvar el conjunt arquitectònic i el seu ric contingut, els

monjos van adonar-se ja d'una manera definitiva que la seva pertença aquesta vegada era per sempre. Ens podem ben imaginar els sentiments de tristor que en aquells moments devien omplir els cors dels monjos. D'una banda la seva vida personal prenia un gir radical i calia trobar camins per anar endavant; molts d'ells van tornar als seus pobles o van buscar on exercir el ministeri sacerdotal en parròquies o monestirs del que aleshores eren els Estats Pontificis a Itàlia; també ens podem imaginar el gran dolor que devien experimentar en veure que deixaven abandonats tresors d'art i d'història i que eren impotents per fer res per conservar-los. Només ens cal tancar els ulls i deixar anar la imaginació per l'església abacial, la sagristia nova, la biblioteca, l'arxiu o els mil racons del monestir plens de objectes de devoció, mobiliari, records dels reis a les cambres reials i tants d'altres... per fer-nos una idea de

Foto: Arxiu Poblet

Els quatre monjos restauradors de la vida monàstica a Poblet l'any 1940.

l'aclapament dels darrers monjos de Poblet.

No menys dolorosa i amb una pèrdua irreparable per a la seva posterior identificació va ser la profanació i destrucció de les tombes reials i de tantes altres que omplien totes les capelles i racons de l'església.

La reconstrucció

Han passat 170 anys. Certament la destrucció ens ha deixat neta l'arquitectura cistercenca dels primers segles amb tot el seu esplendor, però el preu pagat ha estat molt elevat.

La fidelitat dels exclaustrats a la seva vida monàstica ens és també un motiu d'emocionat record. Sabem d'alguns monjos que, malgrat ésser preveres, van voler ser enterrats amb la cogulla, això significa que al marxar se l'emportaren juntament amb alguns objectes de valor fàcils de moure, com un llibre, un calze, roba... L'any 1979 amb motiu del trasllat

de les restes del P.Jaume Cercós des del cementiri d'Arbeca on fou enterrat el 1862, en obrir el taüt varem poder observar que el seu cos momificat portava intacta encara la cogulla, la que tenia molts plecs i era llarga i ampla. Així va ser dut a Poblet i enterrat al cementiri, on ell hauria volgut ésser inhumat sens dubte, el 13 de novembre del mateix any.

Malgrat tot, als nostres dies podem veure les ruïnes recuperades, restaurades i fetes habitables, això després d'un treball realitzat al llarg de tot el segle XX ha permès que Poblet hagi recuperat la comunitat monàstica des del 1940 tancant així un llarg i dolorós parèntesi de 105 anys d'absència de la presència monàstica, l'ànima i la veritable raó d'ésser d'aquestes pedres venerables.

Jesús M. Oliver

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De novembre de 2004 a abril de 2005

Novembre

Dia 4, dijous: El P. Abat ha anat a Vic per assistir a la reunió dels abats i provincials de Catalunya.

Dia 8, dilluns: El P. Jordi M. Bou ha anat a predicar els exercicis espirituals a les Germanetes dels Ancians Desemparats de Vinaròs (País Valencià).

Dia 12, divendres: Aquest matí ha estat a Poblet el Sr. Josep Bargalló, Conseller Primer del govern de la Generalitat de Catalunya. Ha arribat a les 12h 15 m. procedent de Santa Coloma de Queralt i Vimbodí. Ha signat en el llibre d'honor i després de visitar la planta baixa del monestir ha anat al palau de l'abat, on ha visitat detingudament l'Arxiu del President Tarradellas, ja que volia conèixer el llegat del Sr. Ramon Barnils, allí dipositat. A la 13h 45 m. ha marxat cap a Montblanc amb la intenció de dinar amb els alcaldes de la Conca de Barberà.

Amb ocasió del vintè aniversari de la declaració del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet, s'han celebrat les I Jornades sobre el Bosc de Poblet al palau de l'abat. Hi han assistit unes 60 persones. L'acte s'ha iniciat a les 10 h. amb unes paraules de benvinguda del P. Abat, seguides de la intervenció del Sr. Ramon Luque, director general del medi natural de la Generalitat de Catalunya, i del Sr. Josep Lluís Pau, president de la Junta Rectora del paratge natural. Han seguit les ponències i comunicacions fins a les 18h 45 m., en què s'ha clos l'acte després d'un debat i de les conclusions de les Jornades. Per a demà dia 13 està prevista una visita guiada per l'alzinar de la Pena.

Dia 13, dissabte: En la solemnitat de la dedicació de la basílica de Poblet, ha presidit la missa conventual el nou arquebisbe de Tarragona, Mons. Jaume Pujol, membre de la prelatura de l'Opus Dei i natural de Guissona. Han concelebrat a la missa els senyors rectors de l'Espluga de Francolí i de Vimbodí. Després el senyor arquebisbe, junt amb els seus germans, ha visitat el monestir. Al migdia ha dinat i ha assistit a la recreació amb la comunitat.

Dia 14, diumenge: A la tarda el P. Abat, junt amb el jove Joan Ramon Pujol, ha anat al monestir de monges cistercenques de Buenafuente del Sistol (Castella-la Manxa) per predicar-hi els exercicis espirituals durant una setmana.

Dia 22, dilluns: A la tarda, el P. Jesús M. Oliver i el P. Josep M. Recasens han anat a Ripoll per assistir a l'enterrament del Sr. Jaume Tarradellas i Soler, que entre els anys 1979 i 1983 fou monjo de Poblet. Tenia 43 anys.

Dia 23, dimarts: El P. Abat ha anat a Madrid acompanyat del Sr. Octavi Vilà, secretari de la Germandat de Poblet. Ha visitat el Archivo Histórico Nacional on s'ha entrevistat amb el seu director per parlar de la reproducció del material procedent de Poblet que hi és dipositat. Es tracta de 15.000 pergamins, 70 lligalls, 200 còdexs i 120 llibres.

Dia 25, dijous: El P. Abat ha anat a Barcelona per celebrar una missa en sufragi dels difunts de la Germandat de Poblet morts enguany. S'ha celebrat a l'altar dedicat a la Mare de Déu de Poblet que es troba a la sala capitular de l'església de Santa Anna. També ha predicat un recés per a les monges de Valldonzella.

Dia 28, dissabte: Durant el dia d'avui ha tingut lloc el recés per als membres de la Germandat de Poblet. Hi han assistit unes 200 persones. L'ordre del dia ha estat: a les 10 h. missa conventual; a les 11 h. conferència del P. Josep M. Recasens sota el títol: "Les figures de l'Advent"; a les 12h 30 m. reflexió personal; a les 13 h. Sexta a la sala capitular; a les 13h 30m. dinar al refector en silenci i escoltant la lectura; a les 14h 30m visita comentada al claustre; a les 15h 30m "lectio divina" i presentació del comentaris a les antífoes de la O, a càrrec del P. Abat; i a les 18 h. Vespres.

Desembre

Dia 3, divendres: El P. Jordi M. Bou ha anat a Roma per participar en el XXI Congrés Mariològic Marià Internacional, organitzat per la Pontifícia Acadèmia Mariana Internacional. Aquest congrés tindrà lloc del 4 al 8 de desembre a la Pontifícia Universitat del Laterà, i té com a títol: "Maria de Natzaret acull el Fill de Déu en la història". El P. Jordi M. hi presenta una ponència dins del marc de la secció lingüística espanyola d'aquest congrés. El títol de la seva ponència serà: "La Verge Maria acull el Fill en el Cister".

Dia 4, dissabte: Al matí ha visitat Poblet el Sr. Antonio Simoes do Rosario, arquitecte portuguès, membre de l'ICOMOS (organisme depenent de la UNESCO, que qualifica les peticions dels monuments que demanen ser inscrits com a "patrimoni de la humanitat"). Anava acompanyat del Sr. Jaume Costa, arquitecte de la delegació de Tarragona de la direcció general de Patrimoni del departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Dia 9, dijous: Ha tingut lloc la reunió del Patronat de Poblet, des de les 9h 30 m. a les 12 h. al palau de l'abat. Ha presidit per primer cop la reunió el President de la Generalitat de Catalunya Sr. Pasqual Maragall. Hi havia presents entre altres, l'arquebisbe de Tarragona Mons. Jaume Pujol, el delegat del Govern de Madrid a Catalunya Sr. Rangel, la consellera de cultura de la Generalitat de Catalunya Sra. Caterina Mieras, el director general del Patrimoni de la Generalitat de Catalunya Sr. Francesc Tarrats, un delegat de Belles Arts de Madrid, delegats de les autonomies d'Aragó i de les Balears (però no del País Valencià), l'alcalde de Vimbodí Sr. Lluís Grau, i l'alcalde de l'Espluga de Francolí Sr. David Rovira. S'ha acordat la confecció d'un pla integral d'actuacions per al període 2005-2007. El programa, que ha d'estar enllestit el 31 de març de 2005, i que coordinaran el director general del Patrimoni Sr. Francesc Tarrats, i el P. Prior de Poblet, inclourà el cost, finançament i calendari de projectes com la restauració del claustre gran i del retaule de l'altar major, l'establiment d'una xarxa contra incendis, la instal·lació de càmeres de vigilància, la construcció d'un auditori al palau de l'abat, l'acabament de l'hostatgeria i la reconstrucció de la tàpia del S. XVI. També s'ha parlat de la reproducció dels documents de Poblet que es troben al Archivo Histórico Nacional de Madrid. Acabada la reunió el Sr. Pasqual Maragall ha fet una breu visita a l'església i al panteó reial abans de tornar a Barcelona en helicòpter. La resta d'assistents han fet una visita més completa al monestir, i setze persones s'han quedat a dinar.

Dia 12, diumenge: El P. Jordi M. Bou ha tornat de Roma. Ha aprofitat la seva estada a Itàlia per visitar el P. Abat Joan Rosavini, monjo que inicià la restauració monàstica a Poblet l'any 1940.

Dia 18, dissabte: Al matí ha tingut lloc a l'església de Poblet la final del concurs de nades "Cantem el Nadal" per a alumnes d'educació infantil, primària i secundària. Han actuat deu corals d'alumnes d'escoles de diversos llocs de Catalunya (Barcelona, Terrassa, Figueres, Tortosa, Montblanc, el Morell). Hi han assistit unes 400 persones entre alumnes, pares i mestres.

A la nit hi ha hagut un concert de cant gregorià interpretat per la Capella de música de la Tossa i els monjos de Poblet que van intervenir en l'enregistrament del darrer CD de cant gregorià, tots sota la direcció del Sr. Frederic Prat. Han cantat diverses peces d'aquest CD.

Dia 19, diumenge: A la tarda F. Josep Antoni Peramos ha marxat cap a Barcelona ja que a partir de dilluns farà uns dies d'aprenentatge en el taller d'enquadernació del Sr. Josep Cambras, professor d'enquadernació en l'escola d'arts i oficis de la Diputació de Barcelona i que col·labora en l'ensenyament de les tècniques d'enquadernació als monjos de Poblet que n'aprenen.

Dia 29, dimecres: Aquesta tarda ha mort al seu monestir de Fiastra el P. Abat Joan Rosavini, que l'any 1940, junt amb altres tres monjos italians, va iniciar novament la vida monàstica a Poblet. Havia refundat també els monestirs de Chiaravalle de Milà i de Fiastra, i havia estat escollit com a Abat President de la Congregació de Sant Bernat d'Itàlia. Tenia 95 anys i encara seguia plenament la vida de la seva comunitat en tots els oficis corals. Ha mort sobtadament a la seva cel·la i l'han trobat amb el rosari a les mans.

Dia 31, divendres: A la tarda hi ha hagut reunió del Capítol conventual. S'hi han escollit els dos consellers, l'elecció dels quals correspon a la comunitat. Han sortit escollits F. Xavier Guanter i F. Lluc Torcal.

Gener 2005

Dia 3, dilluns: La missa conventual ha estat celebrada en sufragi del P. Abat Joan Rosavini. A les Vespres s'ha començat una nova distribució dels cors. A partir d'ara en el cant s'alternaran el cor de l'abat i el cor del prior en comptes d'alternar-se els cantors i la resta de la comunitat. Els cantors quedaran repartits entre els dos cors.

Dia 5, dimecres: A la tarda ha arribat per començar pròximament el postulantat Joan Ramon Pujol i Anguera, que té 31 anys i és fill de Benissanet (la Ribera d'Ebre).

Dia 7, divendres: A la tarda hi ha hagut una conferència del Sr. Joan Josep Bruguera sobre el tema: "Art i sentit de la iconografia bizantina". Aquest senyor té una gran col·lecció d'icones i vol que sigui exposada a Poblet o en algun altre monestir.

Dia 9, diumenge: A la tarda F. Edwin Oblitas ha anat a Barcelona per assistir durant la setmana vinent a un curset en el taller d'enquadernació del Sr. Josep Cambras.

Dia 16, diumenge: Aquest matí, a la sala capitular, el P. Abat ha donat a conèixer el nom dels consellers que són de designació abacial. Són F. Marc Vallès i F. Josep Biosca. Així el Consell abacial ha quedat constituït de la següent manera; consellers per raó del càrrec: P. Francesc Tulla, prior, i P. Josep M. Recasens, administrador; consellers escollits per la comunitat: F. Xavier Guanter i F. Lluc Torcal; consellers designats directament pel P. Abat: F. Marc Vallès i F. Josep Biosca.

A la tarda F. Salvador Batet ha anat a Barcelona per a l'aprenentatge de la tècnica d'enquadernació en el taller del Sr. Josep Cambras.

Dia 21, divendres: Des del dia 17 al 21 el Dr. Miguel-Cecilio Botella, professor d'antropologia de la Universitat de Granada, i les seves ajudantes Immaculada Alemán, antropòloga, i Elisa-María Cabrerizo, metgessa forense, han estudiat els ossos dels ducs de Cardona i la suposada mòmia del príncep de Viana. Aquests estudis són continuació dels que van fer durant l'any 2001. Ara, amb vista a la publicació de tots aquests treballs en un llibre, han volgut fer fotografies de les restes amb una màquina especial que permet fer fotografies en tres dimensions.

Dia 25, dimarts: Al matí, el P. Abat i alguns altres monjos han anat a Igualada per assistir al funeral i l'enterrament del Sr. Lluís Candela Beltran, avi de F. Salvador Batet, que ha mort als 88 anys.

Dia 30, diumenge: A la sala capitular, i abans de Completes, han començat els exercicis espirituals que duraran tota la setmana i que enguany predicarà Mn. Julián Ruiz, prevere de l'arxidiòcesi de Saragossa i professor de teologia

Febrer

Dia 4, divendres: S'ha inaugurat aquest vespre al palau de l'abat el "Congrés Rural 06". L'acte ha començat a les 5 h. de la tarda i ha durat fins a les 9 h. del vespre. Presidien la cerimònia el Sr. Pasqual Maragall, President de la Generalitat de Catalunya, i el Sr. Antoni Siurana, conseller d'Agricultura. Aquest congrés ha de durar fins al juny de l'any 2006 i té com a objectiu impulsar el món agrari, ramader, pesquer i rural de Catalunya.

S'ha estrenat al refector un sistema de calefacció. Consisteix en un aparell que bufa aire calent i que es troba sobre el cancell de la porta d'entrada des del claustre. Amb aquest sistema s'aconseguirà elevar la temperatura fins a 15° C.

Dia 8, dimarts: El P. Abat ha anat al monestir de Vallbona per assistir a l'enterrament de Sor Carme Peña.

Dia 11, divendres: F. Lluc Torcal ha tornat de Roma havent acabat els estudis de filosofia i

teologia a la Universitat Gregoriana. Ha obtingut el grau de batxiller en teologia i de llicenciat en filosofia. Continuarà, però, treballant des de Poblet en la seva tesi doctoral que tractarà sobre les implicacions filosòfiques de la teoria quàntica.

Dia 19, dissabte: El P. Abat ha anat al Casal de l'Espluga de Francolí on ha tingut lloc la presentació dels dos darrers volums de la història de l'Espluga. També s'ha inaugurat un monument dedicat al Sr. Lluís Carulla, obra de l'escultor valencià Lluís Alfaro.

Dia 24, dijous: El P. Jesús M. Oliver ha estat operat a Tarragona d'una hèrnia inguinal. L'operació ha anat bé.

Dia 26, dissabte: Ha tingut lloc al palau de l'abat la primera jornada organitzada per la Fundació de Poblet. Ha consistit en una conferència a càrrec del monjo trapenc P. Juan M. de la Torre sobre el tema: "Significat d'Europa i tradició del Cister". Després hi ha hagut una taula rodona on han participat diversos estudiants universitaris del programa Erasmus. També hi ha hagut un petit concert de música medieval a càrrec de membres de la formació vocal i instrumental "Exaudi nos".

Març

Dia 1, dimarts: Ha fet una bona nevada que ha cobert de blanc el monestir i tota la Conca de Barberà.

Dia 5, dissabte: Al matí ha visitat l'Arxiu del President Tarradellas el Sr. Josep Piqué, President del Partit Popular de Catalunya, acompanyat del Sr. Rafael Luna i del Sr. Francesc Vendrell, secretari i vicesecretari general, respectivament, d'aquest partit.

Dia 12, dissabte: A la tarda hi ha hagut una trobada per a fer «lectio divina» per a membres de la Germandat de Poblet. Ha estat dirigida pel P. Abat i F. Lluc Torcal i hi han assistit unes 15 persones.

Dia 15, dimarts: S'ha inaugurat avui un trenet turístic promogut pels ajuntaments de l'Espluga de Francolí i de Vimbodí. Farà el recorregut: l'Espluga - Milmada - Vimbodí - Poblet - les Masies - l'Espluga. Els seu període de funcionament serà del 15 de març al 14 de setembre.

Abril

Dia 1, divendres: El P. Abat ha anat al monestir de monges cistercenques de Santa Lucía de Saragossa, per assistir a l'enterrament de Sor Estela Millet, que havia estat la darrera superiora del monestir de Cadins de Girona abans de la seva supressió. Des de llavors vivia al monestir de Santa Lucía.

Dia 2, dissabte: Al matí hi ha hagut una reunió de la Junta de la Germandat de Poblet.

Dia 5, dimarts: La missa conventual, que ha estat presidida pel P. Abat, ha estat en sufragi del Papa Joan Pau II, recentment traspasat.

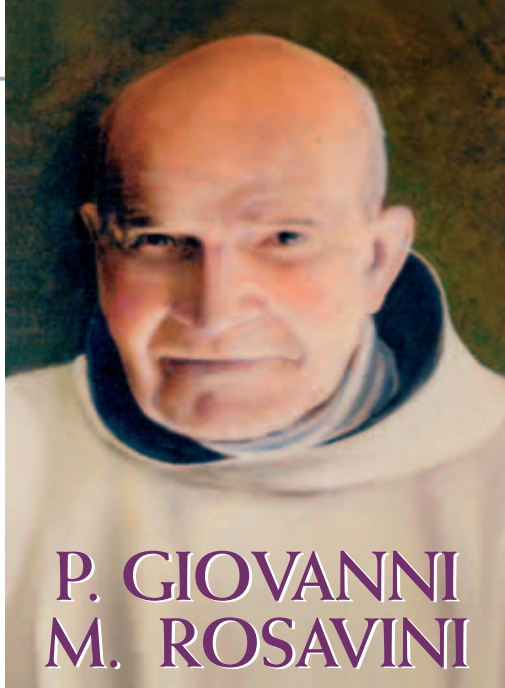
Dia 8, divendres: El P. Abat ha anunciat aquesta nit a la sala capitular que a partir de dilluns hi haurà nous hostatgers: F. Edwin Oblitas i F. Josep Antoni Peramos.

Dia 18, dilluns: Avui, dia de l'inici del conclave a Roma, la missa conventual ha estat per l'elecció d'un papa.

Dia 22, divendres: A la tarda Capítol conventual. En ell el Sr. Jordi Portal, i els seus arquitectes associats, han explicat el seu projecte de restauració del dormitori gran i la seva adaptació com a sala de biblioteca.

Dia 24, diumenge: El P. Abat ha anat a la Guàrdia dels Prats per participar en la clausura de l'any dedicat a la commemoració del VII aniversari de la mort de sant Pere Ermengol. L'arquebisbe de Tarragona Mons. Jaume Pujol ha presidit l'eucaristia a l'ermita del sant.

Dia 26, dimarts: El P. Francesc Martínez-Sòria ha anat a Tarragona per participar en una reunió del Consell Presbiteral de l'Arquebisbat.

P. GIOVANNI M. ROSAVINI

1909-2004

El 29 de desembre de 2004, al monestir de Santa Maria de Chiaravalle di Fiastra, moria plàcidament el P. Giovanni M. Rosavini. Després d'haver resat nona amb la comunitat, va ser trobat mort a la seva cel·la amb el rosari a la mà. El P. Rosavini havia estat el primer prior de la comunitat restaurada de Poblet el 24 de novembre de 1940. Nascut a Castel de Sant Elia (diòcesi de Viterbo) el 30 de novembre de 1909, professà el 22 de desembre de 1925 i fou ordenat sacerdot el 3 d'agost de 1932. Va ser enterrat a Fiastra el 31 de desembre de 2004 després de setanta-nou anys de vida religiosa. La cerimònia presidida pel bisbe de la diòcesi comptà amb la presència de l'Abat General de l'Orde Cistercenc, l'Abat president de la Congregació, el prior de Fiastra i altres membres de l'Orde.

El P. Rosavini dirigí els difícils destins del Monestir de Poblet durant 10 anys, des del 24 de novembre de 1940 fins el 25 d'abril de 1950. Després d'un temps al monestir romà de Santa Croce in Gerusalemme refundà dos monestirs més: Santa Maria di Chiaravalle a Milà l'any 1952, amb l'impuls i suport del cardenal Schuster, i l'any 1985 Santa Maria di Chiaravalle di Fiastra on es va retirar i on acaba de morir.

La seva activitat a Poblet, les tristes

circumstàncies de la seva marxa i el seu testimoni han quedat recollits a dos llocs: a l'obra del P. Jordi M. Bou i Simó "Restauració monàstica de Santa Maria de Poblet (1940-1950)" on s'aplega el text del P. Rosavini "Comunió de l'ànima" i a l'extensa entrevista que es va publicar al número tres de la segona època de la revista *Poblet*.

En les paraules inicials del seu funeral l'Abat General de l'Orde Cistercenc, Maur Esteve, va dir que la mort de l'Abat Rosavini ens portava a un triple sentiment: el d'agraïment per la fundació Poblet, Chiaravalle i Fiastra, el de penediment per no haver sabut mostrar-li el reconeixement a la seva tasca en vida, com tan sovint passa, i el de joia per la seva mort tranquil·la i plàcida. Finalitzà la seva intervenció amb aquestes paraules:

In questo giorno di gioia e di pentimento siamo più coscienti che nella nostra vita ci sono tante azioni che ci separano dai fratelli e conseguentemente ci allontanano da Dio, che è amore, e per questo, prima d'iniziare quest'Eucaristia, con la salma dell'Abate Giovanni presente, domandiamoci perdono.

(En aquest dia de joia i de penediment siguem més conscients que a la nostra vida hi ha tantes accions que ens separen dels germans i que per tant ens allunyen de Déu, que és amor, que per això abans de començar aquesta Eucaristia amb l'ànima de l'Abat Giovanni present, demanem-li perdó).

Valguin aquestes paraules seves com comiat i testimoni:

"Dels meus defectes en parlaran els altres, que hauran hagut de suportar-los. I vull esperar, que me'ls hauran perdonat. Dels que jo he conegut, ja n'he demanat perdó al Senyor. (...) "Faci revivre a Poblet la Chiaravalle de Sant Bernat". Aquest desig em va fer impressió, no perquè jo em cregués capaç de tant, sinó perquè corresponia a les meves vel·leitats o desigs: "Que a Poblet sorgeixi una Comunitat realment Cistercenc, com aquella de la Chiaravalle de Sant Bernat, o que fracassi" ("Comunió de l'ànima").

Consell de redacció

PRIMERA VISITA DEL NOU ARQUEBISBE A POBLET

El nou senyor arquebisbe de Tarragona, monsenyor Jaume Pujol i Balcells, va estar amb nosaltres el dia de la solemnitat de la Dedicació (festa major) de l'Església de Poblet (13 de novembre de 2004).

Va presidir la missa concelebrada, va dinar amb la Comunitat i vàrem compartir cafè i recreació. La signatura papal que el nomenava arquebisbe era del 15

per haver pogut compartir l'Eucaristia amb vosaltres. Que pugueu ser sempre un focus de llum per tanta gent de l'arxidiòcesi de Tarragona, de les altres diòcesis catalanes i de la resta d'Espanya que miren amb afecte i esperança aquest Monestir. Amb la meua benedicció. (signat) +Jaume Pujol, arquebisbe metropolità de Tarragona i primat; 13 de novembre de 2004.

L'arquebisbe de Tarragona presideix la pregària del migdia amb la comunitat.

de juny de 2004 i la imposició de mans del consagrat sobre l'arquebisbe electe va tenir lloc el 19 de setembre a la Catedral metropolitana i primada de Tarragona. Fill de Guissona (a la comarca de la Segarra), i membre de la prelatura de l'Opus Dei, era fins ara professor de Teologia a la Universitat de Navarra. Ens va deixar escrit en el Llibre d'Honor de la Comunitat el text següent: *En la meua primera visita al Monestir de Santa Maria de Poblet dono gràcies a Déu*

Fotos: Arxius Poblet.

El Sr. arquebisbe amb el P. Abat, un grup de familiars, el rector de Vimbodí i el P. Alexandre Masoliver.

Agraïm al Senyor la seva arribada al Bisbat i l'encomanem a Déu perquè el beneeixi en la tasca pastoral que té encomanada.

Francesc M. Tulla

REUNIÓ DEL PATRONAT DE POBLET

El 9 de desembre de 2004 va tenir lloc la reunió del Patronat de Poblet al Palau Nou de l'Abat. Va ser presidida per primer cop pel molt honorable president de la Generalitat, senyor Pasqual Maragall, juntament amb el senyor arquebisbe de Tarragona, Dr. Jaume Pujol, i el P. Abat, Josep Alegre. Hi van assistir, entre d'altres, l'honorable consellera de cultura, senyora Caterina Mieras, el director general del Patrimoni, senyor Tarrats, el delegat del govern de l'Estat a Catalunya, senyor Rangel, un delegat de Belles Arts de Madrid, delegats de les comunitats autonòmiques d'Aragó i Balears (el delegat de València no va venir) i els alcaldes de Vimbodí i de l'Espluga, senyors Lluís Grau i David Rovira, respectivament.

En aquesta reunió es van prendre diversos acords. En primer lloc es va acordar la confecció d'un pla integral d'actuacions per al període 2005-2007, que inclourà les obres més importants que falten per completar un projecte de recuperació iniciat durant la primera meitat del segle XX. El programa, que està bastant avançat i que ha d'estar enllestit com a molt tard el 31 de març d'enguany, serà coordinat pel director general del Patrimoni Cultural i el prior del monestir.

Es va parlar també del projecte, ja iniciat, de demolar les cel·les del dormitori gran i convertir-lo en ampliació de la Biblioteca, a més de refer la teulada (l'única que queda de la Comissió de Monuments

al segle XIX). També es va parlar dels documents que hi ha a l'Arxiu Històric Nacional de Madrid dels quals Poblet en té una part microfilmada i de l'Arxiu Nacional de Catalunya, a sant Cugat, que en té una altra part; cal precisar el que ja es posseeix i obtenir el que resta mitjançant un conveni amb les autoritats de Madrid.

Foto: BEDMAR.

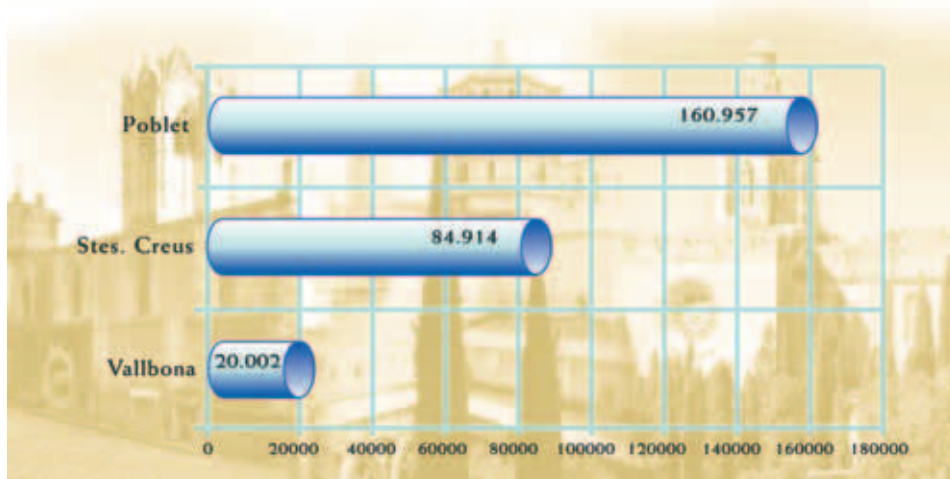
Primera reunió del Patronat de Poblet presidida pel molt honorable president Pasqual Maragall i Mira.

Acabada la sessió el president Maragall va voler fer una breu visita a l'església de Poblet i als Panteons Reials abans de tornar en helicòpter a Barcelona. En marxar va voler remarcar "el comú acord per donar més empenta a la relació entre les comunitats autònomes de l'antiga Corona d'Aragó i Poblet". També va exposar la idea de celebrar aviat al monestir una trobada dels quatre presidents autonòmics que la integren.

Francesc M. Tulla

ESTADÍSTICA DE VISITANTS (2004)

Van visitar els monestirs del Cister durant l'any 2004 un total de 267.873 persones. El nombre de visitants, en xifres absolutes, es va distribuir de la manera que es reflecteix al gràfic.

VISITANTS DEL MONESTIR DE POBLET (en %)

PRIMERES JORNADES SOBRE EL BOSC DE POBLET

Amb motiu de la celebració del 20è aniversari de la creació del Paratge Natural de Poblet (1984-2004), durant els dies 12 i 13 de novembre van tenir lloc al monestir les *Primeres Jornades sobre el Bosc de Poblet: del règim senyorial a la gestió pública*. Es van estructurar en dues seccions científiques. En total s'hi van presentar divuit treballs: deu sobre el Medi Natural i vuit sobre el Medi Social. La convocatòria va servir per facilitar la comunicació interdisciplinària entre diferents especialistes de la Conca de Barberà i de fora. La majoria van aportar investigacions inèdites realitzades a partir de fonts primàries que resulten summament útils per avançar en el coneixement d'aquest paratge natural protegit, tan important en el nostre territori.

En les societats tradicionals el bosc era una font de recursos primaris, ja fos per aconseguir materials energètics (llenya, carbó vegetal), constructius (fusta per a les cases o per a les eines), o alimentaris (cacera, herbes medicinals, bolets, castanyes, mel, pastures per al bestiar). Calia, doncs, protegir-lo dels atacs, tal com féu primer el seu antic propietari, l'orde del Cister, i més endavant, després de la desamortització, l'Estat, a través dels enginyers forestals i de la Guàrdia Civil. En ser el bosc un element fràgil el seu control va ser sempre motiu de conflictes, primer amb els monjos i després amb les forces d'ordre públic. Avui la seva preservació esdevé bàsica per prevenir l'erosió de la muntanya la qual cosa pot evitar inundacions a les conques dels seus rius, a més de conservar la gran riquesa de fauna i flora.

Un dels encerts dels organitzadors (Departament de Medi Ambient) ha estat la immediata publicació de les actes per tal d'afavorir el desenvolupament de les Jornades i fer-ne una completa difusió; també hem de remarcar la dedicatòria del volum al P. Agustí Altisent, recentment traspasat.

En geologia han presentat comunicacions Joan Cartanyà i Joan Puig per mostrar els punts d'interès geològic de la zona; en botànica Ramon Clopès comenta una visita de la comissió de flora forestal espanyola a Poblet l'any 1869; Rafael Farré parla del *Quercus pyrenaica* i Josefina Isern del vern; en zoologia Màrius Domingo de Pedro exposa el catàleg ornitològic del bosc de Poblet; en ecologia Juan Bellot analitza la importància del bosc en la regulació del cicle hídric i qualitat de l'aigua; i en temàtica diversa, dins del bloc de Medi Natural, Gonzalo Gil Moreno de Mora explica les noves tendències en les activitats en el medi natural; Rafael López estudia els camins tradicionals en els espais de muntanya; Romà Ogaya i altres ens mostren els efectes ecofisiològics sobre l'alzinar de Prades; i, finalment, Manel Martínez Garcia repassa la trajectòria de la Granja de la Pena.

L'apartat dedicat al Medi Social s'enceta amb la ponència dels historiadors Josep M. Grau i Roser Puig "Les Muntanyes de Prades i el bosc de Poblet", una extensa recerca dels segles XIX i XX sobre demografia i poblament, agricultura, ramaderia, explotació forestal, mineria i indústria del massís pradenc, ponència que continua les línies ja iniciades anteriorment pels geògrafs Josep Iglèsies i Ignasi Pla-

Els àlbers actuals (Populus alba) són un record dels temps en què omplien part del bosc.

nas. En l'àrea de llengua destaca la participació d'Albert Manent amb la comunicació "El gall carboner i altres denominacions del gamarús al Camp de Tarragona" i en la de literatura la del també escriptor Eugeni Perea, de Riudoms, amb el preciós article "Poblet en

Foto: BEDMAR.

el bosc de la literatura". Dins de la geografia històrica ens trobem amb l'aportació de la montblanquina Neus Jàvega sobre l'aiguat de Sant Lluç (1930) i la de la selvatana Roser Puig Tàrrech amb l'article "El despoblament de Rojals" (segles XIX-XX). Dins d'Arqueologia, Alejandro Ros de la Universitat de Barcelona ens comenta un dipòsit ibèric de material ceràmic dels Tillans (Prades), segueix el rocafortí Valentí Gual Vilà amb el seguiment dels processos judicials del bosc populetà, en aquesta ocasió amb els veïns de la capital del comtat de Prades com a protagonistes. Acaba el llibre amb l'article de l'arxiver Gener Gonzalvo que fa un seguiment dels conflictes per entrada il·legal al bosc a les primeries del mil vuitcents. El pròleg de les Actes el realitza el director del servei meteorològic de Catalunya Joan Pallicé i en fa presentació el prior del monestir de Poblet, P. Francesc Tulla.

Val a dir que aquestes trobades d'estudiosos sobre el bosc tenen antecedents el 1995 i 1998 gràcies a la iniciativa del Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà. Esperem que no siguin les darreres: el foment del patrimoni natural i monumental de la nostra comarca

és un punt més per a sensibilitzar la societat sobre la necessitat de mantenir un equilibri entre l'home i la naturalesa, i també ajuda a fomentar el turisme cultural de qualitat, que a poc a poc va esdevenint una base ferma de desenvolupament econòmic.

Foto: BEDMAR.

Un detall del bosc de Poblet.

Els coordinadors d'aquestes Jornades han estat Anton Vallvey Sanromà, director de l'Oficina del Paratge Natural i Josep M. Grau Pujol, president del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà.

Des de les pàgines de la nostra revista ens felicitem per la convocatòria de les Jornades, tant per la concurrència d'especialistes com per la immediata aparició de les actes, en un llibre de 424 pàgines que es pot adquirir, entre d'altres llocs, a la llibreria del monestir.

Francesc M. Tulla

VISITA DE LAS MONJAS DE BOULAU

Los días 22-23 de octubre último nos visitaron la madre Abadesa, Pauline Couette y un grupo de monjas de la Abadía cisterciense de "Saint Marie de Boulaur", sita en el valle de Gimone, cerca de Auch (Francia). Tienen una funda-

tebristas, siendo su primera priora Longuebrune, condesa de Astarac. La iglesia fue rehecha a comienzos del s. XIV y restaurada en el XVII luego de un violento incendio. Tiene pinturas italianas de la escuela de Giotto (s. XIV), conservadas en la parte superior de la bóveda. En el Coro se encuentra un altar de estilo "Régence" en mármol.

En 1949 la vida monástica volvió a florecer en Boulaur bajo el cayado de la madre M. Pía Le Thomas. Esta restauración fue querida por Dom Alexis Presse, restaurador de la abadía cisterciense de Boquen en la Bretaña francesa, deseoso de que se viviera aquí la vida que animó a los fundadores del Cister. En 1957, el monasterio de Boulaur fue unido a la Orden cisterciense; más tarde, el 23 de abril de 1964 fue incorporado "pleno iure" (con todos los derechos) a la misma Orden y el 6 de septiembre de 1990 elevado al título de

Foto: Arxiu Poblet.

El P. Abad General, Maur Esteva, con el grupo de monjas de Boulaur y Fray Xavier Guanter.

ción en Rieunette, en las Corberas occidentales. Es la devolución de la visita de un grupo de monjes de Poblet realizada el día 9 de agosto de este verano, y de otro grupito unos días después. Había otra coincidencia: trabajan las monjas en la confección de textos litúrgicos para la Casa General y para el Abad General. Dom Maur Esteva se encontraba entonces en Poblet.

Siguiendo el famoso lema del "Ora et labora", hacen el Oficio divino cantado totalmente en latín con gran dignidad y practican la "Lectio divina" (el estudio). En cuanto al "labora" confeccionan quesos, patés y mermeladas y trabajan en el campo y la granja con sus propias manos, ayudadas por maquinaria agrícola.

El monasterio de Boulaur se fundó en 1140 por Petronila de Chemillé, abadesa de Fontevrault, para sus monjas fon-

Foto: Arxiu Poblet.

Las monjas de Boulaur poco antes de compartir con la comunidad la oración del mediodía.

Abadía de monjas cistercienses, por decisión del Capítulo General de la Orden Cisterciense.

Francesc M. Tulla

NEU A POBLET

Els monjos de Poblet es van llevar el dia u de març veient una continuada caiguda de volves de neu que van deixar una empolsinada blanca a tot el recinte monacal que el sol del migdia no va aconseguir desfer a les teulades del Monestir. La nevada va durar de les 5h 30m a les 10h 30m i va fer uns 7'5 cms. de gruix. Això va obligar a fer camins per transitar sota unes temperatures entre -5 °C (a les 7 h. del matí) i +3 °C graus (a les 14 h.). El color blanc no abandonà el lloc en tota la jornada, va durar un parell de dies més i va deixar imatges de postal a tots els que es van apropar a Poblet.

Foto: Arxiu Poblet.

LLUITAR PELS ALTRES

El propassat dia 16 de març de 2005, l'andorrana de naixement i lleidatana d'adopció, na Carme Ramis i Peiró, va rebre a Barcelona la medalla del "President Macià 2004", en reconeixement a la seva dedicació, constància i esperit d'iniciativa en la tasca de lluita a favor dels drets del col·lectiu religiós de vida contemplativa. Si l'esmentem aquí és perquè el Monestir de Poblet es va beneficiar de les seves moltes atencions i les vol agrair. La Carme Ramis ha treballat com a assistent social i com a normalitzadora lingüística de la Delegació de Treball de la Generalitat a Lleida i sempre ha defensat la dona i tots els que a ella acudien.

Foto: La Mañana de Lleida (revista n.ºm. 4.115)

EL "TRENET" TURÍSTIC

Foto: Arxiu Poblet.

Els alcaldes de Vimbodí i de l'Espluga de Francolí, han decidit posar en funcionament un "tinet" (és d'una empresa de Vic, amb un tractor per màquina i dos vagons), que iniciarà el recorregut des de l'Espluga (Museu de la Vida rural, Museu del vi i Cova), anirà per Milmanda, arribarà fins a Vimbodí (on farà un tombet per la vila), vindrà per l'Ermita dels Torrents a Poblet i seguirà després per Les Masies per tornar cap a l'Espluga. Pararà als llocs esmentats i farà tres tonts al matí i un parell a la tarda. Està previst que funcioni des del 15 de març fins al 14 de setembre.

EL DIRECTORI PERPETU LITÚRGIC DE POBLET DEL P. FRANCESC DORDA, DE L'ANY 1694

P. Maur Esteva

L'autor d'aquest important treball d'investigació històrica no necessita cap mena de presentació. Durant vint-i-cinc anys abat de Poblet i des de fa deu anys Abat General de l'Orde Cistercenc, el P. Maur Esteva va triar com a tema de la seva tesi doctoral l'edició i comentari d'aquest llibre litúrgic, sortosament conservat encara avui a l'Arxiu de Poblet, amb el qual el P. Francesc Dorda, després abat del monestir i més tard bisbe de Solsona, volgué adaptar les rúbriques litúrgiques del monestir a la renovació conciliar sorgida del concili de Trento.

Després de tres-cents anys i havent passat nosaltres també una important renovació litúrgica amb motiu del Vaticà II, aquest llibre ens és una important font de referències litúrgiques, i alhora, de curiositats i d'informació de molts costums avui desapareguts de Poblet.

El gran liturgista fa un any traspassat i gairebé centenari, que fou el P. Burkhard Neunheuser, del monestir benedictí de Maria Laach (Alemanya), en el pròleg de l'obra ens explica breument i raonada la importància d'aquesta publicació. "Aquest treball -ens diu-, ofereix als teòlegs, als historiadors i als amants de la cultura, una magnífica exposició de quina fou la vida espiritual i litúrgica de la comunitat cistercenc de Poblet durant els segles XVII i XVIII". També ens diu amb encert que si la simple transcripció del llibre manuscrit ja és una remarcable contribució científica, l'estudi que l'acompanya i el precedeix ens és d'un valor inestimable per conèixer

millor el món i les circumstàncies amb què aquest llibre, conservat a la sagristia del monestir, fou utilitzat per diverses generacions de monjos.

Com altres publicacions de Poblet, aquesta també ha passat massa desapercebuda entre la molta bibliografia pobletana, i seria el moment de recuperar la seva memòria.

Jesús M. Oliver

LA INTERIORIDAD: UN PARADIGMA EMERGENTE

Si alguna cosa resulta evident al visitant d'un monestir, sigui quina sigui la seva creença, és que els seus residents, els monjos o les monges, han de posseir una vida interior intensa. En cas contrari aquest estil de vida els resultaria irresistible. Ara bé la interioritat, el silenci i la pregària no són propietats exclusives dels monjos, sinó necessitats consubstancials a tot ésser humà. Doncs bé: sembla que a principis del segle XXI, està emergint un model o paradigma que postula la necessitat de retorn a la pràctica i vivència de la interioritat com a imperatiu de la fe cristiana, de la sensibilitat religiosa o, simplement, del fet de ser humà en plenitud de sentit.

Precisament a aquest increment de la necessitat d'interioritat respon el llibre col·lectiu del qual són coordinadors, a més d'autors, el jesuïta Xavier Melloni i el professor Josep Oton i que porta precisament per títol: *La interioridad: un paradigma emergente*¹. En aquesta obra un seguit de persones prou conegudes i estimades per la seva trajectòria intel·lectual —moltes d'elles col·laboradores de la nostra revista— han entrat en el món de la interioritat des de múlti-

ples punts de vista. La dimensió interior hi és estudiada i comentada com a element essencial de l'antropologia cristiana o bé com a gràcia amagada a la Bíblia; s'hi considera la seva relació en àmbits religiosos com la mística cristiana, la pastoral i el diàleg interreligiós; també hi és tractada en l'àmbit de la psicologia, la cultura i l'ètica; finalment tampoc no s'obliden aquells universos dels quals, en aparença, la dimensió interior sembla estar més allunyada: el món de l'empresa i el de la política.

Els seus autors i les seves autores no ens parlen fredament d'objectes purament intel·lectuals; ben al contrari, a cada pàgina

hi traspua una implicació personal molt sentida que revela una mirada i una vida atenta a la pròpia interioritat, *allí i allò que* —parafraçant una de les uppanishads citades en el text— *cap paraula pot dir, tot i que és d'on neixen totes les paraules*. Les lletres dels capítols són diferents; però la música i, encara més, l'olor, són les mateixes. Sou encoratjats a verificar-ho!

Cristòfol-A. Trepal

NOTES:

1. Publicat a Madrid, per l'editorial PPC, el 2004. Els autors dels capítols són per ordre alfabètic Dolores Aleixandre, Antoni Comín, Cristina Kaufmann, Josep Maria Lozano, Francesc-Xavier Marín, Xavier Melloni, Josep Oton, José Luis Pérez Álvarez, Raimon Ribera, Josep Maria Rovira Bellós i Francesc Torralba Roselló.

ICONOGRAFÍA ESPAÑOLA DE SAN BERNARDO

Aquesta obra, realitzada pel monjo Rafael Durán, és una magnífica segona edició del volum publicat el 1953 a càrrec de la Germandat de Santa Maria de Poblet sobre la iconografia de l'anomenat *doctor mel·liflu*. Una introducció de l'abat Maur Esteva i una presentació del professor Frederic Udina obren l'edició de 1990, textos que s'afegeixen a l'interessant i documentat text de F. F.J. Sánchez Cantón que encapçala l'edició del 1953.

L'estudi del pare Durán comprèn una descripció de la vida i la personalitat de sant Bernat, una relació dels assumptes pictòrics i escultòrics basats en la seva vida, un comentari sobre el possible retrat autèntic del sant i la figura de sant Bernat amb la Mare de Déu de la Misericòrdia i els sants.

Tot seguit, en el capítol de làmines, hi figuren les fotografies de les més rellevants representacions del sant, sigui en pintura o escultura. A la segona edició s'hi va afegir un plec amb excel·lents fotografies en color que complementa i enriqueix el treball d'investigació. La primera edició es publicà en ocasió del vuitè centenari de la mort de sant Bernat i la segona coincideix amb la commemoració del novè centenari del naixement del sant i del mig segle de la restitució monàstica de Poblet.

Una obra summament útil, plena d'erudició, completada amb una biblio-

grafia que mena els lectors a les fonts documentals escrites de l'estudi. Només cal lamentar que les grans teles de Joseph Flaugier a la Sagristia Nova fossin destruïdes en l'incendi de 1820 per bé que es coneix que un dels quadres, de gran format, representava sant Bernat malalt, assistit per la Mare de Déu.

Joan Bassegoda

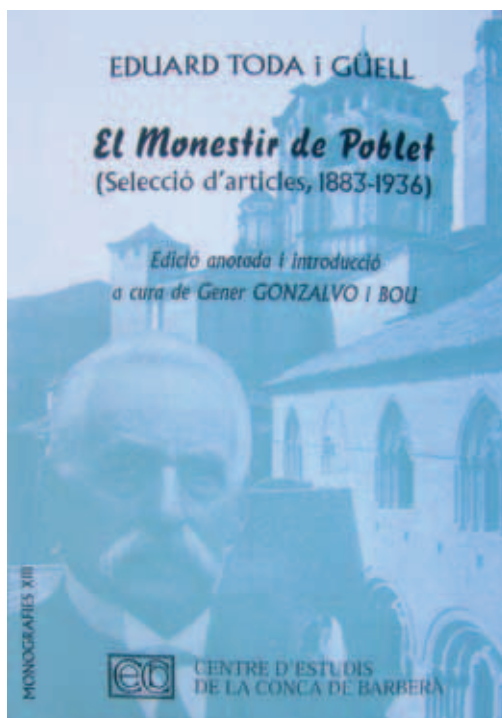
NOU LLIBRE SOBRE POBLET.

Eduard Toda i Güell

El passat dia 13 de maig, i dins el marc de les festes i fires de sant Macià, a la sala d'actes del Museu Comarcal de Montblanc, va tenir lloc la presentació del llibre d'Eduard Toda i Güell: *El Monestir de Poblet (Selecció d'articles, 1883-1936)*.

Amb aquest acte i edició, el Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, ha volgut sumar-se a les iniciatives que tenen lloc enguany, en escaure's el 150 aniversari del naixement del reusenc Eduard Toda i Güell, el principal artífex del salvament i la restauració del gran monestir de la Conca durant el primer terç del segle XX. Gener Gonzalvo i Bou, historiador espluguí i actiu col·laborador del nostre Centre d'Estudis, ha seleccionat els textos, n'ha escrit una introducció i s'ha encarregat de les notes crítiques. El P. Alexandre Masoliver, historiador i monjo de Poblet, va presentar el volum als nombrosos assistents tot glossant la figura d'Eduard Toda.

Els 21 articles que recull el volum abasten el període entre 1833 i 1936, des de l'època de joventut de Toda fins als darrers anys de la seva dilatada vida. Els temes dels articles recullen aspectes de la història de Poblet (sobretot centrats en les èpoques Moderna i Contemporània) i del seu patrimoni bibliogràfic i documental; també aplega estudis sobre el panteó dels comtes-reis de Catalunya o sobre les tasques de restauració que el mateix Toda portà a terme en nombrosos edificis del cenobi; també s'hi troben textos sobre les troballes arqueològiques d'aquell moment, sobre les accions de difusió de la història i del patrimoni de Poblet —com,

per exemple, la instal·lació del primer Museu de Poblet a les anomenades "Cases Noves"— o bé les conferències divulgatives dedicades al monestir per part de grans personalitats culturals de la Catalunya dels anys vint i trenta del segle XX. El llibre conté unes oportunes il·lustracions.

Es tracta, doncs, d'una excel·lent aportació del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà a la recuperació de textos històrics del gran monestir de Poblet que fins ara estaven dispersos i oblidats.

Josep M. T. Grau

EL WEB DE LA FUNDACIÓ DE POBLET

En el número anterior es va informar de la creació de la Fundació de Poblet. Ens plau comunicar-vos que la Fundació ja disposa d'un web que us presentem a continuació.

Recentment la Fundació "Monestir de Poblet" ha construït un web per tal de divulgar els seus objectius, fer memòria de les seves activitats i comunicar els actes que desenvolupa.

De moment el web no és res més que un embrió que s'anirà desenvolupant fins a esdevenir interactiu. Es tracta d'un web que vol ser dinàmic. Aquells i aquelles que el consultin podran accedir als enllaços de la Comunitat i podran també seguir l'espiritualitat cistercenca durant tot l'any litúrgic.

Actualment el web és bilingüe castellà-català. A la primera pàgina es dona la benvinguda i es presenten unes pestanyes a tall d'índex. Clicant aquestes pestanyes es pot anar accedint als seus diferents apartats.

En el primer apartat s'expliquen els objectius de la Fundació i la composició del Patronat. En un altre es fa esment de les activitats previstes. Aquí ja podeu consultar el text del primer acte de la Fundació: la conferència del P. Juan Mª de la Torre sobre el tema "El Cister y Europa".

En la resta d'apartats hi trobareu l'agenda d'actes, el mapa i la manera de contactar amb la Fundació. La darrera pestanya correspon al Monestir. Aquesta,

al seu torn, es subdivideix en tres apartats. El primer ens parla de la història del Cister des de la seva fundació. El segon està dedicat al Patrimoni, s'hi explica la història del monestir i es fa una breu descripció del monument, el qual, actualment, està catalogat com a patrimoni de la humanitat; el darrer apartat està dedicat a la Germandat de Poblet. Se'n fa la història i s'hi explica la finalitat, el seu significat dintre de l'Orde i com fer-se'n membre.

El web pretén no només divulgar els actes i donar-ne la traçabilitat, sinó que té per finalitat constituir-se en un vincle interactiu que relacioni el món amb la comunitat monàstica de Poblet. Hi podeu accedir a la següent adreça

www.fundaciopoblet.org

Xavier Guinovart